

LIHATURG

2012 AASTA

HINNAUURING

AGRISEIRE

TNS EMOR

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Aivar Voog, Kennet Sarv, Sirje Spiegelberg, Ines Mirov, Kaidi Reedi,
Katrín Männaste, Maire Nõmmik

Tellijapoolne kontaktisik: Aleksander Vukkert

AS Emor

Tammsaare Ärikeskus
A. H. Tammsaare tee 47
11316 Tallinn

t: +372 626 8500

f: +372 626 8501

emor@emor.ee

www.emor.ee

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

©TNS Emor

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Liha- ja lihatoodete tootmine	
Liha- ja lihatoodete tootmine.....	5
Tabel 1: Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember, 2009-2012.....	7
Joonis 1: Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember, 2008-2012	7
Tabel 2: Vasikate ja põrsaste sündivus Eestis, 2008-2012	7
Joonis 2: Vasikate ja põrsaste sündivus Eestis, 2008-2012.....	8
Tabel 3: Tapaloomade- ja lindude eluskaal Eestis, 2009-2012	8
Tabel 4: Loomade realiseerimine ja tapaloomade keskmine kaal, 2009-2012.....	8
Tabel 5: Liha tootmine ja väliskaubandus Eestis, 2009-2012.....	9
Tabel 6: Liha kokkuost ja kodumaise tooraine kasutamine Eesti lihatööstusettevõtetes, 2009-2012.....	9
Tabel 7: Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomadelt saadud liha (tonni), 2009-2012.....	10
Tabel 8: Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomad, 2009-2012.....	10
Tabel 9: Erinevate kvaliteediklasside osakaal sigade kokkuostus, 2009-2012.....	10
Tabel 10: Erinevate kvaliteediklasside osakaal veiste kokkuostus, 2009-2012.....	11
Tabel 11: Lihatoodete tootmine tööstusettevõtetes, 2009-2012.....	11
Tabel 12: Liha ja lihatoodete tarbimine ühe elaniku kohta Eestis, 2009-2012.....	12
Tabel 13: Liha ja lihatoodete tarbimine rahaliste näitajate alusel, 2010-2012	12
Joonis 3: Lihatoodete tarbimissagedus Eestis 2011. - 2012. aasta kevadel	12
Lihatööstuse majandusnäitajad	
Lihatööstuse majandusnäitajad	13
Joonis 4: Lihatööstuste käive ja kulud kvartalite kaupa, 2008-2012.....	14
Tabel 14: Lihatööstuse majandusnäitajad 2009-2012, aastastatistika alusel	14
Tabel 15: Lihatööstuse majandusnäitajad kvartaalselt 2011-2012, lühiajastatistika alusel	15
Joonis 5: Tööjõukulude osakaal lihatööstuse kogukuludes, 2008-2012	15
Joonis 6: Lihatööstuses hõivatute arv ja tööjõukulude muutus kvartalis, 2008-2012	16
Joonis 7: Lihatööstuse kasum ja lisandväärtus kvartalis, 2008-2012	16
Joonis 8: Lihatööstustoodangu mahu- ja müügiindeksite muutus kvartalis, 2008-2012	17
Joonis 9: Lihatööstustoodangu kodumaisel turul müüdud toodangu indeksi ja ekspordiindeksi muutus kvartalis, 2008-2012	17
Tabel 16: Lihatööstuse tootlikkuse näitajad 2009-2012, aastastatistika alusel	18
Tabel 17: Lihatööstuse tootlikkuse näitajad kvartaalselt, 2011-2012	18
Joonis 10: Tootlikkus müügitulu ja lisandväärtuse alusel, 2008-2012	19
Joonis 11: Investeeringud lihatööstuses investeeringuobjekti järgi, 2008-2012	19

Liha- ja lihatoodete väliskaubandus

Liha- ja lihatoodete väliskaubandus.....	20
Joonis 12: Liha- ja lihatoodete eksport, import ja väliskaubandusbilanss 2008.-2012. aastal.....	22
Tabel 18: Liha- ja lihatoodete import 2011.-2012. aastal.....	22
Joonis 13: Liha- ja lihatoodete import Eestisse (rahalisel väljenduses) 2011.-2012. aastal	23
Tabel 19: Liha- ja lihatoodete eksport 2011.-2012. aastal.....	23
Joonis 14: Liha- ja lihatoodete eksport Eestist (rahalisel väljenduses) 2011.-2012. aastal	24
Tabel 20: Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2011.-2012. aastal.....	24
Tabel 21: Sealiha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2011.-2012. aastal	24
Tabel 22: Linnuliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2011.-2012. aastal.....	24
Joonis 15: Veiseliha ekspordi ja impordi kogused 2004.-2012. aastal	25
Joonis 16: Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2012. aastal.....	25
Joonis 17: Sealiha ekspordi ja impordi kogused 2004.-2012. aastal.....	26
Joonis 18: Sealiha ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2012. aastal	26
Joonis 19: Linnuliha ekspordi ja impordi kogused 2004.-2012. aastal.....	27
Joonis 20: Linnuliha ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2012. aastal	27
Joonis 21: Subproduktide ekspordi ja impordi kogused 2004.-2012. aastal.....	28
Joonis 22: Subproduktide ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2012. aastal	28
Joonis 23: Vorstitoodete ekspordi ja impordi kogused 2004.-2012. aastal.....	29
Joonis 24: Vorstitoodete ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2012. aastal	29
Joonis 25: Konservide ekspordi ja impordi kogused 2004.-2012. aastal.....	30
Joonis 26: Konservide ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2012. aastal	30

Liha hinnad

Liha hinnad.....	31
Joonis 27: Sigade (E-klass) keskmised kokkuostuhinnad EL-is, 2008-2012.....	33
Tabel 23: Sigade (E-klass) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis, 2009-2012.....	33
Joonis 28: Sigade (E-klass) kokkuostuhindade muutused EL-is, Eestis ja lähiriikides, 2008-2012.....	34
Joonis 29: Sigade (E-klass) kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe 2012.a. detsembris ja 2011.a. detsembris (€/kg)	35
Tabel 24: Sigade kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2012.aastal	36
Joonis 30: Sealiha hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012.....	36
Joonis 31: Veiste (D-03) keskmised kokkuostuhinnad EL-is, 2008-2012.....	37
Tabel 25: Veiste (D-03) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis, 2009-2012.....	37
Joonis 32: Veiste (D-03) kokkuostuhindade muutused EL-is, Eestis ja lähiriikides, 2008-2012	38
Joonis 33: Veiste (D-kategooria) kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe 2012.a. detsembris ja 2011.a. detsembris	39
Joonis 34: Veiste (A-kategooria) kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe 2012.a. detsembris ja 2011.a. detsembris	40

Tabel 26: Veiste kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2012. aastal	41
Joonis 35: Veiseliha hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012	41
Joonis 36: Lammaste (üle 25 kg) kokkuostuhind kokkuostuhindade vahe 2012.a. detsembris ja 2011.a. detsembris	42
Joonis 37: Lambaliha hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012	42
Joonis 38: Broilerite kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe 2012.a. detsembris ja 2011.a. detsembris	43
Joonis 39: Linnuliha hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012	44
Tabel 27: Liha aasta keskmised hinnad Eestis, 2009-2012.....	44
Joonis 40: Lihatoodete hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012	45
Tabel 28: Lihatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade hüpermarketites, detsember 2012.....	45

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus lähiaastatel

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus lähiaastatel	46
Tabel 29: Lihasektori tootmismahud Euroopa Liidus, 2011-2012.....	48
Tabel 30: Loomade arv 1000 elaniku kohta Euroopa Liidu riikides, 2011-2012	48
Tabel 31: Lihatoodang ühe elaniku kohta Euroopa Liidu riikides, 2011-2012	49

Maailmaturu trendid

Maailmaturu trendid	50
Tabel 32: Veiseliha tootmine, eksport ja tarbimine maailmas, 2009-2013.....	52
Tabel 33: Euroopa Liidu top 5 veiseliha tooja-, tarbija- ja ekspordimaad	53
Tabel 34: Sealiha tootmine, eksport ja tarbimine maailmas, 2009-2013	54
Tabel 35: Euroopa Liidu top 5 sealiha tooja-, tarbija- ja ekspordimaad	55
Tabel 36: Broileriliha tootmine, eksport ja tarbimine maailmas, 2009-2013	56
Tabel 34: Euroopa Liidu top 5 broileriliha tooja-, tarbija- ja ekspordimaad	57

Kokkuvõte.....	58
----------------	----

Sissejuhatus

Käesolevas aruandes antakse ülevaade Eesti lihasektori arengutest 2012. aastal.

Aruandes käsitletakse loomade arvu ja liha tootmismahutude muutusi ning lihatööstuse majandusnäitajatega seotud arenguid. Lisaks sellele antakse ülevaade lihatoodete hindadest, mis hõlmab infot nii liha kokkuostuhindade, jaehindade kui ka Euroopa Liidu hindade kohta. Samuti käsitletakse aruandes lihatoodete kaubavahetust Eesti ja teiste riikide vahel 2012. aastal ning antakse ülevaade viimaste aastate trendidest Euroopa Liidu ja maailmaturul, samuti lähima kümnendi trendidest lihatoodete maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti, Põllumajandusministeeriumi, PRIA ja EKI andmeid. Alates septembrist 2011 kogutud hinnad pärinevad TNS Emori hinnavaatlustest ja tootjate küsitlusest. Euroopa ja maailmaturust ülevaate tegemisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid, Eurostati ning USDA andmebaase.

The logo consists of a solid magenta square with the letters 'TNS' in white, bold, sans-serif font centered within it.

TNS

Liha- ja lihatoodete tootmine

Liha- ja lihatoodete tootmine

Loomade arvukus

Veiste arv Eestis (31.12 seisuga) on viimastel aastatel veidi kasvanud. Aasta lõpus oli Eestis 246 tuhat veist (kasv aastatagusega võrreldes 3,3%). Seejuures suurenes veiste arv peamiselt nuumveiste arvu kasvu tõttu, piimalehmade arv püsis läinud aastale ligilähedasel tasemel. Vasikate sündivus liigub samuti tasapisi tõusu suunas, jõudes 2012. aastal ligi 110 tuhande vasikani (kasv 1,8%).

Pärast möödunud aastast langust oli sigade arvukus 2012. a lõpu seisuga pisut kõrgem kui aasta eest – sigade arvu hinnati ca 375 tuhandele (kasv 2,6%), arvukuse kasvu seletab tapasigade eluskaalu kogumassi langus. 2012. aastal langes sündinud põrsaste arv, mis oli mitmel varasemal aastal liikunud tõusujoones. Tõenäoliselt on siin mõju avaldanud märtsis kehtima hakanud Venemaa poolne elusloomade impordikeeld. Samas võib põrsaste arvu kahanemine mõjuda negatiivselt käesoleva aasta lihatoodangule.

Lammaste-kitsede arvukus on langenud viimaste aastate aastalõpu seisust madalamale tasemele. Statistikaamet hindas 31. detsembri 2012 seisuga lammaste-kitsede arvuks 81,4 tuhat isendit (langus ligi 7000 pead ehk 7,7%). Lammaste arvu langus mõjutas 2012. aasta rekordiline eluslammaste eksport. Kodulindude arvukus möödunud aastal kasvas, 2012. aasta lõpus oli Eestis ligi 2,2 miljonit kodulindu, mis on aasta varasemast 138 tuhande linnu võrra ehk 7,7% enam (tabelid 1-2, joonised 1-2).

Veiseliha tootmine

Vaatamata veiste arvukuse kasvule liigub tapaveiste eluskaalu kogumass jätkuvalt langevas trendis. Kui elusveiste ekspordimahtude kasv 2011. aastal hüppeliselt kasvas, siis 2012. aastal langes ka elusveiste eksport ning eelnev kajastus ka aasta lõpu seisuga kõrgemaks tõusnud veiste koguarvus. Tapaveiste kogumass eluskaalus on vähenenud varasemaga võrreldes veelgi kiiremas tempos, ca kümnendiku võrra, 20,6 tuhandele tonnile.

Statistikaameti andmetel toodeti Eestis 2012. aastal veiseliha 12,3 tonni ning toodangumaht püsis stabiilsena. Veiseliha osatähtsus kogu lihatoodangus seejuures mitmeaastase langusperioodi järel taas pisut kasvas, moodustades 2012. aastal ca 16%. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud veiste arv ning neilt saadud lihakogus oli aasta varasemaga võrreldes väiksem (langus ca 5%). Seejuures on langus jätkuvalt suurim olnud noorloomadelt ning vasikatelt saadud liha osas (tabelid 3-8).

Sealiha tootmine

2012. aastal tapasigade eluskaalu kogumass veidi langes – sealiha toodang eluskaalus oli 68 tuhat tonni, s.o 2,6% vähem kui eelmisel aastal. Lihatoodang lihakaalus oli ca 49 tuhat tonni, mida on samuti läinud aastaga võrreldes mõnevõrra (2,8%) vähem. Sealiha osatähtsus kogu lihatoodangus (mis eelnevatel aastatel tasapisi kasvas) jäi 2012. aastal püsima 62% ringis. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud sigade arv aga 2012. aastal kasvas. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapeti 428 tuhat siga ning neist saadi ligi 34 tuhat tonni liha, mis on ca 9% enam kui aasta varem (tabelid 3-8).

Linnuliha tootmine

Tapalindude eluskaal oli 2012. aastal 23,2 tuhat tonni, mis on ligi tuhat tonni ehk 4% vähem kui eelnenud aastal. Linnuliha toodang oli 16,5 tonni, mis on ca tuhande tonni ehk ligi 6% vähem kui aasta varem. Linnuliha osakaal liha kogutoodangus püsis enam-vähem stabiilsena ning 2012. aastal moodustas linnuliha toodang kogu lihatoodangust pisut enam kui viiendiku (21%) (tabel 3-8).

Lambaliha tootmine

Lamba- ja kitseliha toodang eluskaalus oli 2012. aastal 1400 tonni, mis on 6% enam kui 2011. aastal. Kogu lihatoodangust moodustas lambaliha toodang 2012. aastal siiski väikese osa ehk pisut vähem kui 1%. Jätkuvat tõusutrendi näitab aga tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud lammaste arv. 2012. aastal tapeti 6,9 tuhat lammast, mis võrreldes möödunud aastaga on kolmandiku võrra ning viie aasta taguse ajaga kaks ja pool korda enam. Liha saadi seejuures 128 tonni ehk 40% enam kui 2011. aastal. Valdav osa lammastest tapetakse aga jätkuvalt kodumajapidamistes (tabel 3-8).

Kokku hindas Statistikaamet 2012. aasta lihatoodangut 78,4 tuhandele tonnile. Lihasektori kogutoodangu osatähtsus toiduainete tootmises oli 2012. aastal 21,1%, aasta varasemaga võrreldes püsis osakaal stabiilsena. Praktiliselt stabiilsena (kasv 0,1%) püsib ka lihatööstuse toodangu osakaal kogu töötleva tööstuse toodangust, moodustades 2,7%.

Lihatööstus

Veterinaar- ja Toiduameti andmetel oli Eestis 2012. aasta lõpu seisuga 97 lihakäitlemisettevõtet, nendest nelja tegevus oli peatatud. Umbes kolmandik neist on väiketapamajad, kus lihalõikust ning lihatoodete valmistamist ei toimu. Lihatoodete valmistamisega tegeles 2012. aasta lõpus pisut üle 50 ettevõtte.

2012. aastal ostsid Eesti tapamajad kokku 6,7 tuhat tonni veiseliha, 31,1 tuhat tonni sealiha ning 86 tonni lambaliha, seejuures veise- ja lambaliha kokkuostukogused vähenesid vastavalt ca 7% ning 8%, sealiha kokkuostukogus aga kasvas umbes kümnendiku võrra. Hinnanguliselt ostsid Eesti lihatööstused 2012. aastal kokku 54% kohalikest tapaküpsetest veistest ning 64% tapaküpsetest sigadest.

Enamik kokku ostetud sigadest klassifitseeriti kõrgematesse kvaliteediklassidesse, seejuures klassifitseeriti S-klassi kuuluvaiks praktiliselt pool (49,9%) kokkuostetud sigadest, mis võrreldes 2009.–2010. aastaga on veidi madalama näitaja (2011. aasta kohta tervikuna andmed puuduvad seoses andmekoguja vahetumisega) (tabel 9).

Veiste kokkuostust moodustasid 2012. aastal enam kui poole (ligi 56%) lehmad. Pullid moodustasid kokkuostust ligi 28%. Võrreldes 2009.–2010. aastaga on langenud pullide ning kasvanud mullikate osakaal. (tabel 10).

Lihatoodete tootmise aastastatistika ei ole 2012. aasta kohta veel kättesaadav. Võrreldes 2012. a lühiajastatistika andmeid aasta varasematega on näha, et lihatoodete puhul on tootmismahud liikunud pigem kasvu, vorstitoodete puhul pigem languse suunas (tabel 11).

Statistikaameti leibkonnauuringu kulutusi ning lihatoodete tarbijahinnaindeksit arvesse võttes jäi lihatoodete tarbimismaht Eestis (SA liha ressursside ja nende kasutamise alusel hinnates) aasta varasemaga võrreldes praktiliselt muutumatuks. Ühe elaniku kohta tarbiti aastas ligikaudu 73 kg liha- ja lihatooteid (tabelid 12-13).

TNS Emori Atlas-uuringu tulemuste kohaselt ei ole erinevate lihatoodete tarbimissageduses aasta varasemaga võrreldes olulisi muutusi toimunud (joonis 3).

Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember, 2009-2012
(tuh. pead)

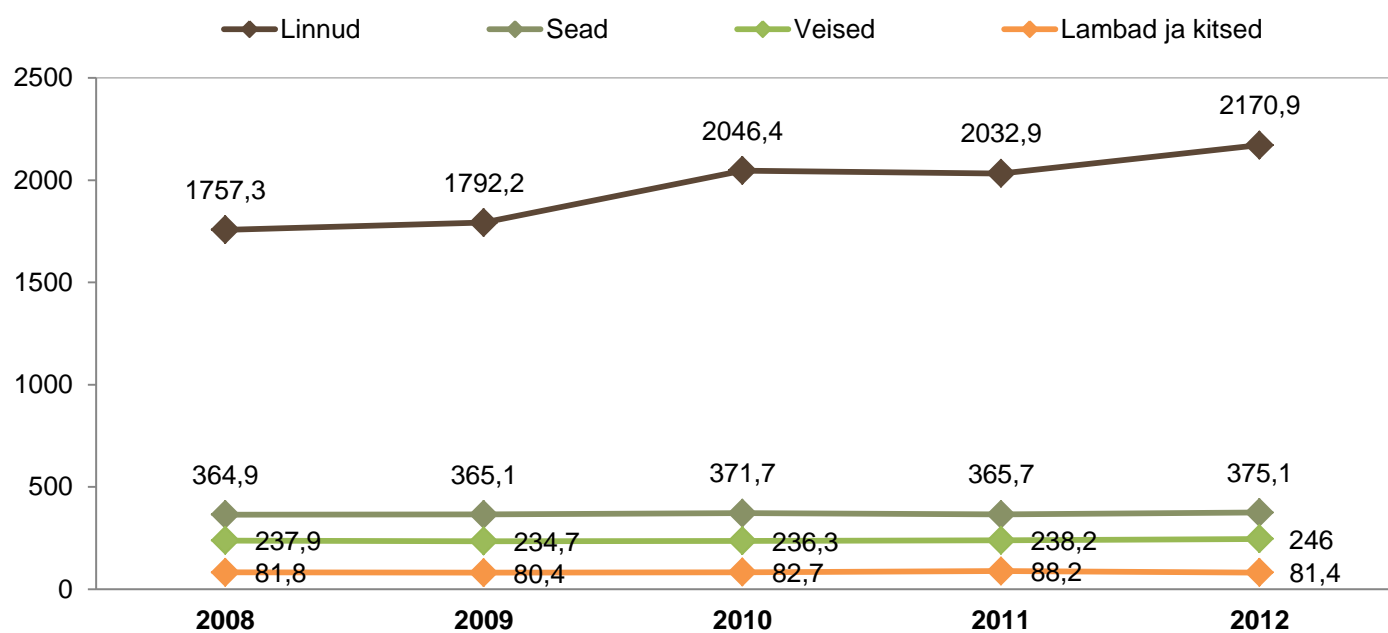
Tabel 1

	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh pead	± %
Veised	234,7	236,3	238,2	246,0	7,8	3,3
...piimalehmad	96,7	96,5	96,2	96,8	0,6	0,6
...nuumveised	138	139,8	142	149,2	7,2	5,1
Sead	365,1	371,7	365,7	375,1	9,4	2,6
Lambad ja kitsed	80,4	82,7	88,2	81,4	-6,8	-7,7
Linnud	1792,2	2046,4	2032,9	2170,9	138,0	6,8

Allikas: SA

Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember, 2008-2012
(tuh. pead)

Joonis 1

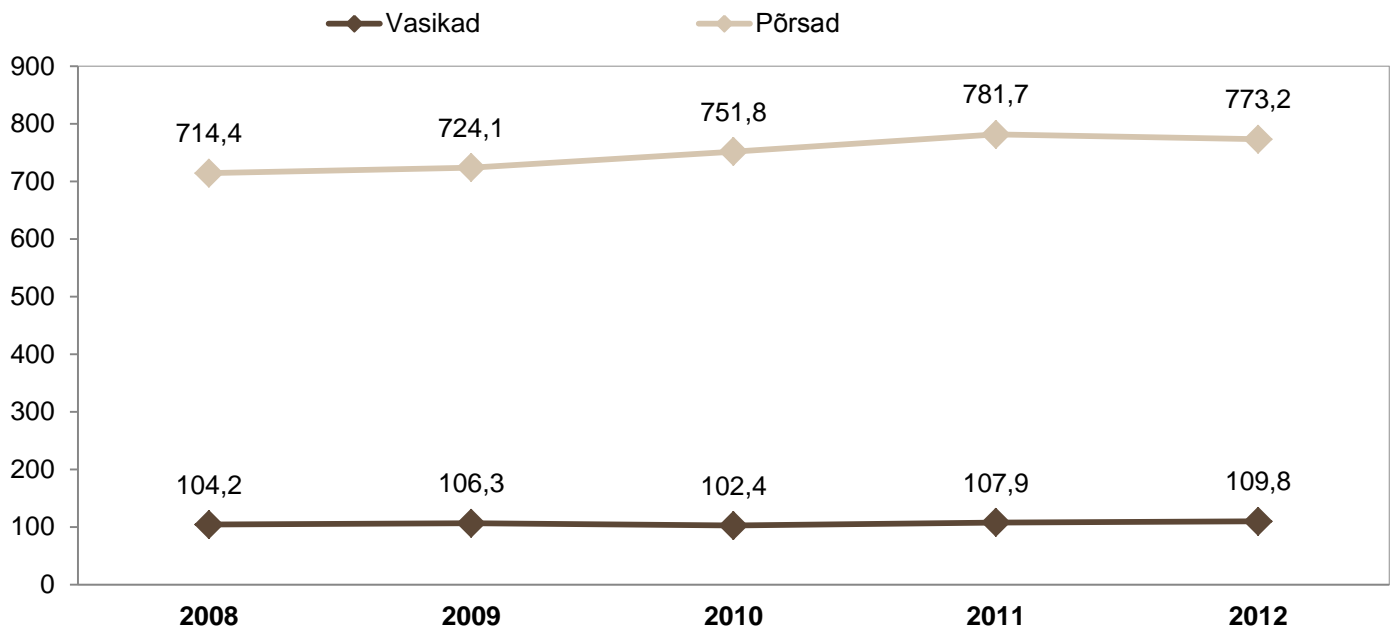
Allikas: SA

Vasikate ja põrsaste sündivus Eestis, 2008-2012
(tuh. pead)

Tabel 2

	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi	
					± tuh pead	± %
Vasikad	106,3	102,4	107,9	109,8	1,9	1,8
Põrsad	724,1	751,8	781,7	773,2	-8,5	-1,1

Allikas: SA

Allikas: SA

Tapaloomade- ja lindude eluskaal Eestis, 2009-2012
(tuh tonni)

Tabel 3

	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi	
					± tuh tonni	± %
Veised	26,8	24,4	23,0	20,6	-2,4	-10,6
Sead	64,1	63,7	69,9	68,0	-1,8	-2,6
Lambad ja kitsed	1,7	1,4	1,3	1,4	0,1	6,1
Linnud	20,5	22,1	24,2	23,2	-1,0	-4,1
KOKKU	113,1	111,6	118,4	113,2	-5,2	-4,4

Allikas: SA

Loomade realiseerimine ja tapaloomade keskmine kaal, 2009-2012

Tabel 4

	2009	2010	2011	2012*	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tk	± %
Tapale viidud loomade arv, tuh tk						
veis	67	58	57	51	-6,6	-11,6
sig	597	604	658	640	-18,3	-2,8
lammas	41	36	33	35	1,8	5,4
lind	8832	9755	10492	10096	-396,2	-3,8
Ühe tapalooma keskmine kaal, kg						
veis: eluskaal	394	392	395	399		
veis: lihakeha	233	232	232	235		
sig: eluskaal	111	108	107	109		
sig: lihakeha	80	78	79	79		
lammas: lihakeha	18	19	18	19		

Allikas: SA

*2012. a tapaloomade arv hinnanguline

Liha tootmine ja väliskaubandus Eestis, 2009-2012
(tuh. tonni)

Tabel 5

	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tonni	± %
Liha toodang KOKKU	76,0	75,4	80,6	78,4	-2,2	-2,7
...veiseliha	14,2	12,9	12,2	12,3	0,1	0,8
...sealiha	46,1	45,8	50,2	48,8	-1,4	-2,8
...linnuliha	14,9	16	17,5	16,5	-1,0	-5,7
...lambaliha	0,8	0,7	0,6	0,7	0,1	16,7
Liha- ja lihatoodete import	49,0	57,5	60,7	56,0	-4,7	-7,7
Liha- ja lihatoodete eksport	24,6	31,8	39,2	39,0	-0,2	-0,6
Elusloomade import	0,3	0,1	0,2	0,2	-0,1	-28,5
Elusloomade eksport	21,1	20,3	28,8	20,1	-8,7	-30,1

Allikas: SA

Liha kokkuost ja kodumaise tooraine kasutamine Eesti lihatööstusettevõtetes, 2009-2012
(tuh tonni)

Tabel 6

Kodumaine tooraine	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tonni	± %
Tapaloomade ja lindude eluskaal	113,1	111,6	118,4	113,2	-5,2	-4,4
Liha toodang kokku lihakaalus	76,0	75,4	80,6	78,4	-2,2	-2,7
Veiseliha kokkuost	9,1	8,6	7,2	6,7	-0,5	-6,7
Sealiha kokkuost	28,1	29,2	28,3	31,1	2,8	9,8

Allikas: SA

Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomadelt saadud liha (tonni), 2009-2012
(tonni)

Tabel 7

	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tonni	± %
Veised	9663	8957	7616	7247	-369,0	-4,8
..vasikad	108	82	64	54	-10,0	-15,6
..noorloomad	160	192	139	114	-25,0	-18,0
..lehmullikad	868	772	638	619	-19,0	-3,0
..lehmad	5755	5279	4742	4824	82,0	1,7
..pullid ja härjad	2772	2632	2033	1636	-397,0	-19,5
Sead	30922	31929	30940	33870	2930,0	9,5
Lambad	57	86	93	128	35,8	38,7

Allikas: SA

Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomad, 2009-2012
vastavalt tuh pead; tuh tonni

Tabel 8

	2009	2010	2011	2012	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh	± %
Veised (tuh pead)	41,5	38,6	32,8	30,8	-2,0	-6,1
Veiseliha (tuh tonni)	9,7	9,0	7,6	7,2	-0,4	-4,8
Sead (tuh pead)	386,6	408,1	392,8	428,3	35,5	9,0
Sealiha (tuh tonni)	30,9	31,9	30,9	33,9	2,9	9,5
Lambad ja kitsed (tuh pead)	3,1	4,5	5,1	6,9	1,80	35,3
Lamba- ja kitseliha (tuh tonni)	0,057	0,086	0,093	0,128	0,036	38,7

Allikas: SA

Erinevate kvaliteediklasside osakaal sigade kokkuostus, 2009-2012
% kolme suurema tapamaja poolt kokku ostetud sigadest

Tabel 9

	2009	2010	2011*	2012	2012
			IV kv	IV kv	
S	51,1	53,5	53,3	48,7	49,9
E	44,4	42,5	42,9	47,9	46,4
U	4,3	3,9	3,7	3,4	3,6
R	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1
O	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
P	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SEUROP	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Allikas: EKI, TNS Emor

*2011 aasta kohta kogus TNS Emor andmeid alates septembrist

Erinevate kvaliteediklasside osakaal veiste kokkuostus, 2009-2012

Tabel 10

% kolme suurema tapamaja poolt kokku ostetud veistest

	2009	2010	2011	2012	2012
			IV kv	IV kv	
A - Pullid alla 2.a.	31,4	30,5	22,2	25,8	23,3
B - Muud pullid	2,9	4,5	5,4	4,9	4,4
C - Härjad	2,0	2,4	3,3	3,2	2,2
D - Lehmad	56,0	52,5	52,5	50,7	55,6
E - Mullikad	7,7	10,1	16,6	15,4	14,5
Veiseliha KOKKU	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Allikas: EKI, TNS Emor

Lihatoodete tootmine tööstusettevõtetes, 2009-2012

Tabel 11

(tuh tonni)

	2009	2010	2011	lühiajastatistika		muutus
				2011	2012	± %
Liha (k.a toidurupskid), tuhat t	44,9	45,5	48,1	37,2	38,8	4,3
..veise- ja vasikaliha, tuhat t	7,5	7,2	8,5	...	...	...
..sealiha, tuhat t	30,4	30,1	32,0	...	...	...
..lambaliha, tuhat t	0,1	0,1	0,3			
Vorstitooted, tuhat t	35,5	36,7	36,5	34,1	32,6	-4,4
..keeduvorst, tuhat t	11,1	10,8	11,9	...	...	...
..sardellid, tuhat t	3,4	3,8	3,5	...	...	...
..viinerid, tuhat t	10,9	12,4	11,3	...	...	...
..poolsuitsuvorst, tuhat t	6,3	4,7	5,8	...	...	...
..täissuitsuvorst, tuhat t	0,6	0,7	1,0	...	...	...
..maksavorst, tuhat t	1,0	1,0	0,9	...	...	...
..verivorst, tuhat t	1,4	1,5	1,4	...	...	...
..muud vorsttooted, tuhat t	0,8	1,9	0,8	...	...	...

Allikas: SA

Liha ja lihatoodete tarbimine ühe elaniku kohta Eestis, 2009-2012
(kg)

Tabel 12

	2009	2010	2011	2012*	kahe viimase perioodi muutus	
					± kogus	± %
Tarbimine kokku, tuhat tonni	98,4	93,9	97,9	97,6	-0,3	-0,4
Tarbimine ühe elaniku kohta, kg	73,4	70,1	73,1	72,8	-0,3	-0,4

Allikas: SA, liha ressursside ja nende kasutamise alusel

TNS Emori arvutused

*hinnanguline

Liha ja lihatoodete tarbimine rahaliste näitajate alusel, 2010-2012
(€)

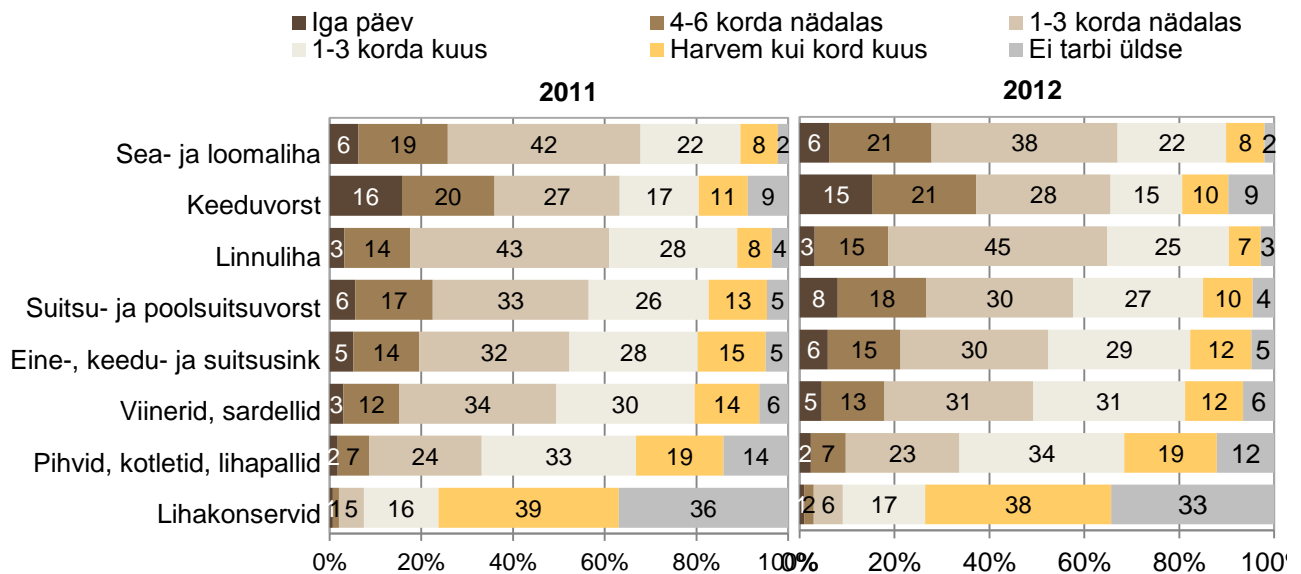
Tabel 13

	Aasta			kahe viimase perioodi muutus	
	2010	2011	2012	± €/%-punkti	± %
TOIT JA MITTEALKOHOOLSED JOOGID					
Tarbimine inimese kohta aastas (kodune tarbimine, eurodes)	830,8	903,7	946,5	42,8	4,7
Osatähtsus kõikidest kulutustes, %	26,2	27,7	27,3	-0,4	-1,4
Toidu ja alkoholita jookide tarbijahinnaindeks	3,0	9,7	3,8		
...LIHA JA LIHATOOTED					
Tarbimine inimese kohta aastas (kodune tarbimine, eurodes)	175,4	184,0	197,7	13,7	7,4
Osatähtsus kõikidest kulutustes, %	5,5	5,6	5,7	0,1	1,8
Liha ja lihatoodete tarbijahinna indeks		5,0	7,8		

Allikas: SA

Lihatoodete tarbimissagedus Eestis 2011. - 2012. aasta kevadel

Joonis 3

Allikas: TNSAtlas™ □

TNS

Lihatööstuse majandusnäitajad

Lihatööstuse majandusnäitajad

Statistikaameti valimis olevate lihatööstuste müügitulu (sektori käive) oli 2012. aastal lühiajastatistika alusel 260,5 miljonit eurot, mis on aastatagusega võrreldes 13,1% enam. Aasta varasemaga võrreldes püsis müügitulu kõigis kvartalites aastatagusest suuremana. Kulude tase tõusis 2011. aastaga võrreldes veidi vähem (10,3%), kokkuvõttes tähendab sektorile 8,9 mln euro suurust kasumit (joonis 4, tabelid 14-15).

Lihatööstusettevõtted andsid 2012. a IV kvartali seisuga tööd 2676 inimesele, mis on veidi vähem kui aasta tagasi. Tööjõukulud aga 2012. aastal lühiajastatistika alusel kasvasid (küll veidi vähem kui sektori kogukulud); tööjõukulude osatähtsus kogukuludes püsis just aasta teises pooles viimaste aastate keskmisest madalamal tasemel (tabelid 14-15, joonis 5).

Lihatööstuses toodetud lisandväärtus oli 2012. aastal 39,7 miljonit eurot, see on mullusest ligikaudu veerandi võrra enam. Seejuures püsis toodetud lisandväärtus aasta varasemast suuremana kõigi kvartalite lõikes (tabel 15, joonis 7).

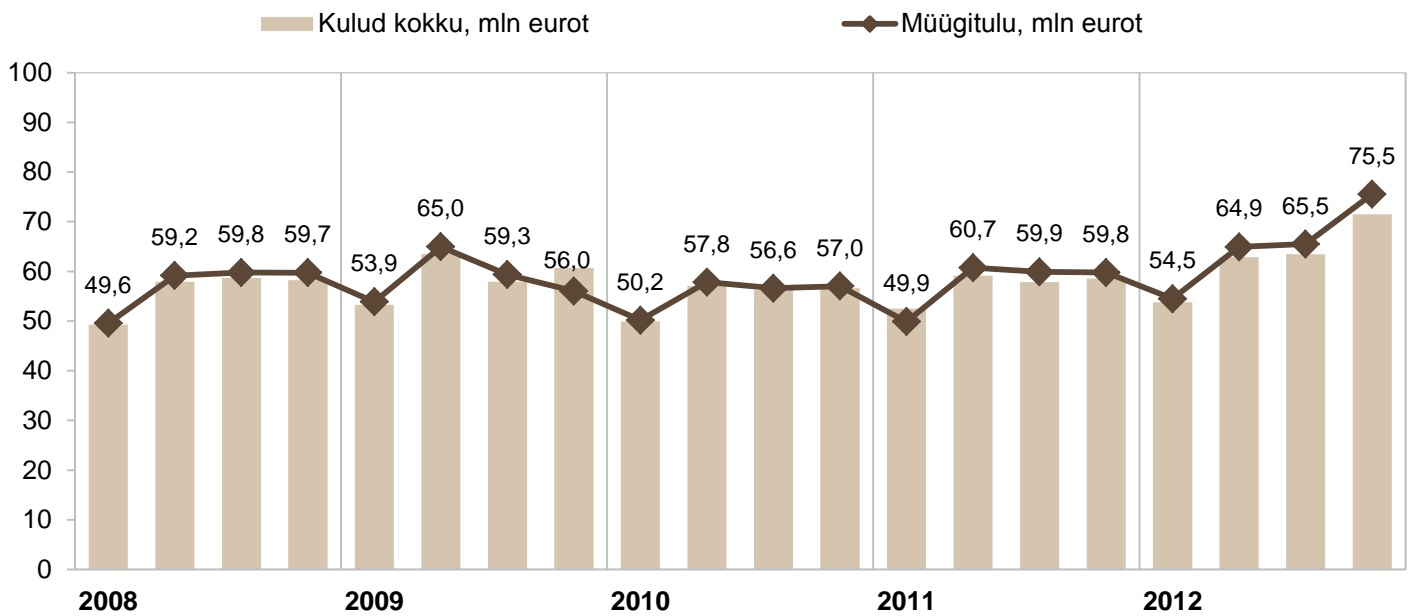
Tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel oli lihasektoris 2012. aastal 14,6 tuhat eurot ning lühiajastatistika põhjal aasta varasemaga võrdlusi tehes tööviljakus lihasektoris kasvas. Tööviljakus hõivatu kohta ulatus müügitulu alusel 95,8 tuhande euroni ning ka siin saab lühiajastatistika võrdluses täheldada kasvu (tabelid 16–17).

Lihatööstustoodangu mahud püsisid 2012. aastal kvartalite lõikes aasta varasemast väiksemad, mahuindeks liikus positiivsele poolele viimases kvartalis, mil toodangu mahud aastatagusega võrreldes 1% võrra suurenesid. Lihatööstuse müügiindeks (müüdnud toodangu maksumuse muutus) näitas aga 2012. aastal kõigi kvartalite lõikes kasvu (joonis 8).

Kodumaisele turule müüdnud toodangu müük hakkas kaheaastase langusperioodi järel uuesti kasvama 2010. aasta lõpul ning kasv on jätkunud ka 2011.–2012. aastal. Müük eksporditurgudele toimus aasta varasemaga üsna samas rütmis, olles aasta alguses ja lõpus aasta varasemast veidi kõrgem ning jäädes aasta keskel 2011. aastale pisut alla (joonis 9).

Lihatööstuse kogurentaablus (kasumi osatähtsus netokäibes) 2012. aasta jooksul kvartalite lõikes pidevalt kasvas, tõustes I kvartali 1,3%-lt IV kvartali 5,4%-le (tabel 17).

2012. aastal investeeriti lühiajastatistika andmetel lihatööstuses põhivarasse 8 miljonit eurot, mis on aastatagusega võrreldes rohkem kui kolmandiku võrra enam. Põhiosa investeeringute mahust (62%) oli suunatud hoonetesse ja rajatistesse, 31% investeeringutest tehti seadmete, masinate ja inventari soetamiseks-parendamiseks (joonis 11).

Allikas: SA

Lihatööstuse majandusnäitajad 2009-2012, aastastatistika alusel

Tabel 14

	2009	2010	2011	2011*	2012*
Müügitulu, mln eurot	223,5	219,1	229,9	230,3	260,5
Kulud kokku, mln eurot	225,3	214,9	225,0	228,0	251,6
...tööjõukulud, mln eurot	31,0	29,0	28,9	28,9	30,8
...tööjõukulude osakaal kogukuludes, %	13,8	13,5	12,8	12,7	12,2
Kogukasum (-kahjum), mln eurot	-1,4	4,3	5,0	2,3	8,9
Lisandväärtus, mln eurot**	43,6	43,3	45,1		
Investeeringud põhivarasse, mln eurot**	6,7	13,3	9,3		
Muutus võrreldes eelmise aastaga, %					
Müügitulu	-9,3	-2,0	4,9		13,1
Kulud	-7,1	-4,6	4,7		10,3
...tööjõukulud	-7,8	-6,5	-0,4		6,6
Lisandväärtus**	-8,0	-0,7	4,1		
Investeeringud põhivarasse**	-71,0	99,6	-30,1		

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

*lühiajastatistika alusel

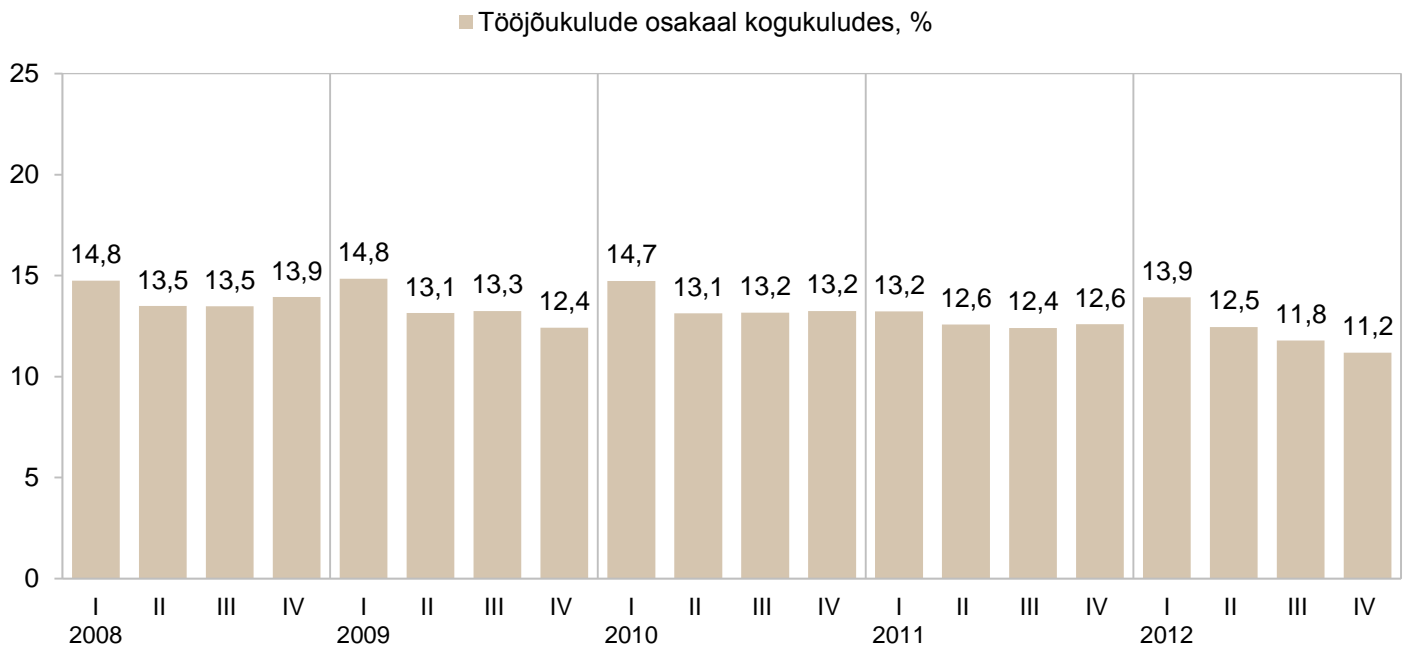
** ei kajastu lühiajastatiskas võrreldaval moel

	2011				2012			
	I kv	II kv	III kv	IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv
Keskmine tööga hõivatute arv, in	2784	2846	2862	2809	2757	2729	2732	2676
Müügitulu, mln eurot	49,9	60,7	59,9	59,8	54,5	64,9	65,5	75,5
Kulud kokku, mln eurot	52,5	59,1	57,8	58,5	53,8	62,9	63,4	71,5
...tööjõukulud, mln eurot	6,9	7,4	7,2	7,4	7,5	7,8	7,5	8,0
Kogukasum (-kahjum), mln eurot	-2,6	1,6	2,1	1,2	0,7	2,0	2,1	4,1
Puhas lisandväärtus, mln eurot	4,3	9,0	9,2	8,6	8,2	9,9	9,5	12,1
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln eurot	1,0	1,1	1,1	2,9	1,5	2,5	2,9	6,0
Muutus võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga, %								
Keskmine tööga hõivatute arv, in	-2,6	-1,6	-1,2	-1,6	-1,0	-4,1	-4,6	-4,7
Müügitulu	-0,5	5,0	5,8	4,8	9,3	6,9	9,4	26,4
Kulud	5,2	3,6	2,8	3,4	2,5	6,3	9,7	22,1
...tööjõukulud	-5,7	-0,8	-3,2	-1,8	8,0	5,2	4,2	8,5
Puhas lisandväärtus	-43,0	9,3	18,9	9,1	88,9	9,3	3,4	40,3
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse	56,9	-78,3	-21,9	-37,7	40,2	123,4	171,5	105,9

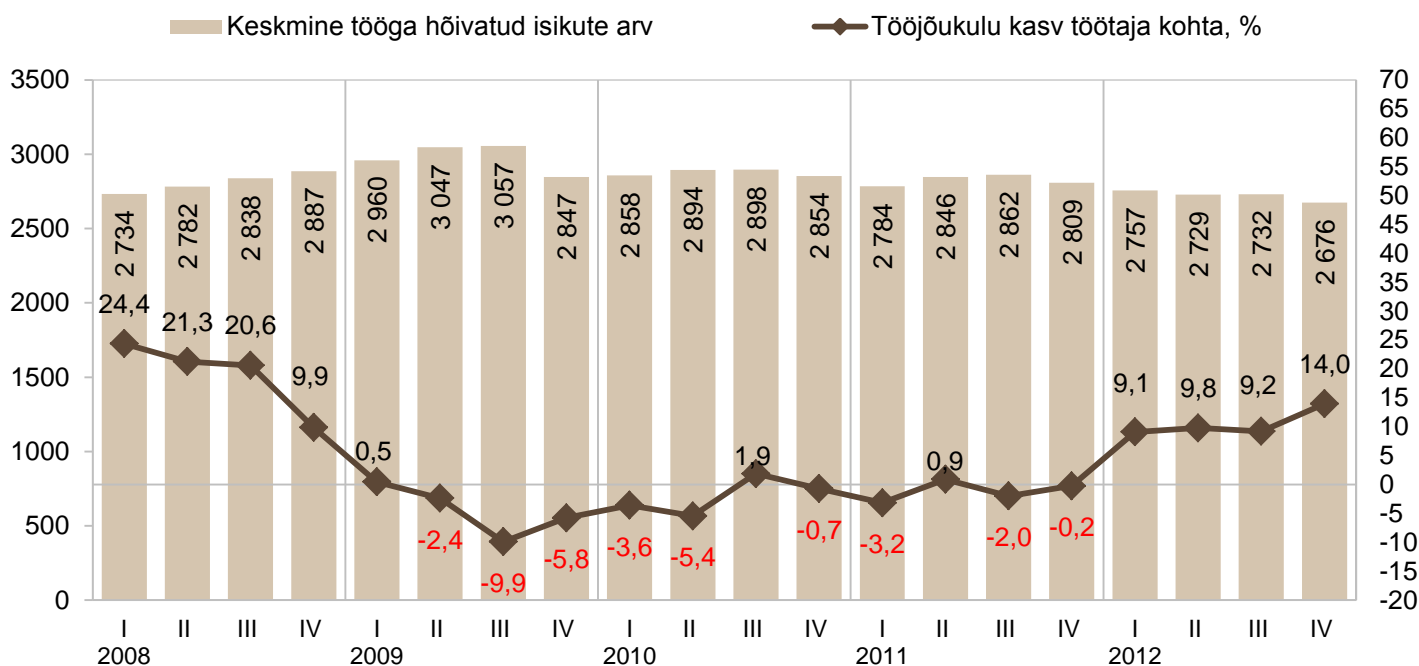
Allikas: SA, TNS Emori arvutused

Tööjõukulude osakaal lihatööstuse kogukuludes, 2008-2012

Joonis 5

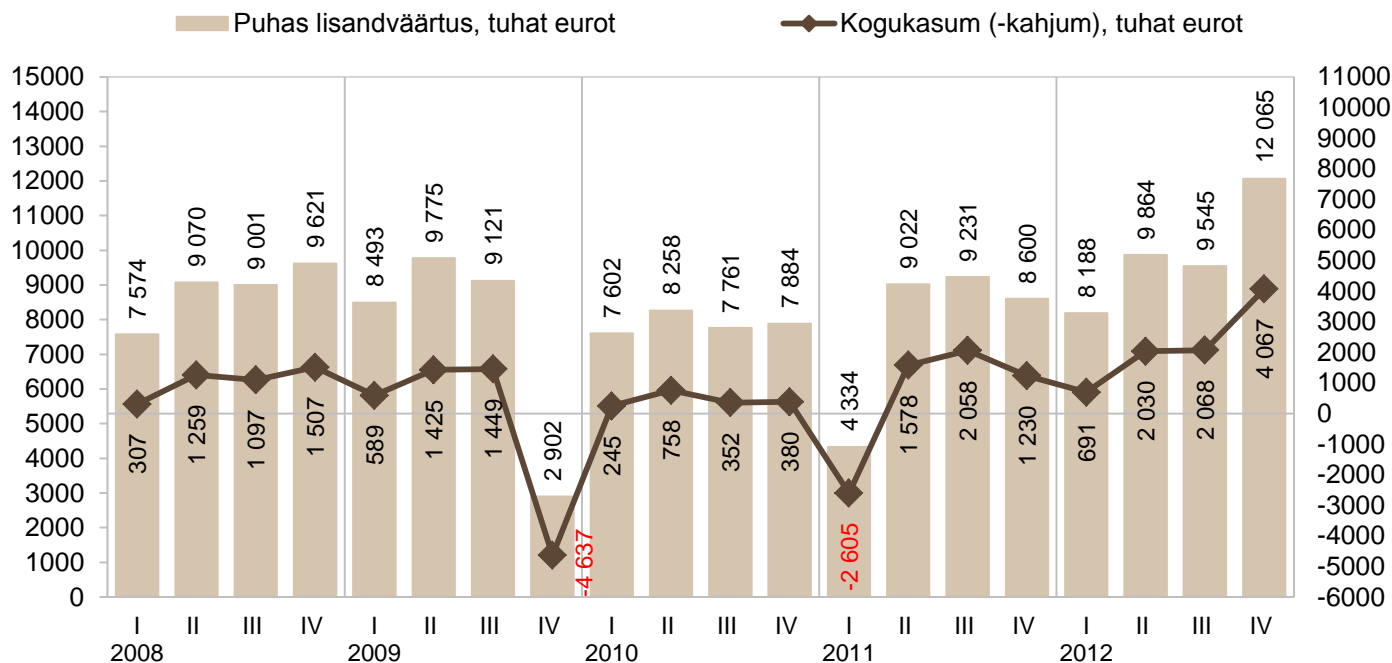

Allikas: SA

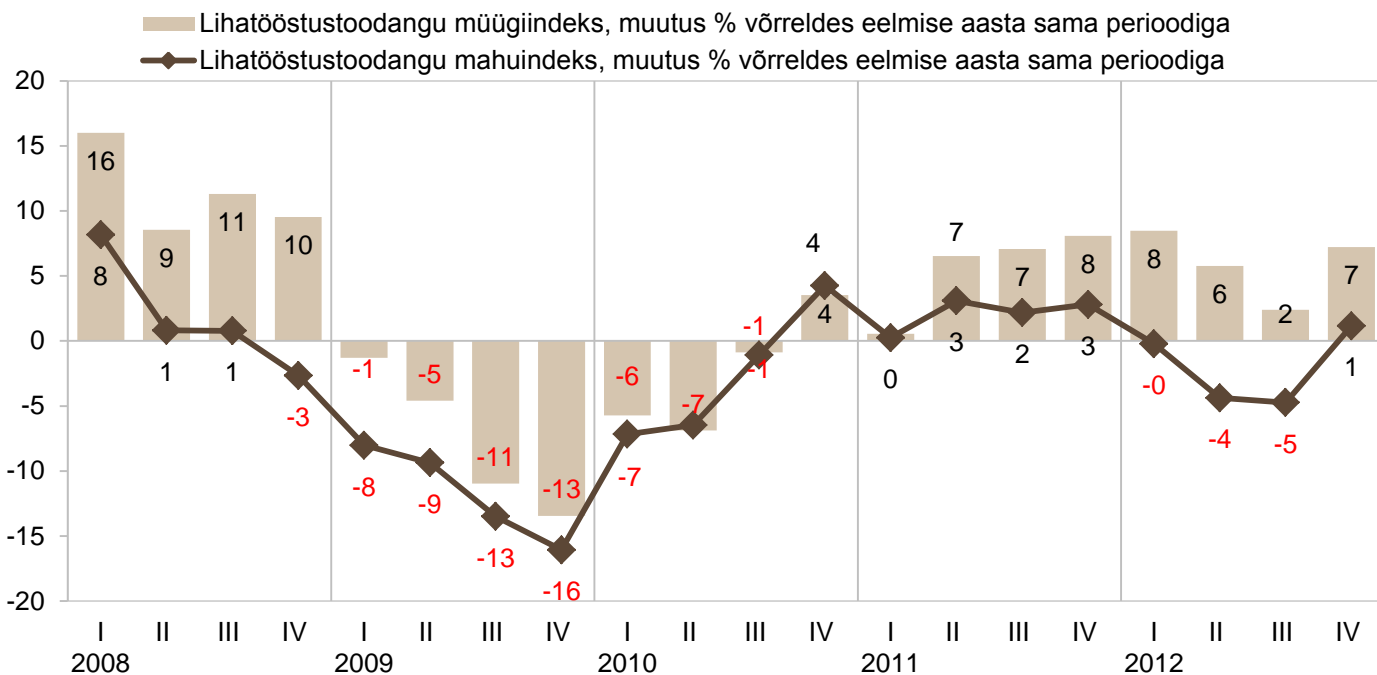

Kasv töötaja kohta on esitatud eelnenud kvartali suhtes

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

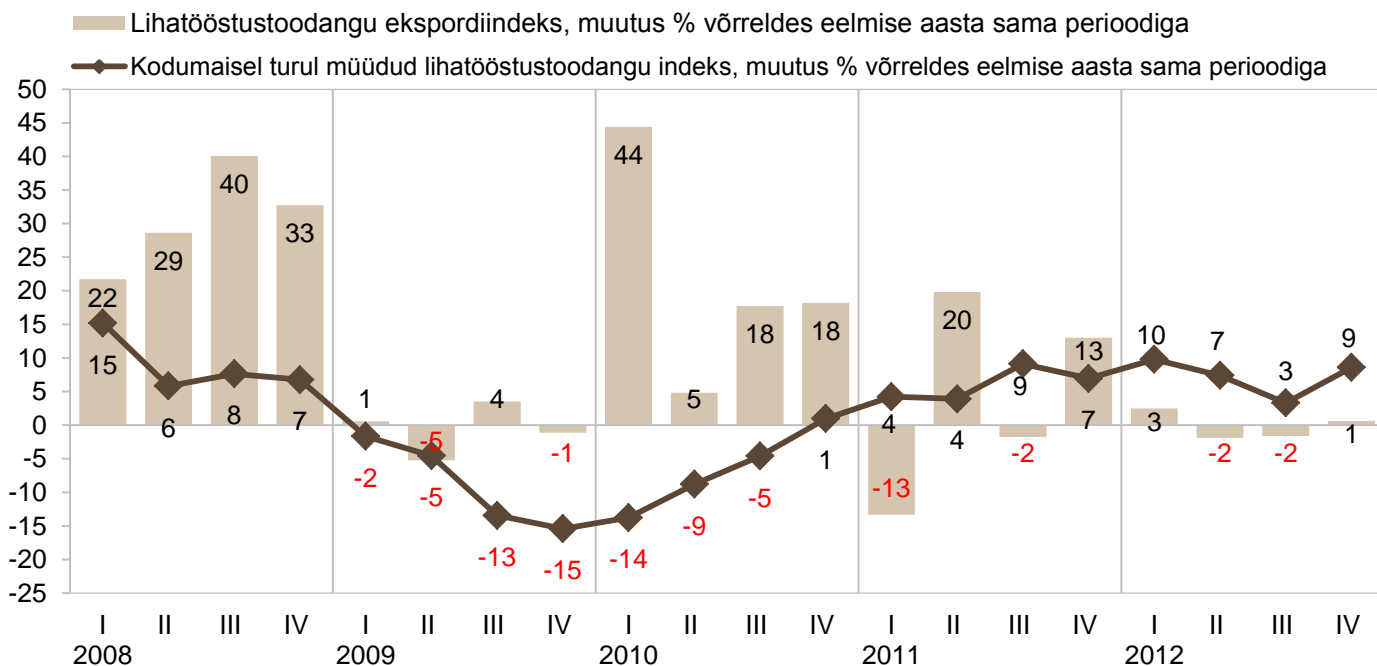
Allikas: SA

Allikas: SA

Mahuindeks kajastab toodangu mahu muutust püsihindades võrreldes eelmise aasta sama perioodiga

Müügiindeks kajastab müüdud toodangu maksumuse muutust jooksevhindades võrreldes eelmise aasta sama perioodiga

Allikas: SA

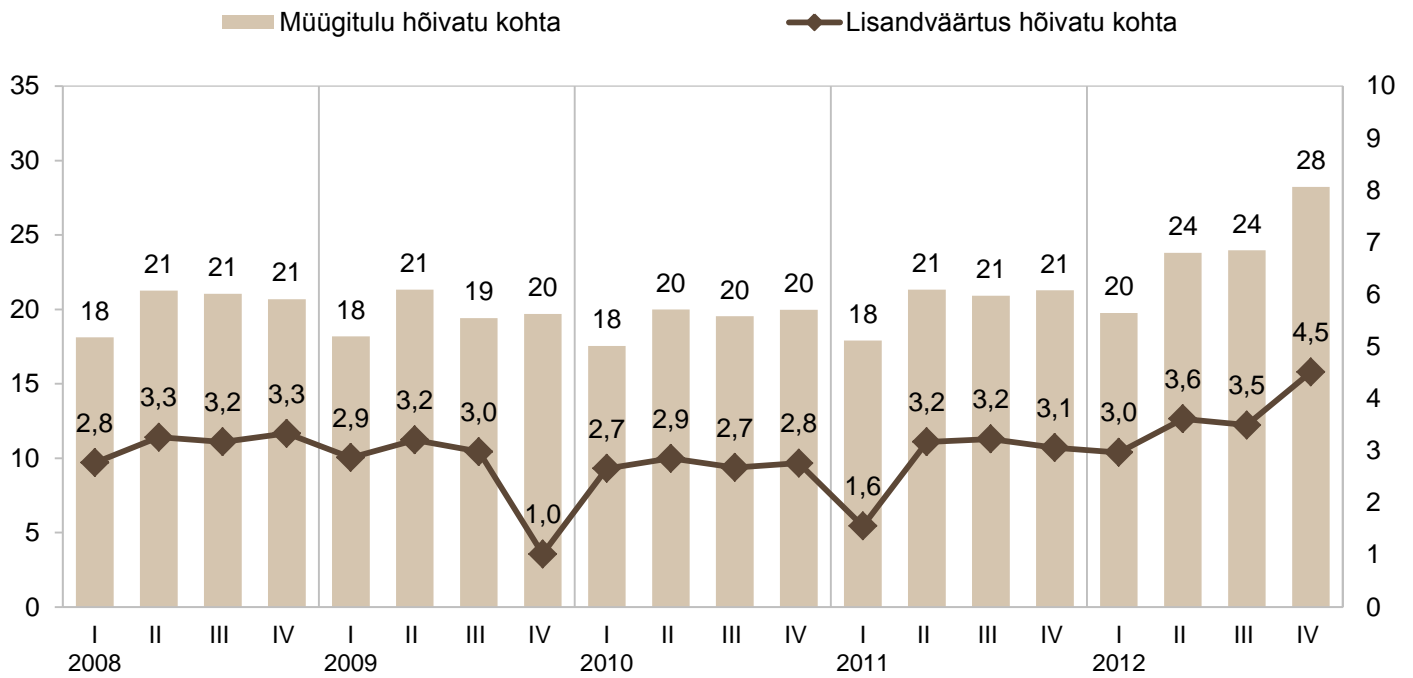
	2009	2010	2011	2011*	2012*
Töövõljalikus hõivatud kohta müügitulu alusel, tuhat eurot	78,4	78,2	81,7	81,5	95,8
Töövõljalikus hõivatud kohta puhta lisandväärtuse alusel, tuhat eurot	15,3	15,5	16,0	11,0	14,6
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	1,41	1,49	1,56	1,1	1,3
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	0,19	0,20	0,20	0,1	0,2
Muutus võrreldes eelmise aastaga, %					
Töövõljalikus hõivatud kohta müügitulu alusel, kasv %	0,9	-0,2	4,4		17,6
Töövõljalikus hõivatud kohta puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	2,0	1,1	3,4		32,5
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	0,0	5,7	4,7		19,7
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-5,0	5,3	0,0		16,0

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

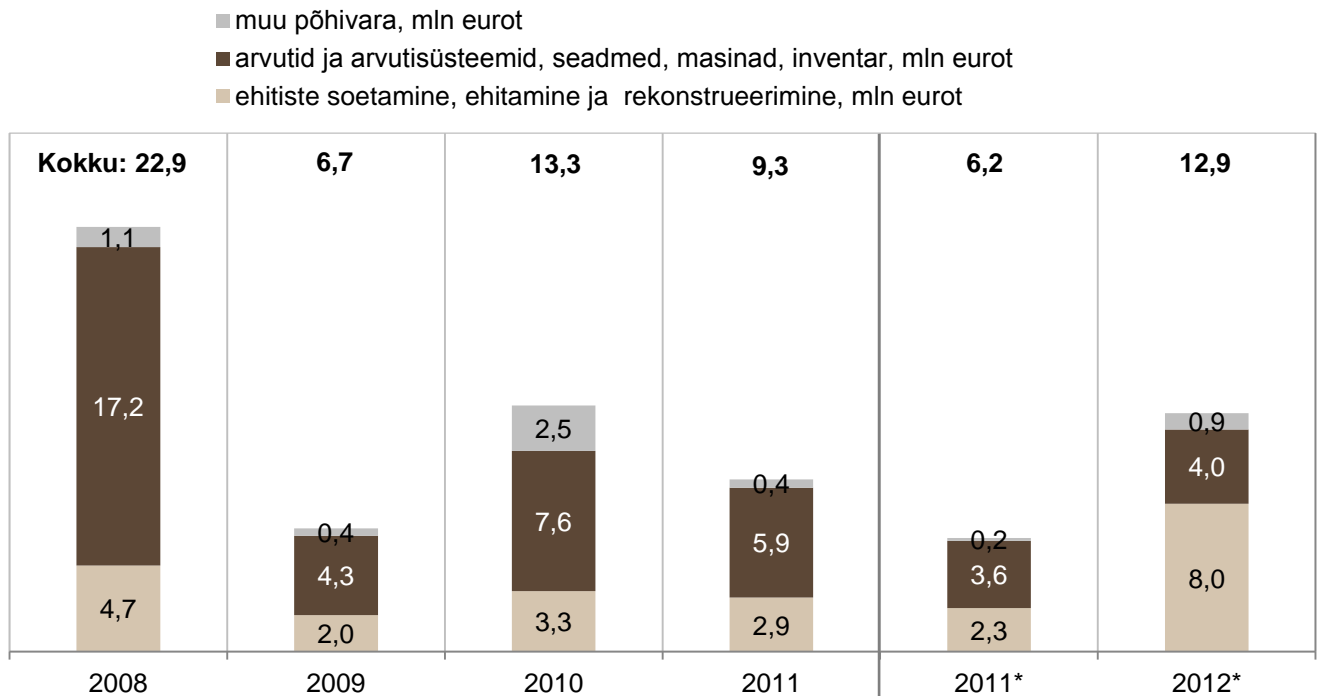
* lühiajastatistika põhjal

	2011				2012			
	I kv	II kv	III kv	IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv
Kogukasumi osatähtsus müügitulus ehk kogurentaabilus	-5,2	2,6	3,4	2,1	1,3	3,1	3,2	5,4
Töövõljalikus hõivatud kohta müügitulu alusel, tuhat eurot	17,9	21,3	20,9	21,3	19,8	23,8	24,0	28,2
Töövõljalikus hõivatud kohta puhta lisandväärtuse alusel, tuhat eurot	1,6	3,2	3,2	3,1	3,0	3,6	3,5	4,5
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	0,6	1,2	1,3	1,2	1,1	1,3	1,3	1,5
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Muutus võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga, %								
Töövõljalikus hõivatud kohta müügitulu alusel, kasv %	2,1	6,7	7,1	6,5	10,3	11,5	14,6	32,6
Töövõljalikus hõivatud kohta puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-41,5	11,1	20,4	10,0	90,8	14,0	8,3	48,4
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-39,6	10,1	22,8	10,7	74,9	3,9	-0,8	29,7
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-45,8	5,4	15,7	4,7	84,3	2,8	-5,7	15,9

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

Allikas: SA

Allikas: SA

* lühiajastatistika põhjal

Liha- ja lihatuodete väliskaubandus

Liha- ja lihatoodete väliskaubandus

Lihatoodete väliskaubanduse rahalised mahud on alates 2009. aastast pidevalt kasvanud ja kasv jätkus ka 2012. aastal, kuigi aastatagusega võrreldes olid nii ekspordi kui ka impordi puhul kasvumäärad veidi tagasihoidlikumad. Kokkuvõtvalt eksporditi liha ja lihatooteid Eestist 2012. aastal 87,2 mln euro eest ning imporditi Eestisse 127,6 mln euro väärtuses, seega oli sissevedu 2012. aastal peaaegu 1,5 korda suurem kui väljavedu. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenes liha ja lihatoodete väliskaubanduse negatiivne saldo 0,9 mln euro võrra, ulatudes 40,4 mln euroni.

Lisaks lihale ja lihatoodetele viidi 2012. aastal Eestist välja 31,2 mln euro eest elusloomi, mis on 2011. aastaga võrreldes oluliselt, ca 29% võrra vähem. Seejuures vähenes nii elusveiste kui ka elussigade väljavedu. Sigade puhul oli oluliseks vähenemise põhjuseks märtsis Venemaa poolt kehtestatud elussigade impordikeeld, aasta teisel poolel peatus elusveiste väljavedu Türgi. Elusloomade import kogu lihasektori käibes ekspordiga võrdsest olulist rolli ei mängi – elusloomi veeti 2012. aastal sisse ligikaudu miljoni euro väärtuses (joonis 12, tabelid 18-19).

Vaadeldes kogu lihasektori väliskaubandust (liha ja lihatooted ning elusloomad) koos, oli sektori väliskaubanduse bilanss 2012. aastal umbes 10 mln euroga negatiivsel poolel.

Põllumajandussaaduste koguekspordist moodustas liha ja lihatoodete eksport 7,5% (aasta varem 7,8%). Kogusisseveest andis liha ja lihatoodete import 9,4% (aasta varem 9,6%).

Eksport

Lihatoodete eksport Eestist kasvas 2012. aastal 7,7 miljoni euro ehk 9,7% võrra, kasvanud on nii liha ja söödavate subproduktide kui ka valmistoodete ekspordikäive. Valdav osa liha väljaveost (90,6%) tehti EL-i liikmesriikidesse ning EL-i osakaal ekspordis aasta varasemaga võrreldes veidi langes – kui väljavedu EL-i liikmesriikidesse suurenes ca 5%, siis eksport kolmandatesse riikidesse kasvas pea pooleteisekordseks.

Peamine eksporditav lihaliik on sealiha, mis moodustas 2012. aastal kolmandiku liha ja lihatoodete rahalisest koguekspordist. Sealiha osatähtsus liha ja lihatoodete väljaveos möödunud aastase languse järel taas veidi tõusis. Olulistest eksporditüüpide näitaski just sealiha 2012. aastal ka koguliselt suurimat kasvumäära (ligi 28%). Aasta varem hüppeliselt kasvanud linnuliha ekspordimaht langes 2012. aastal üsna märgatavalt (langus ca 30%), veiseliha ekspordikogused jäid 2011. aastaga võrreldavale tasemele (kasv 1,6%). Veiseliha ekspordihind on aastatagusega võrreldes kasvanud peaaegu 6%, sealiha hind paari protsendi ringis. Viidiku võrra kasvas 2012. aastal subproduktide väljaveokogus.

Valmislihatoodete väljavedu näitas möödunud aastal langust ja seda just vorstitoodete väljaveo vähenemise tõttu (langus 12%). Konservide eksport kasvas 5% (tabel 19, joonis 14).

Import

Lihatoodete import Eestisse kasvas 2012. aastal 8,6 miljoni euro võrra ehk 7,2%. Et enamik liha ja lihatoodete sisseveest (99,6%) toimus EL-i riikidest, on EL-i puhul tegemist sarnase kasvumääraga. Impordi rahaline kasvumäär tulenes 2012. aastal peamiselt tõusnud hinnatasemetest, kõigi olulisemate lihaliikide impordikogused langesid. Suurim langus oli veiseliha puhul, siin vähenes sisseveetud kogus ligi 19%. Ka impordihind tõusis enam veiselihal (kasv ca 18%), kuid ka sea- ja linnuliha hinnad tõusid veidi enam kui kümnendiku võrra.

Valmistoodete impordikogus vähenes 5%. Vorstitoodete import seejuures langes kolmandiku võrra, kusjuures oluliselt kasvas sisseveetud vorstitoodete hinnatase (30%). Konservide sisseveol leidis aset ligi 5% kasv.

Valmistoodete impordikogus vähenes 5%. Vorstitoodete import seejuures langes kolmandiku võrra, kusjuures oluliselt kasvas sisse veetud vorstitoodete hinnatase (30%). Konservide sisseveol leidis aset ligi 5% kasv.

Sealiha osakaal lihatoodete rahalises koguimpordis püsis 2012. aastal eelneva aasta tasemel, sealiha moodustas rahalises väljenduses 42% sisseveetud lihast ja lihatoodetest. Veiseliha osatähtsus oli 12% ning linnuliha osakaal veidi üle viidiku (tabel 18, joonis 13).

Veiseliha kaubavahetus ja struktuur riigiti

Veiseliha puhul ületasid impordikogused 2011. aastal ekspordikoguseid ca 2,7 korda, aastatagusega võrreldes püsis eksport praktiliselt stabiilsena (kasv 1,6%), import langes aga ligi viiendiku võrra (19%). Veiseliha impordis jahutatud liha osatähtsus vähenes, eksporditi aga peamiselt just jahutatud liha ning selle osatähtsus on külmutatud liha arvult veel pisut kasvanud.

Peamiseks sihtriigiks veiseliha ekspordil on tõusnud Soome (sinna veeti 2012- aastal 40% veiselihast), Hollandi osatähtsus on aastatagusega vähenenud ning Hollandisse liikus 30% veiselihast. Teiste sihtriikide osakaal jäi alla kümnendiku koguekspordist. Enim veiseliha imporditi Eestisse nagu aasta varemgi Lätist (31%), viimastel aastatel on kasvu näidanud import Poolast (sealt toodi 26% lihakogusest). Import Taanist on liikunud langevas trendis (tabel 20, joonised 15-16).

Sealiha kaubavahetus ja struktuur riigiti

Sealiha puhul ületas koguseline sissevedu 2012. aastal väljavedu umbes kaks korda. Sealiha eksport kasvas aasta varasemaga võrreldes oluliselt (28%), kasvu vedas sealiha väljavedu Venemaale, mis aitas osaliselt kompenseerida elussigade väljaveo keelust tekkinud tühimikku. Sealiha koguseline import 2012. aastal vähenes pisut enam kui 6%. Sealiha eksporditi peamiselt jahutatud kujul, külmutatud liha osa ekspordis vähenes; impordis püsib kerge ülekaalus külmutatud sealiha.

Suurimaks ekspordipartneriks sealiha väljaveol on endiselt Läti (38%), kuigi aastatagusega võrreldes Läti osatähtsus sealiha väljaveol langes. Veerand eksporditud sealihast liikus Soome ning oluliselt kasvas väljavedu Venemaale, kuhu 2012. aastal veeti ligi viiendik eksporditud sealihast.

Peamisteks impordipartneriteks on sealiha puhul jätkuvalt Taani, Saksamaa ja Soome, 2012. aastal sisse veetud sealihakogusest pärines valdav osa (kokku 60%) just neist riikidest (tabel 21, joonised 17-18).

Linnuliha kaubavahetus ja struktuur riigiti

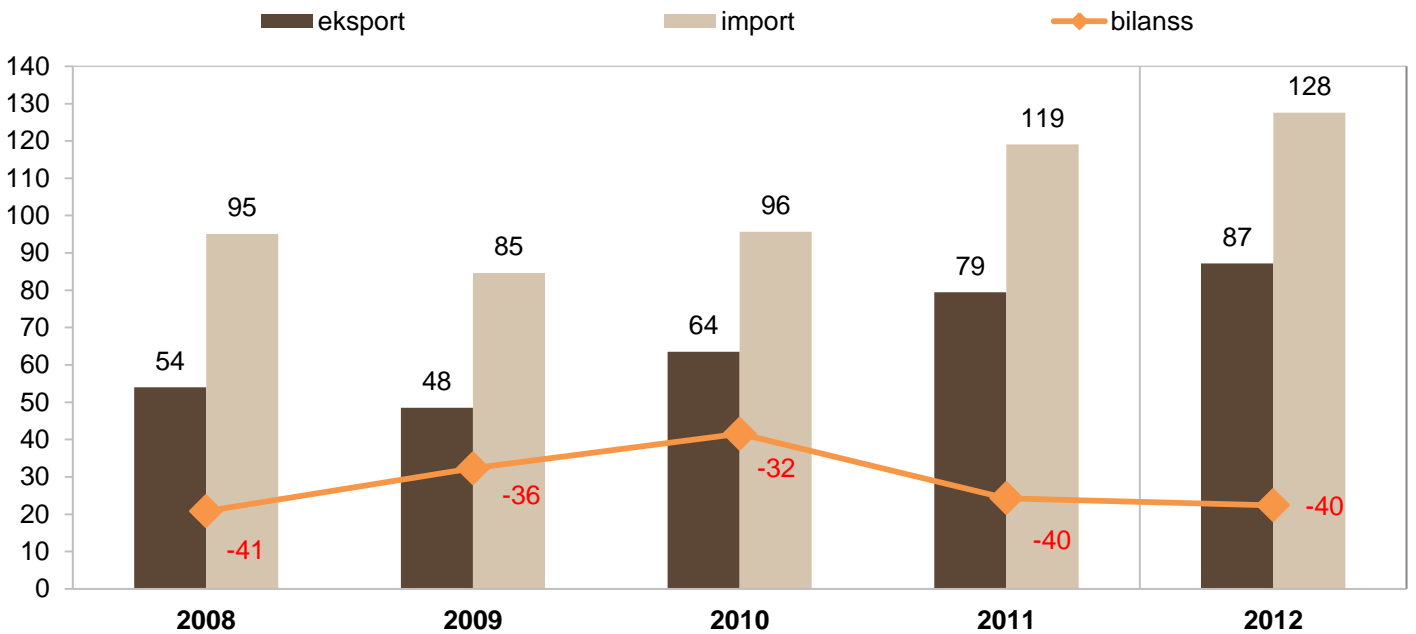
Enamiku linnuliha väliskaubandusest hõlmab kanaliha. Linnuliha eksport langes 2012. aastal pärast aasta varem aset leidnud kiiret kasvu oluliselt (koguseline langus ca 31%), impordis oli langus tagasihoidlikum (ligi 9%). Selle tulemusena kärises vahe linnuliha impordi- ning ekspordikoguste vahel vahepealse vähenemise järel taas kolmekordseks.

Peamiseks kaubanduspartneriks linnuliha väljaveol on Läti, kuhu 2012. aastal veeti ligi 2/3 üldkogusest. Teistest sihtriikidest liikus enam kui kümnendik ekspordist veel Soome, ülejäänud riikidesse veeti linnuliha väiksemal määral. Linnuliha sisseveol on partnerite ring üsna lai, suurim kogus linnuliha imporditi vaatlusalusel perioodil (nagu aasta varemgi) Soomest, Leedust, Taanist, Hollandist ja Lätist. Enamjaolt imporditakse odavamat linnuliha, mis läheb vorstitoodetesse. Suurem osa sissetoodavast linnulihast on külmutatud kondiga linnuliha tükid, koivad, rups jms (tabel 22, joonised 19-20).

Lihatoodete kaubavahetus ja struktuur riigiti

Vorstitoodete puhul püsisid eksporditud kogused impordikogustest märgatavalt suuremana. Möödunud aastaga võrreldes langes oluliselt nii vorstitoodete ekspordi- kui ka impordimaht, langusmäärad olid vastavalt 12% ning 33%. Vorstitoodete ekspordist enamiku moodustas väljavedu naaberriikidesse Lätti ja Leetu (kokku veidi enam kui 90%), ka sisse toodi vorstitooteid enim lähiriikidest (Läti, Leedu, Rootsi).

Konservtoodete puhul on koguseline eksport impordi viimasel paaril aastal samuti ületanud, 2012. aastal kasvasid sisse ja välja veetud kogused üsna sarnases tempos (ca 5%). Konservide peamiseks ekspordituruks on jätkuvalt Läti (Lätti liikus möödunud aastal kolmandik konservide ekspordikogusest). Peamiste impordipartneritena püsivad viimastele aastatele sarnaselt Leedu, Läti, Saksamaa ja Poola. Neist riikidest sisse toodud kogus moodustas 2012. aastal 80% kogu konservtoodete sisseveost (joonised 23-26).

Allikas: PM

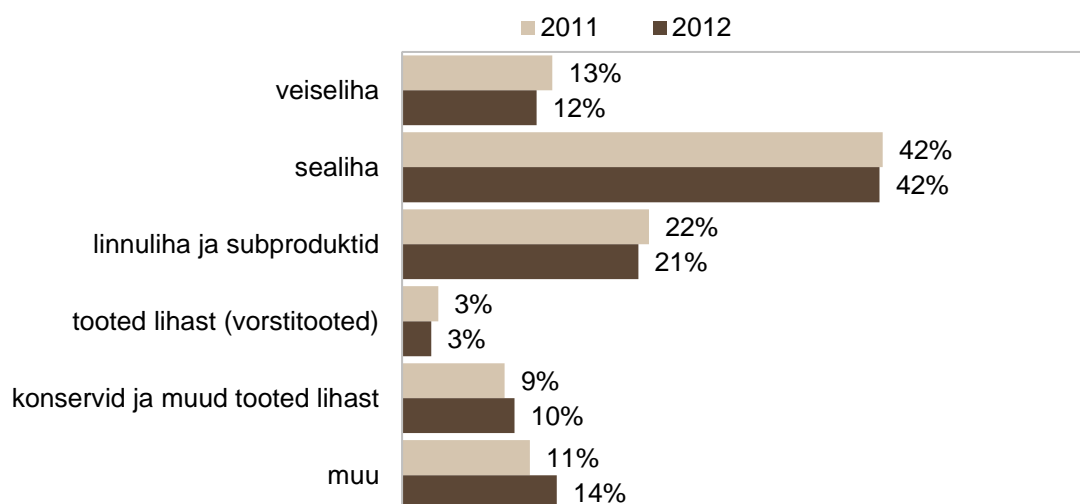
Liha- ja lihatoodete import 2011.-2012. aastal

Tabel 18

	2011			2012			koguse muutus 2011 / 2010 ±%	rahaline muutus 2011 / 2010 ±%
	kogus (t)	summa (mln €)	hind (€/kg)	kogus (t)	summa (mln €)	hind (€/kg)		
LIHA JA SÖÖDAVAD SUBPRODUKTID	55201,0	97,3		50684,6	101,1		-8,2	3,9
Veiseliha	5195,4	15,6	3,01	4222,7	15,0	3,55	-18,7	-4,2
sealiha	26084,5	50,0	1,92	24421,8	53,3	2,18	-6,4	6,5
linnuliha ja subproduktid	20194,0	25,7	1,27	18432,3	26,3	1,43	-8,7	2,6
lambaliha	140	1,3	9,31	128,1	1,1	8,40	-8,2	-17,2
hobuseliha	13	0,1	3,94	122,5	0,3	2,60	842,3	522,5
subproduktid*	1856	1,7	0,91	1684,6	1,9	1,10	-9,2	9,6
pekk, rasv	1252	1,2	0,93	1255,6	1,4	1,14	0,3	23,1
muu liha ja subproduktid	148	0,7	4,81	184,2	0,8	4,41	24,5	14,2
soolatud, suitsutatud jm. liha	318,9	1,1	3,37	232,8	1,1	4,58	-27,0	-0,7
VALMISTOOTED LIHAST KOKKU	5630	14,4		5337,0	15,8		-5,2	9,4
tooted lihast (vorstitooted)	1458,7	3,7	2,56	973,0	3,2	3,33	-33,3	-13,3
Konservid ja muud tooted lihast	4171,3	10,7	2,56	4364,0	12,5	2,87	4,6	17,3
HINNANGULINE		7,3			10,7			
KOKKU LIHA JA VALMISTOOTED		119,0			127,6			7,2
Elusloomad (sead ja veised)		0,7			1,0			31,4

Allikas: PM

* veise-, sea-, lamba- ja hobuse subproduktid

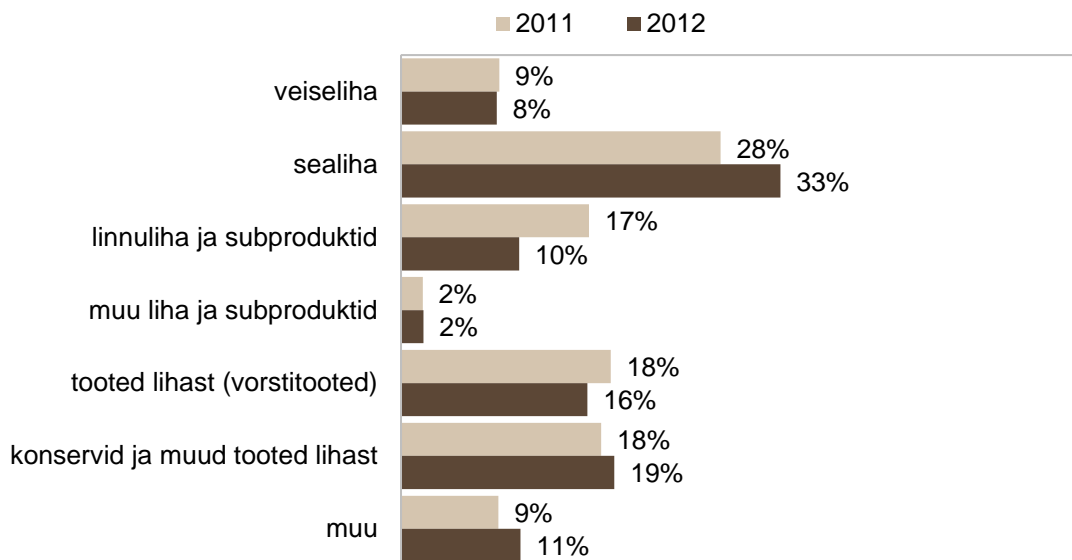

Allikas: PM

	2011			2012			koguse muutus 2011 / 2010 ±%	rahaline muutus 2011 / 2010 ±%
	kogus (t)	summa (tuh €)	hind (€/kg)	kogus (t)	summa (tuh €)	hind (€/kg)		
LIHA JA SÖÖDAVAD SUBPRODUKTID	22553,6	45,7		23311,9	50,1		3,4	9,6
Veiseliha	1931,3	6,9	3,56	1962,8	7,4	3,76	1,6	7,1
sealiha	9715,5	22,4	2,30	12406,7	29,1	2,35	27,7	30,3
linnuliha ja subproduktid	8706,1	13,2	1,51	6039,3	9,1	1,50	-30,6	-31,0
lambaliha	123,2	0,6	4,52	133,8	0,6	4,57	8,6	9,8
hobuseliha	10,8	0,1	5,85	37,7	0,1	3,47	249,1	107,3
subproduktid*	1730,3	1,0	0,59	2069,3	1,5	0,59	19,6	47,6
pekk, rasv	97,5	0,1	0,60	409,8	0,4	0,92	320,3	543,3
muu liha ja subproduktid	200,9	1,5	7,62	209,3	1,7	8,33	4,2	13,9
soolatud, suitsutatud jm. liha	38,0	0,1	2,41	43,2	0,1	3,13	13,7	47,8
VALMISTOOTED LIHAST KOKKU	16653,8	28,7		15654,9	30,7		-6,0	7,1
tooted lihast (vorstitooted)	10687,1	14,7	1,37	9372,5	14,3	1,53	-12,3	-2,4
Konservid ja muud tooted lihast	5966,7	14,0	2,35	6282,4	16,4	2,61	5,3	17,0
HINNANGULINE		5,0			6,4			
KOKKU LIHA JA VALMISTOOTED		79,5			87,23			9,8
Elusloomad		43,8			31,2			-28,7

Allikas: PM

* veise-, sea-, lamba- ja hobuse subproduktid

Allikas: PM

Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2011.-2012. aastal

Tabel 20

	Eksport				Import			
	kogus (t)		hind (€/kg)		kogus (t)		hind (€/kg)	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
VEISELIHA kokku	1931,3	1962,8	3,56	3,75	5194,7	4222,7	3,01	3,55
jahutatud	1047,3	1213,6	3,43	3,80	2242,7	1507,9	2,88	3,49
külmutatud	884,0	749,2	3,71	3,68	2952,0	2714,8	3,10	3,58

Allikas: PM

Sealiha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2011.-2012. aastal

Tabel 21

	Eksport				Import			
	kogus (t)		hind (€/kg)		kogus (t)		hind (€/kg)	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
SEALIHA kokku	9715,5	12406,7	2,30	2,35	26084,5	24421,8	1,92	2,18
sealiha jahutatud	6382,8	9549,7	2,28	2,31	12315,4	11379,8	1,96	2,24
sealiha külmutatud	3332,7	2857,0	2,35	2,48	13769,1	13042,0	1,88	2,13

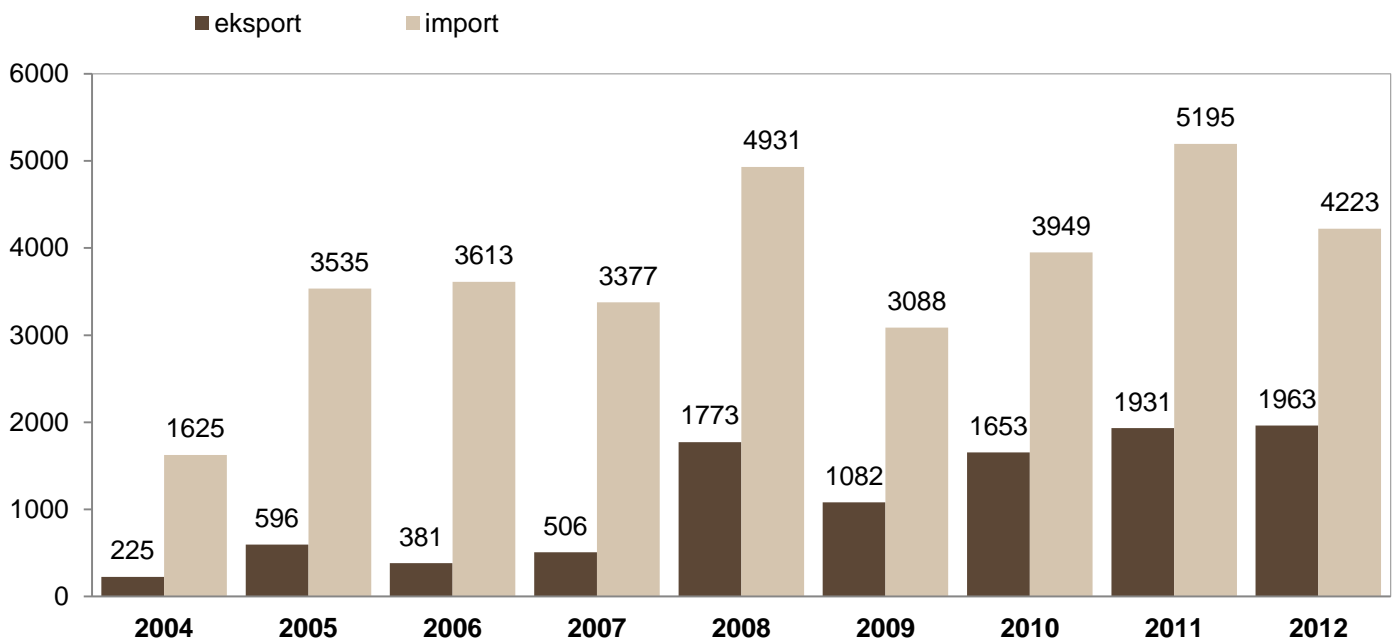
Allikas: PM

Linnuliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2011.-2012. aastal

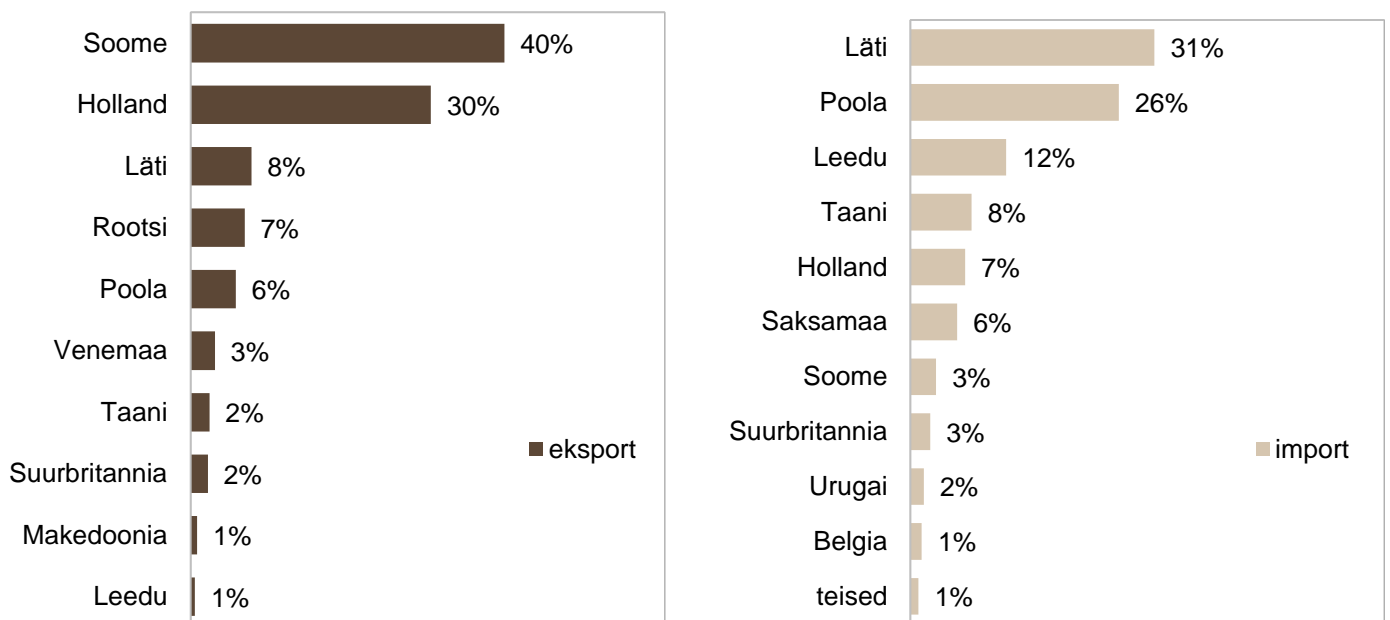
Tabel 22

	Eksport				Import			
	kogus (t)		hind (€/kg)		kogus (t)		hind (€/kg)	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
LINNULIHA kokku	8706,1	6039,3	1,51	1,50	20191,3	18432,3	1,27	1,43
kana- ja kukeliha	8242,4	5927,6	1,47	1,48	18163,8	17020,6	1,15	1,31
kalkuniliha	454,3	106,2	2,22	2,47	1815,2	1182,4	2,09	2,40
pardi- ja haneliha	9,4	5,5	4,80	7,15	212,3	229,3	4,72	4,99

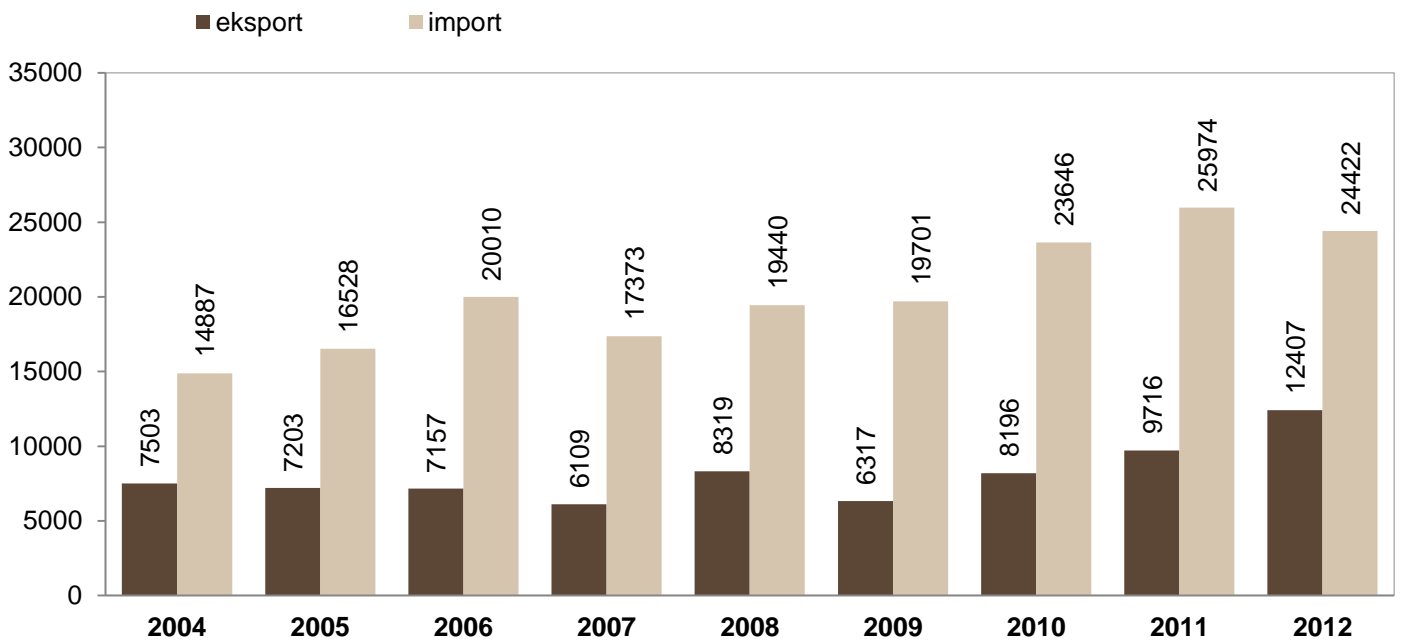
Allikas: PM

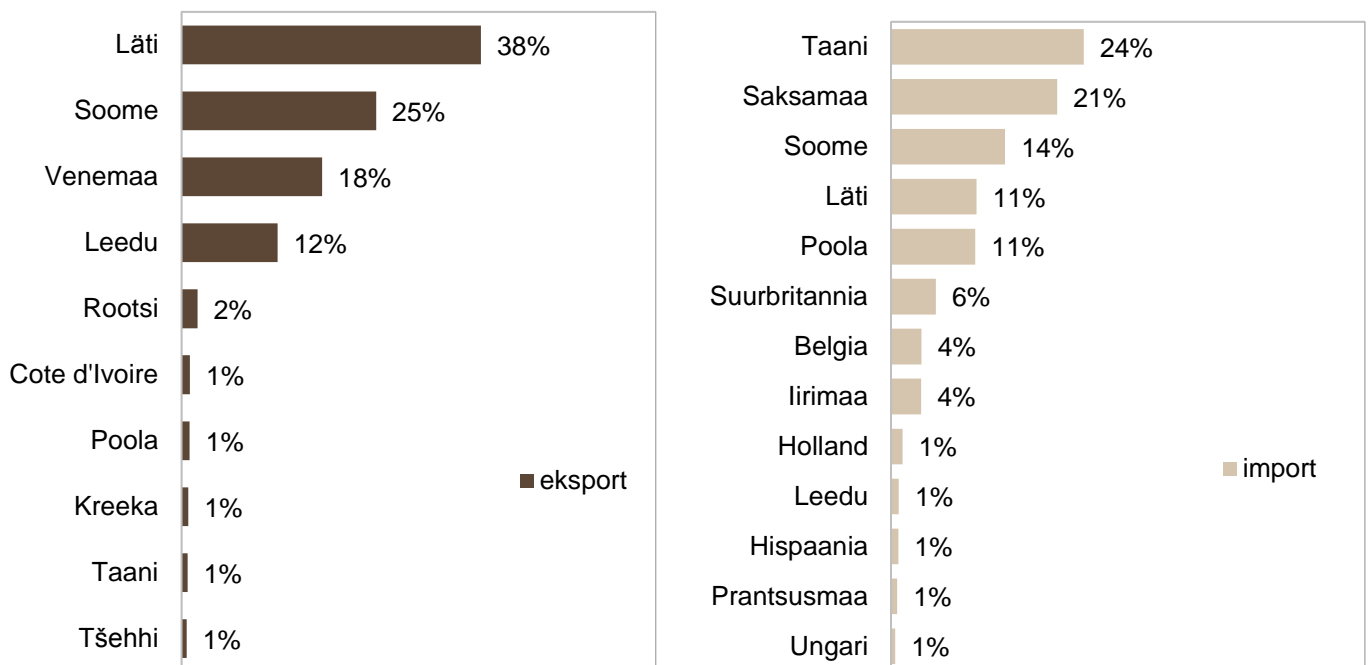
Allikas: PM

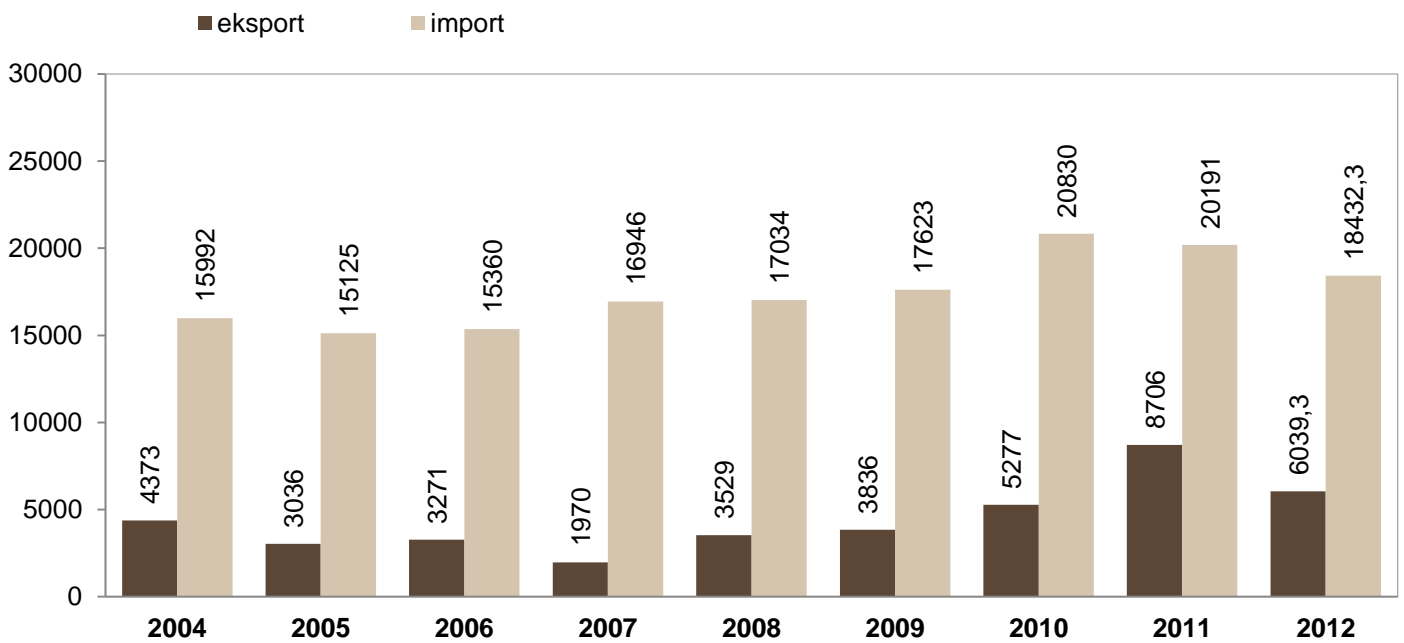
Allikas: PM

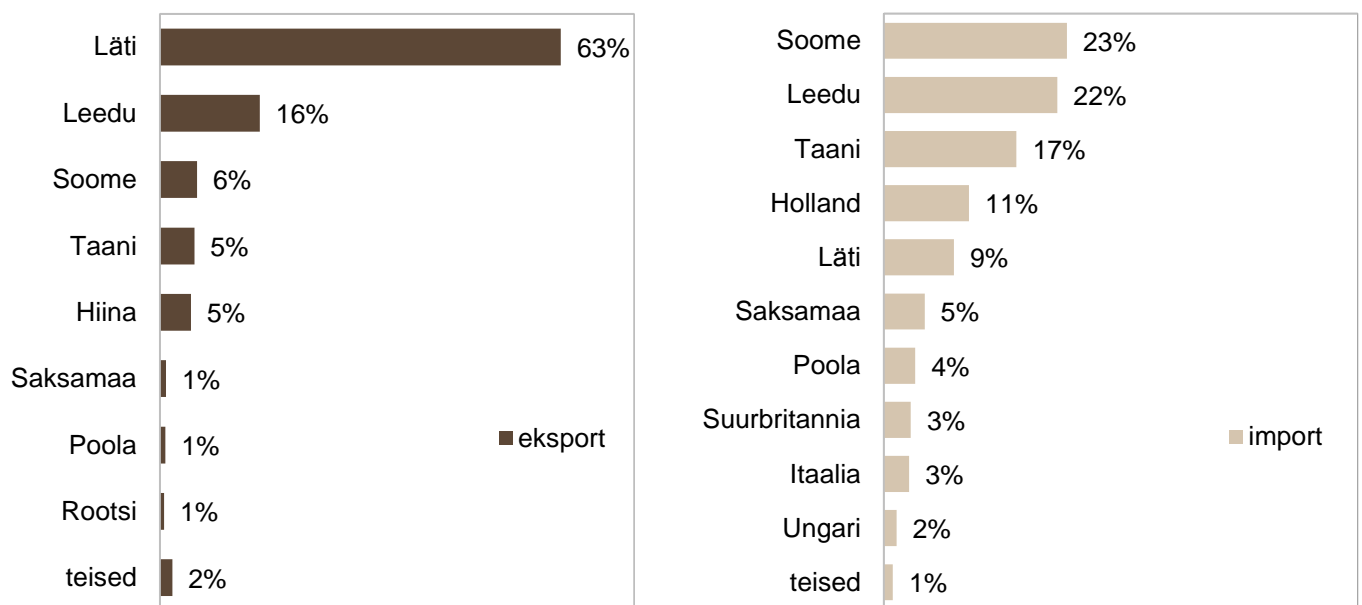
Allikas: PM

Allikas: PM

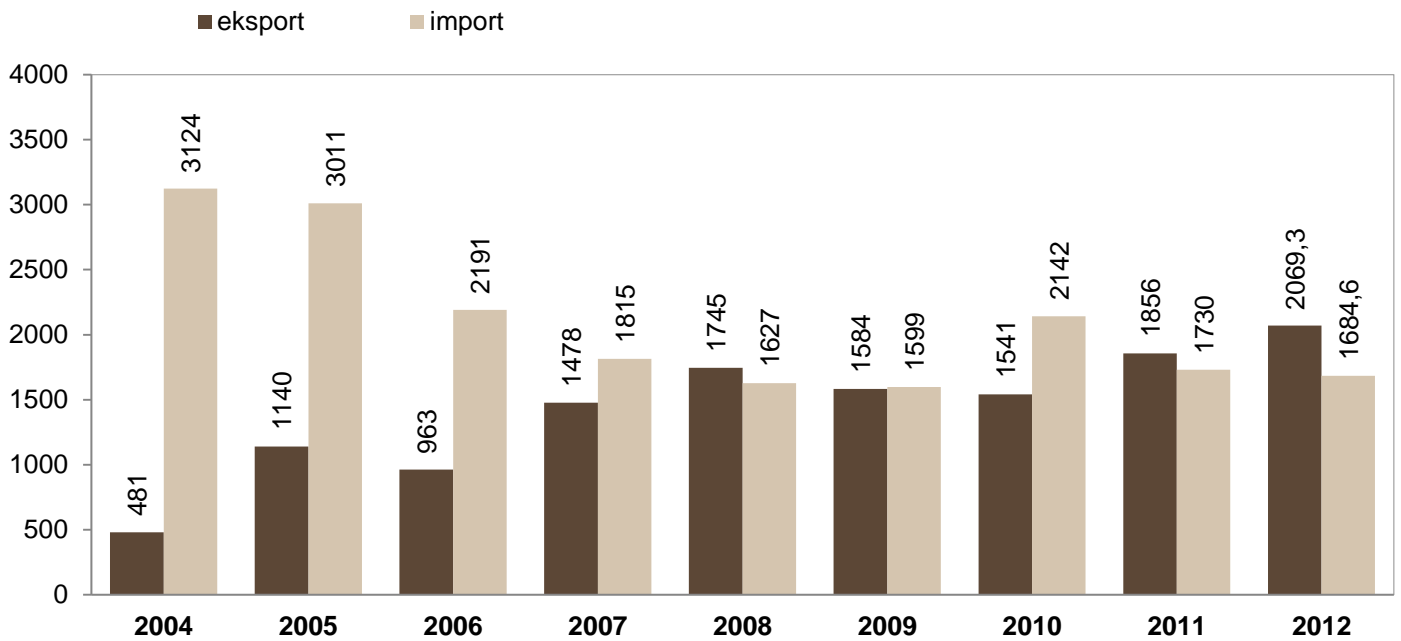

Allikas: PM

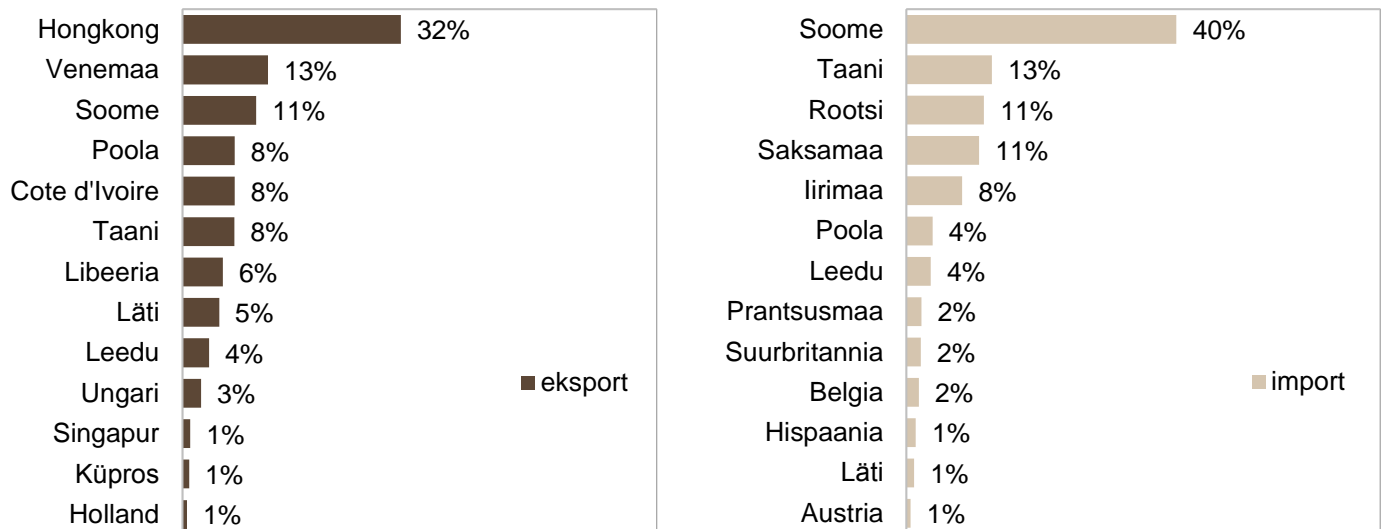

Allikas: PM

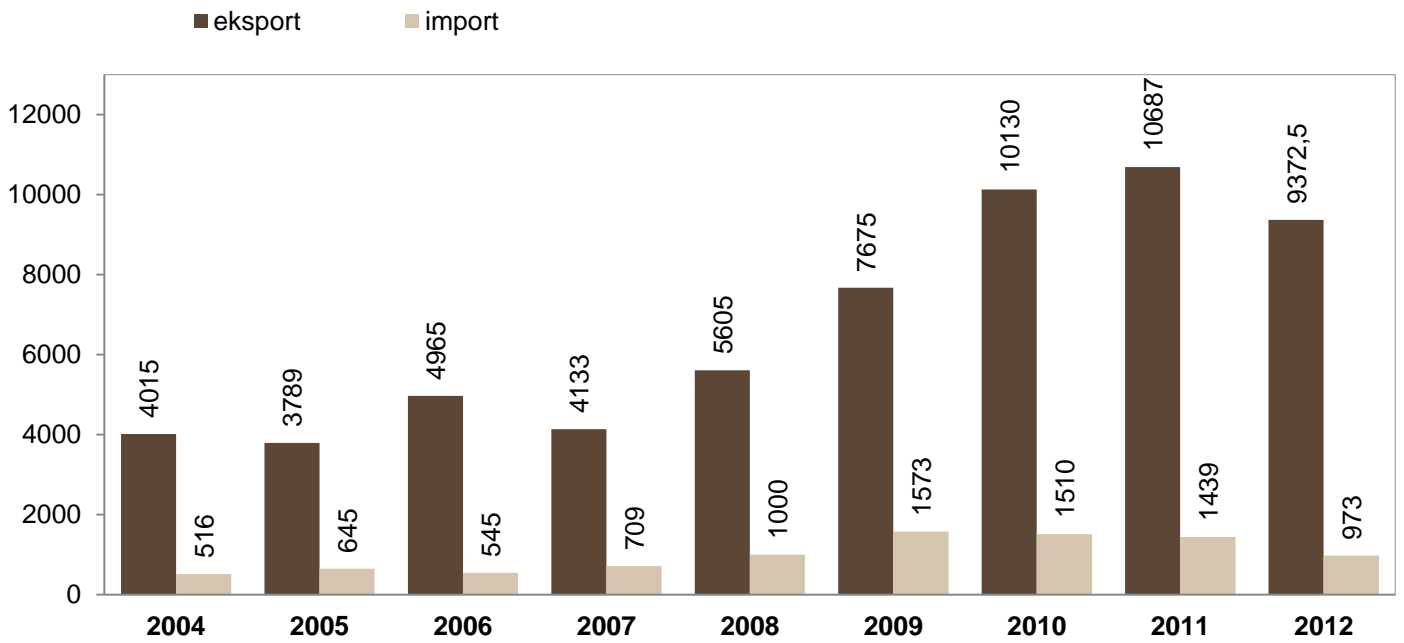

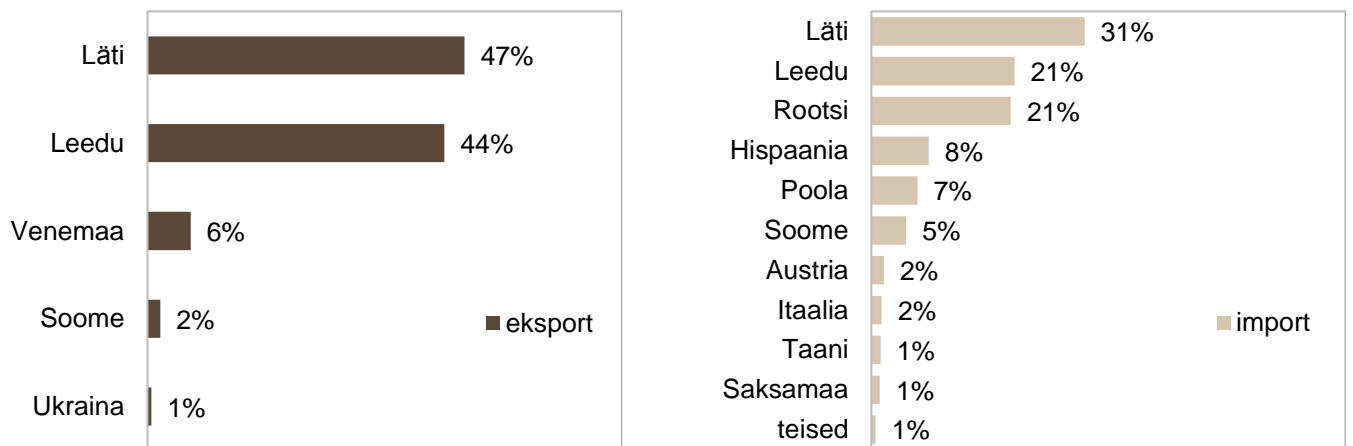
Allikas: PM

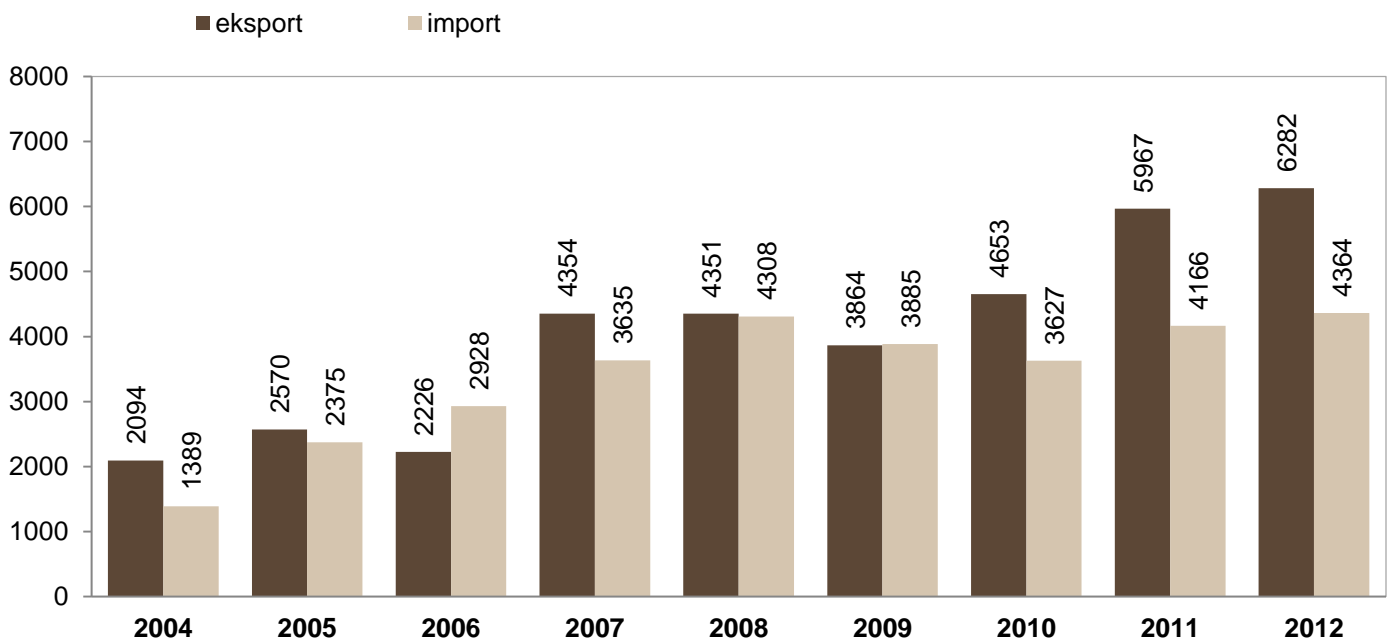
Allikas: PM

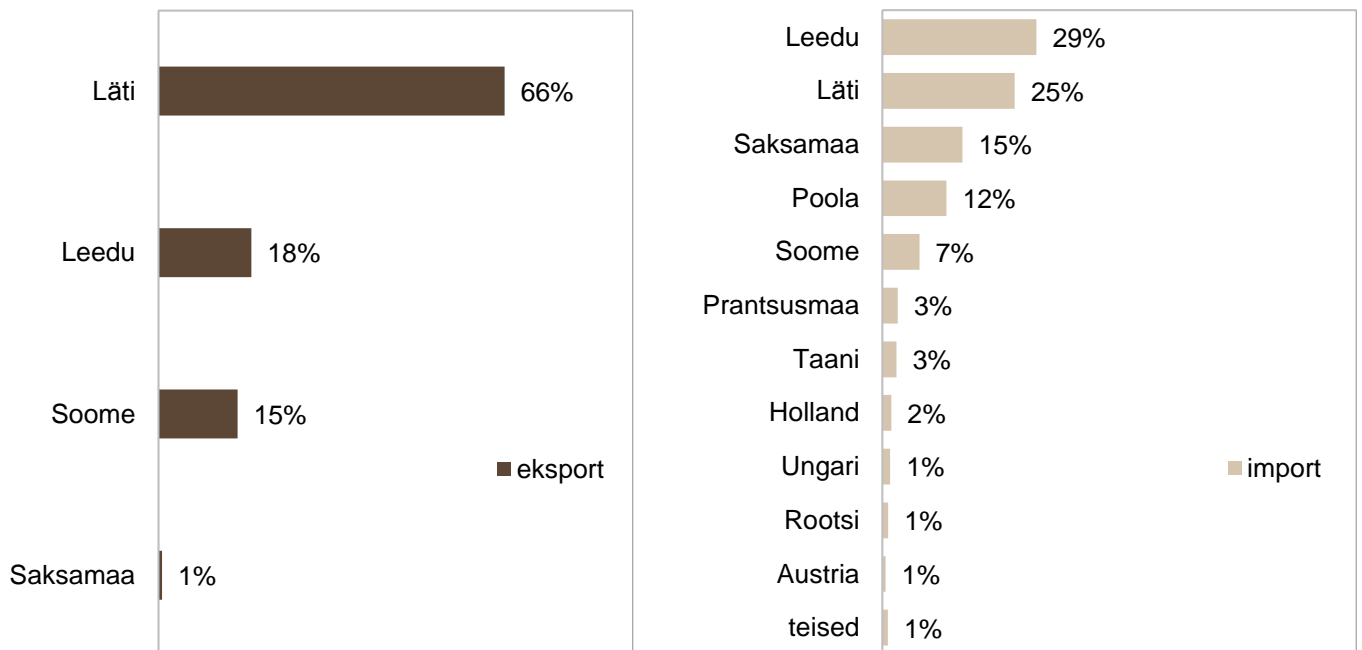
Allikas: PM

Allikas: PM

Allikas: PM

Allikas: PM

TNS

Liha hinnad

Liha hinnad

Liha hinnad on 2012. aastal nii Eestis kui ka Euroopa Liidus jätkanud liikumist valdavalt tõusujoones, hindade kasv iseloomustab nii kokkuostu- kui ka jaehindu.

Kokkuostuhinnad

Sealiha

Kui 2008.–2010. aastal võis sealiha kokkuostuhindades nii Euroopa Liidus kui ka Eestis näha teatavat sesoonsust (tõusu II–III kvartalis ning langust IV), siis alates 2011. aastast on nii Eestis kui ka Euroopa Liidus sealiha kokkuostuhinnad liikunud üsna pidevas tõusujoones. Hinnalangus tekkis alles 2012. aasta viimases kvartalis. Aasta keskmisena tõusis sealiha kokkuostuhind seega nii Euroopa Liidus kui ka Eestis viimaste aastate kõrgeimale tasemele (vastavalt 1.71 € ning 1.70 €), kasvumäär vastavalt Eestis 8,7% ning EL-is 11,3%. Lähiriikidest on hinnatase enim tõusnud Lätis (13,2%) (tabel 23, joonised 27–28).

Eestis on kaalutud keskmised sealiha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis lihaklassides (vahemikus 7,2–10,7%), emiste kokkuostuhind kasvas veelgi enam – 17,7% (tabel 24).

Detsembris 2012 oli kõrgeima sigade kokkuostuhinnaga EL-is tegemist Maltal, Kreekas ja Bulgaarias, madalaim oli kokkuostuhind Belgias, Prantsusmaal ja Hollandis. Võrreldes detsembriga 2011 oli kõikjal tegemist hinnatõusuga, protsentuaalselt oli hinnatase enim kasvanud samuti Maltal, järgnevad Bulgaaria ja Rumeenia (joonis 29).

Veiseliha

Pärast 2009.–2010. aasta madalseisu veiseliha kokkuostuhinnad Euroopa Liidus 2011. aasta jooksul pidevalt tõusid. Tõus jätkus kuni 2012. aasta viimase kvartalini ning sarnaselt sealihale on ka veiste puhul aasta keskmised hinnad kerkinud viimaste aastate kõrgeimale tasemele. Eestis kasvasid veiste kokkuostuhinnad terve 2012. aasta vältel, olulist langust ei tekkinud ka aasta lõpus ning tõus on jätkunud ka uue aasta alguskuudel. Kui Euroopa Liidu keskmine lehmade (O3) kokkuostuhinna tõus oli 15,5%, siis Eestis on hinnatõus olnud nii EL-i keskmisega kui ka meie lähiriikidega võrreldes kiirem (kasv 23,7%). Lähiriikide hinnatasemele jäävad aga Eesti lehmade (O3) kokkuostuhinnad jätkuvalt alla (joonised 31–32, tabel 25).

Eestis on kaalutud keskmised veiseliha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis kategooriates üsna sarnasel määral (vahemikus 15,2–20,8%) (tabel 26).

2012. a detsembrikuiseid kokkuostuhindu aasta varasemaga võrreldes jäi Eesti lehmade (kõik lihaklassid) kokkuostuhinna protsentuaalne kasv EL-i keskmisest veidi madalamale (kasv 10,4%). Ka A-kategooria veiste (alla 2-aastased pullid) puhul oli Eestis detsembrikuine kokkuostuhindade tõus Euroopa keskmisest madalam (kasv 2,9%).

Üldine kokkuostuhindade tase püsis Eestis 2012. detsembris nii D-kategooria kui ka A-kategooria veiste puhul Euroopa Liidus ühena madalamatest. A-kategooria veiste puhul on detsembri kokkuostuhinnad püsinud kõrgeimad Kreekas ja Itaalias; D-kategooria puhul on kokkuostuhindade poolest jätkuvalt esirinnas Prantsusmaa ja Luksemburg (joonised 33-34).

Lambaliha

Detsembris 2012 võrrelduna detsembriga 2011 lambaliha kokkuostuhinnad Euroopa Liidu keskmisena veidi langesid (langus 9,3%). Eestis aga kokkuostuhinnad kasvasid (tõus 11%). Aasta keskmisena kasvasid lambaliha kokkuostuhinnad 3,4% (joonised 36-37).

Broileriliha

Broileriliha kokkuostuhind EL-i keskmisena kasvas 2012. aasta detsembris aasta varasemaga võrreldes 4,2%, suurim hinnatõus oli Ungaris, Rumeenias ja Tšehhis (joonised 38-39).

Jaehinnad

Liha ja lihatoodete 2012. a jaehindu iseloomustab üldiselt kerge tõusutrend läbi aasta.

Sealiha jaehinnad kasvasid 2012. a üsna ühtlaselt kogu aasta vältel, vaid kondiga sealiha puhul esines aasta teisel poolel ka suuremaid hinnakõikumisi. Aasta keskmisena tõusis sealiha hind kauplustes 2011. aastaga võrreldes 4,1% võrra, mis tähendab pisut tagasihoidlikumat hinnatõusu kui aasta eest. Turgudel kasvasid seakarbonaadi ja ribiliha hinnad kiiremini aasta teises pooles, kogu aasta keskmisena kasvasid hinnad turul 13% (joonis 30).

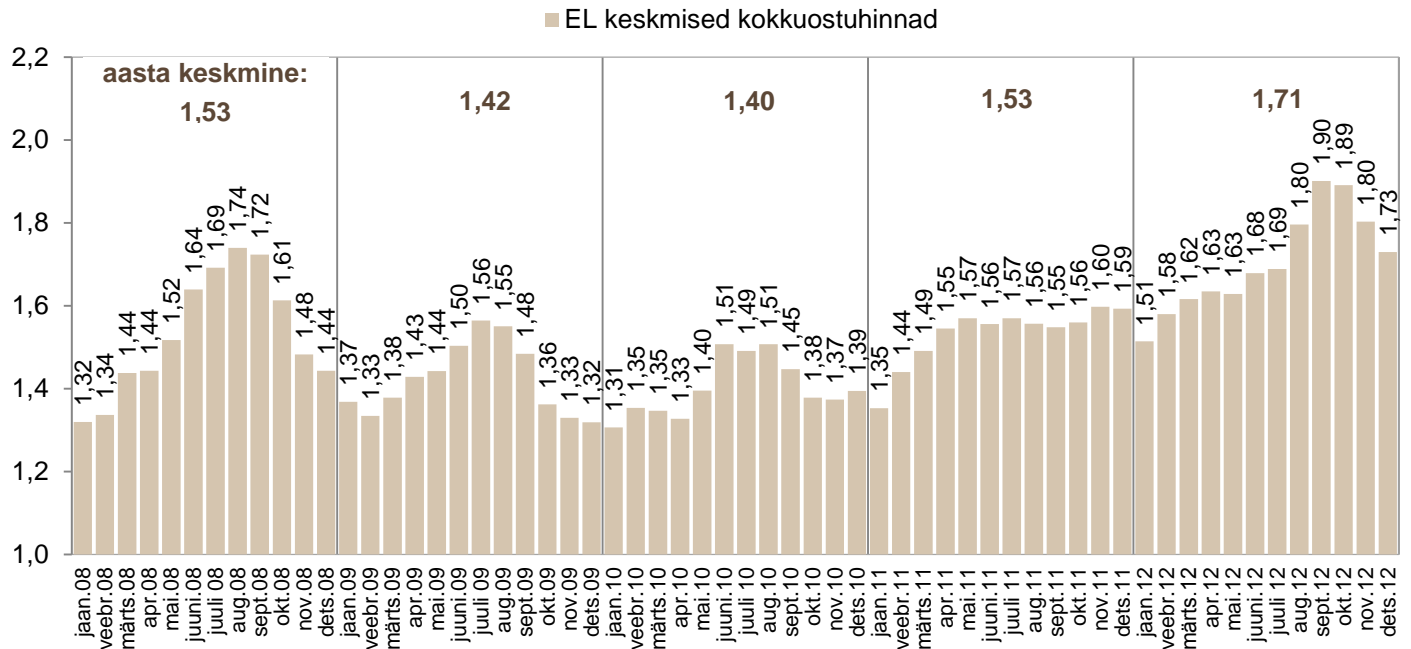
Veiseliha puhul kondita liha jaehinnad kauplustes 2012. aasta esimeses pooles tõusid, aasta teises pooles esines suuremaid kõikumisi. Kondita veiseliha on kauplustes harvem saadaval ning selle hinnatase on pidevalt olnud kõikumava iseloomuga. Aastases võrdluses kallines veiseliha kauplustes 6,4% võrra. Turge iseloomustas aasta jooksul üsna ühtlaselt ja kiiresti kasvav veiseliha hinnatase, aastases võrdluses kasvas hind koguni enam kui kolmandiku võrra (34,5%) (joonis 35).

Lambaliha jaehinnad on kaupluses olnud vähese saadavuse tõkku üsna kõikuva iseloomuga. Ka turgudel esineb kõikumisi, kuid siin on siiski selgelt täheldatav kerge tõusutrend. 2011. aasta keskmise hinnaga võrreldes kasvasid lambaliha jaehinnad kauplustes 5,1% (joonis 37).

Broileri jaehinnad kauplustes püsisid 2012. aasta jooksul üsnagi stabiilsena pisut madalamal tasemel kui aasta varem, jaehind turgudel kõikus veidi enam. 2012. aasta keskmisi hindu eelnenud aastaga võrreldes saab kauplustes täheldada 5,2% hinnalangust, turgudel aga 1,7% hinnatõusu (joonis 39).

Erinevate lihatoodete hinnad liikusid 2012. a valdavalt samuti kasvu suunas, erinevatel toodetel jäi kasv aasta keskmiste võrdlusena vahemikku 1–13%. Enim kasvas seejuures suitsukarbonaadi ning koduse hakkliha hinnatase. Erandiks olid vaid lahtised viinerid, mille hind püsis täpselt 2011. aasta tasemel (joonis 40).

Lihatoodete hinnavõrdlus **Euroopa pealinnades** detsembris 2012 näitab, et värske veise välisfilee hinnatase oli kõrgeim Londonis, soodsaim Vilniuses ja Riias. Värske broileri hinnatase oli detsembris 2012 kõrgeim Kopenhaagenis, tavapäraselt soodsa Varssavi hinnataseme muutis veelgi madalamaks parasjagu kehtinud soodushind. Viinerite hind oli kõrgeim Kopenhaagenis ja Berliinis, soodsaim hinnatase oli viineritel Tallinnas, Varssavis ja Stockholmis (tabel 28).

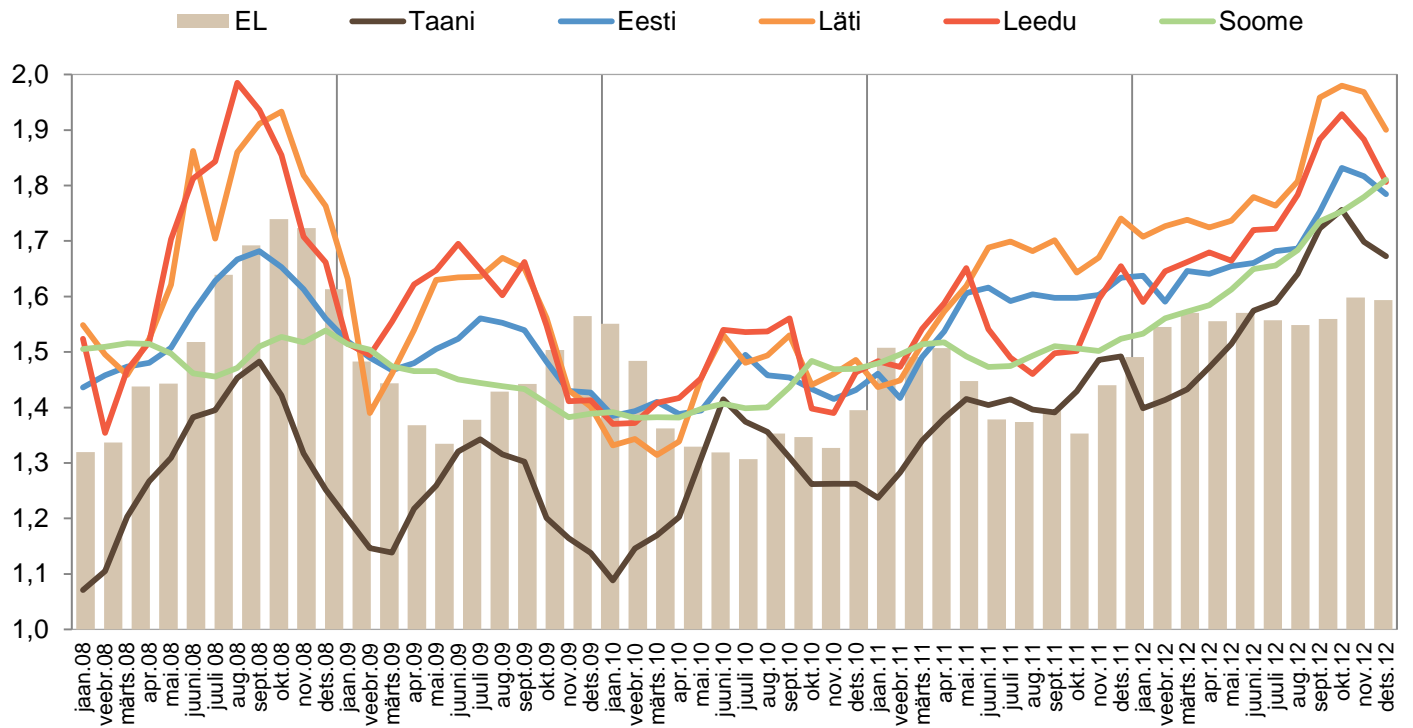
Allikas: Euroopa Komisjon

Sigade (E-klass) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis, 2009-2012
 €/kg, tapakaalus, käibemaksuta

Tabel 23

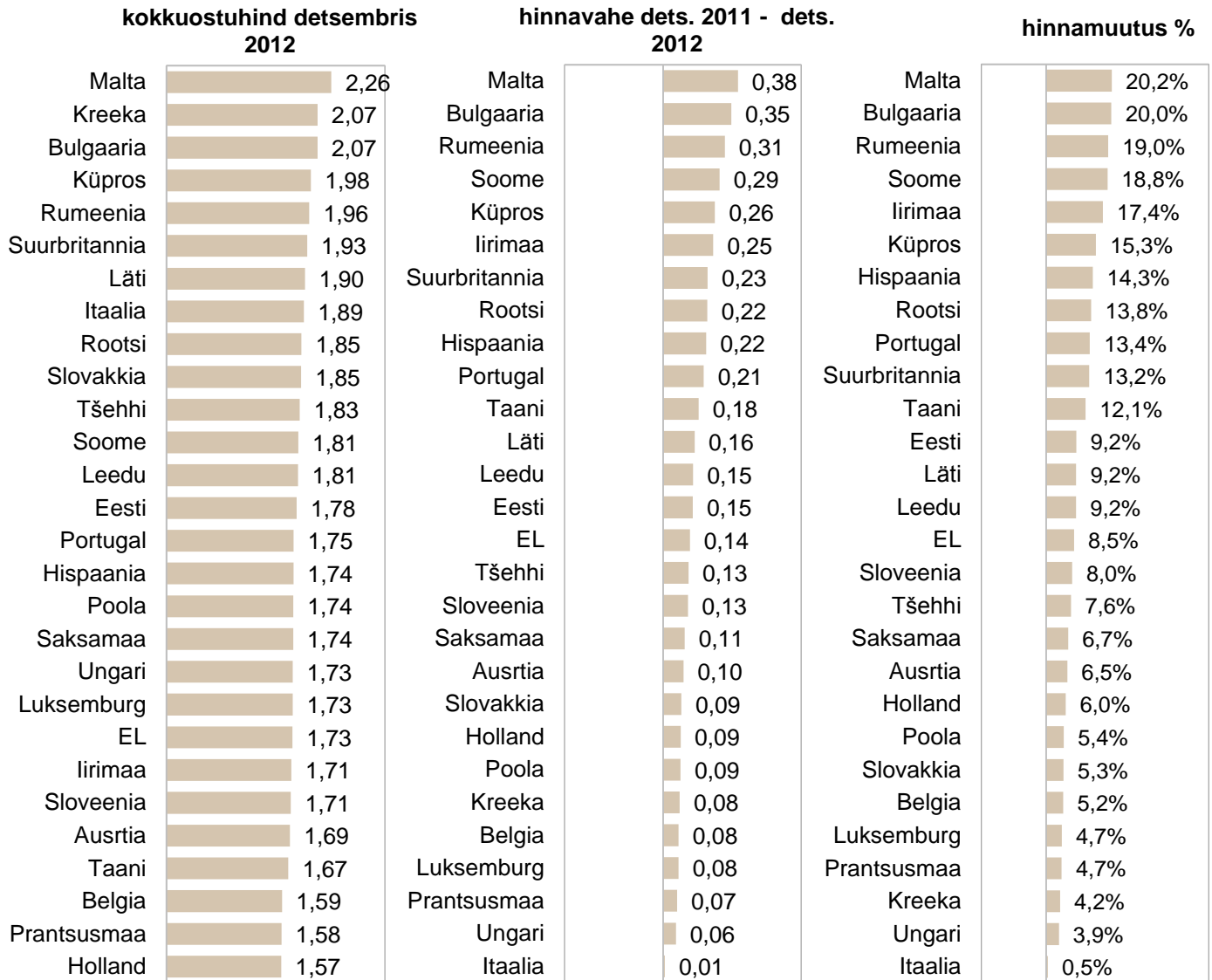
	2009	2010	2011	2012	2013	muutus
					I kv	2011 / 2010 %
EL keskmine	1,42	1,40	1,53	1,71	1,71	11,3
Taani	1,23	1,27	1,39	1,59	1,57	14,2
Soome	1,45	1,42	1,50	1,66	1,83	10,8
Läti	1,55	1,43	1,62	1,82	1,77	12,2
Leedu	1,57	1,46	1,54	1,75	1,70	13,5
Rootsi	1,38	1,46	1,48	1,70	1,86	14,4
Eesti	1,49	1,42	1,56	1,70	1,71	8,7

Allikas: Euroopa Komisjon, EKI, TNS Emor

Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: Euroopa Komisjon

Sigade kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2012.aastal
€/kg, tapakaalus, käibemaksuta

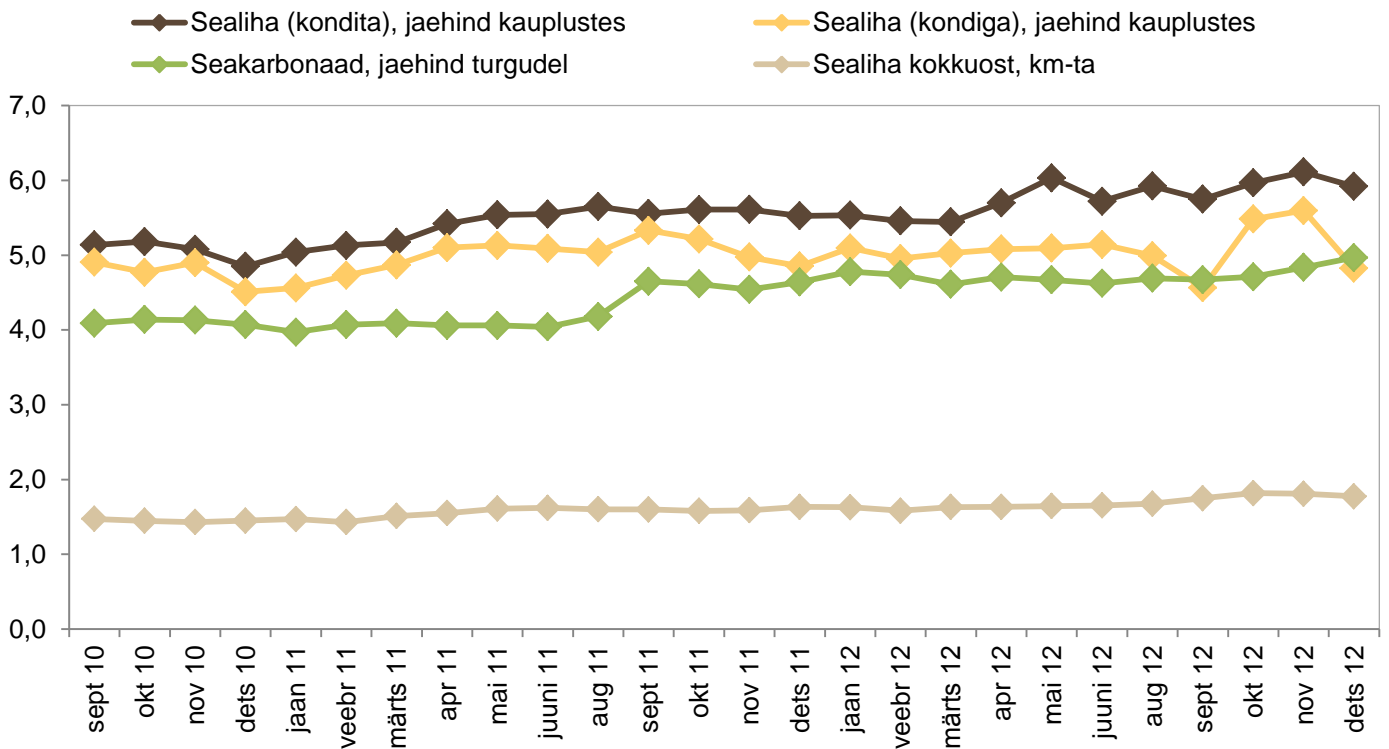
Tabel 24

	keskm. 2011	jaan.12	veebr.12	märts.12	apr.12	mai.12	juuni.12	juuli 12	aug 12	sept.12	okt.12	nov.12	dets.12	keskm. 2012	2011/2012 muutus, %
Sealiha KOKKU	1,56	1,63	1,58	1,63	1,63	1,64	1,65	1,67	1,68	1,75	1,82	1,81	1,77	1,69	7,9
Sead SEUROP	1,58	1,64	1,59	1,64	1,64	1,66	1,66	1,68	1,69	1,76	1,83	1,82	1,78	1,70	7,2
S	1,61	1,68	1,63	1,69	1,69	1,70	1,70	1,72	1,73	1,80	1,87	1,86	1,82	1,74	7,9
E	1,56	1,62	1,58	1,63	1,62	1,63	1,64	1,66	1,66	1,74	1,82	1,80	1,77	1,68	7,8
U	1,45	1,52	1,49	1,56	1,54	1,53	1,56	1,58	1,58	1,61	1,75	1,72	1,69	1,59	9,7
R	1,35	1,39	1,29	1,39	1,41	1,49	1,57	1,55	1,56	1,57	1,62	1,40	1,64	1,49	10,7
O	1,24	-	-	-	1,37	-	-	-	-	-	-	-	-	1,37	10,7
P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emised	0,89	0,97	0,96	0,98	1,01	1,02	1,03	1,02	1,02	1,08	1,14	1,16	1,19	1,05	17,7

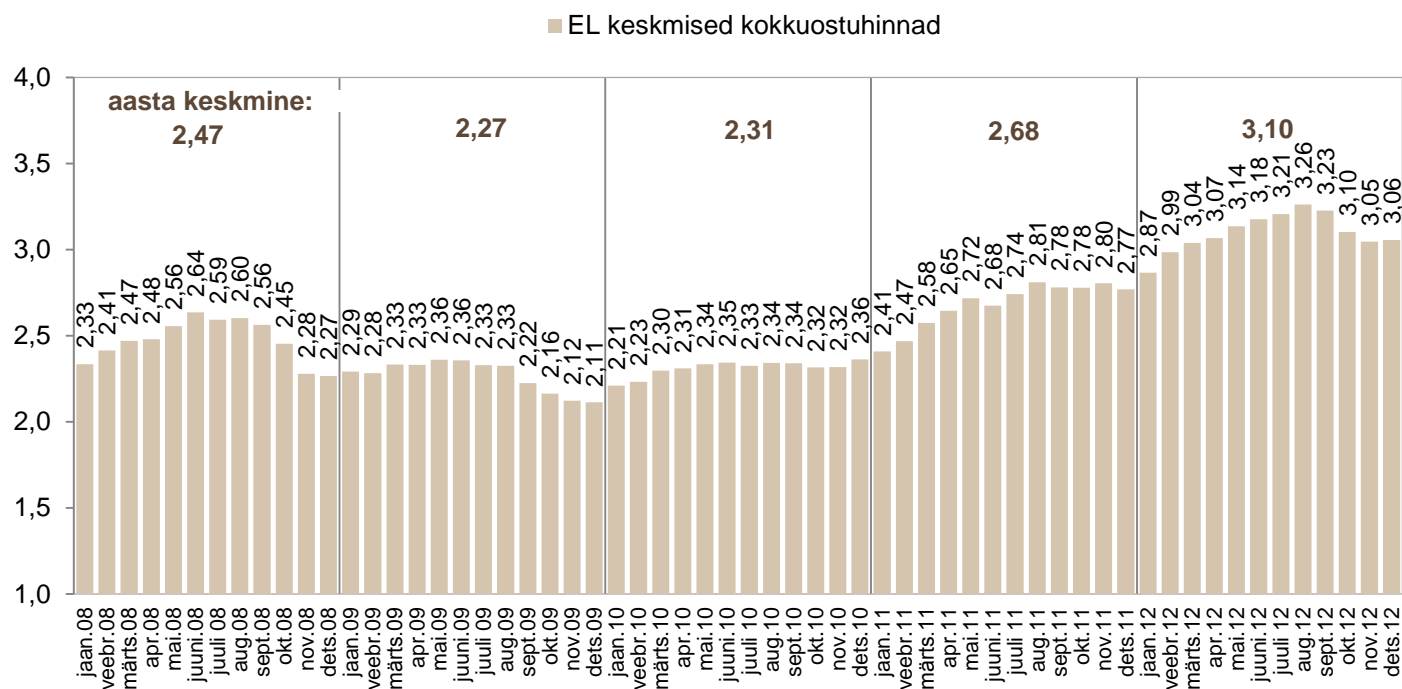
Allikas: EKI, TNS Emor

Sealiha hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012
€/kg

Joonis 30

Allikas: EKI, TNS

Allikas: Euroopa Komisjon

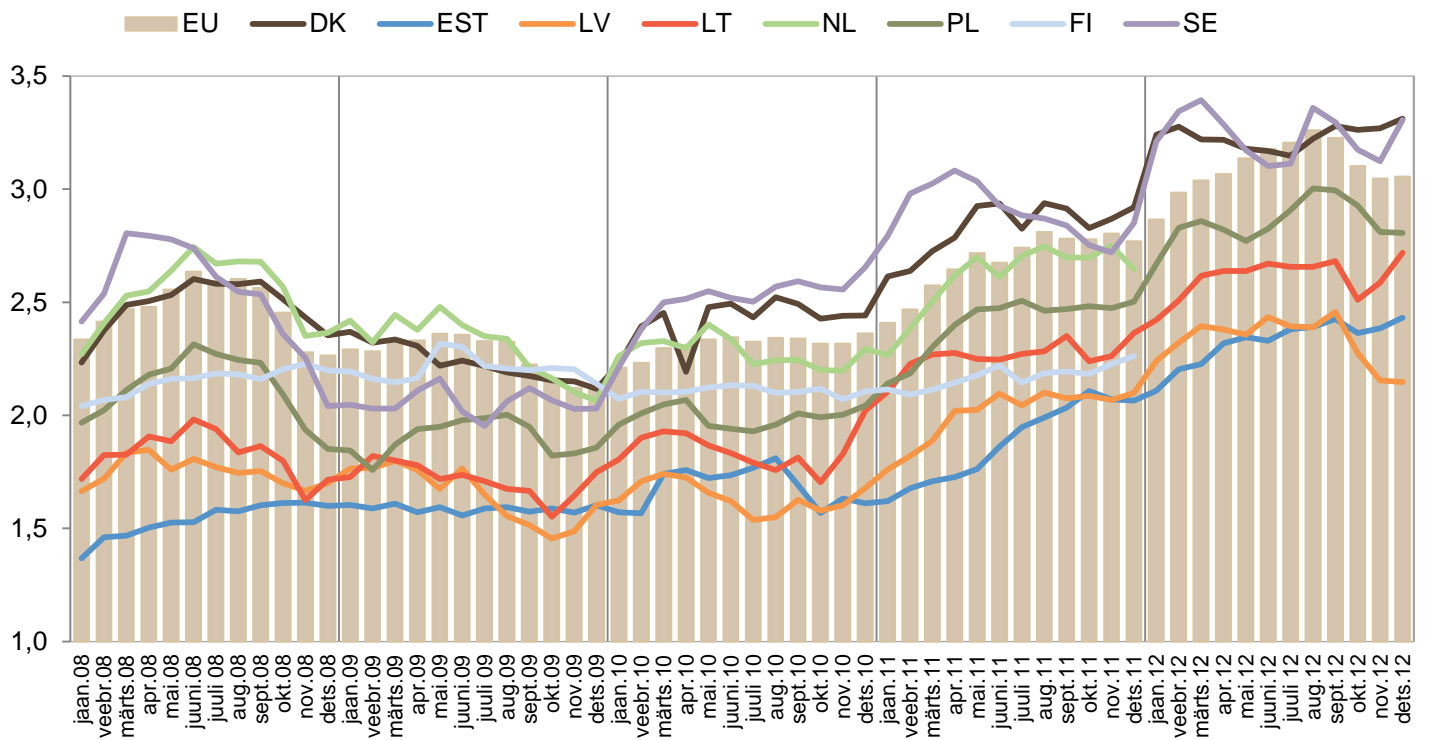
Veiste (D-03) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis, 2009-2012

Tabel 25

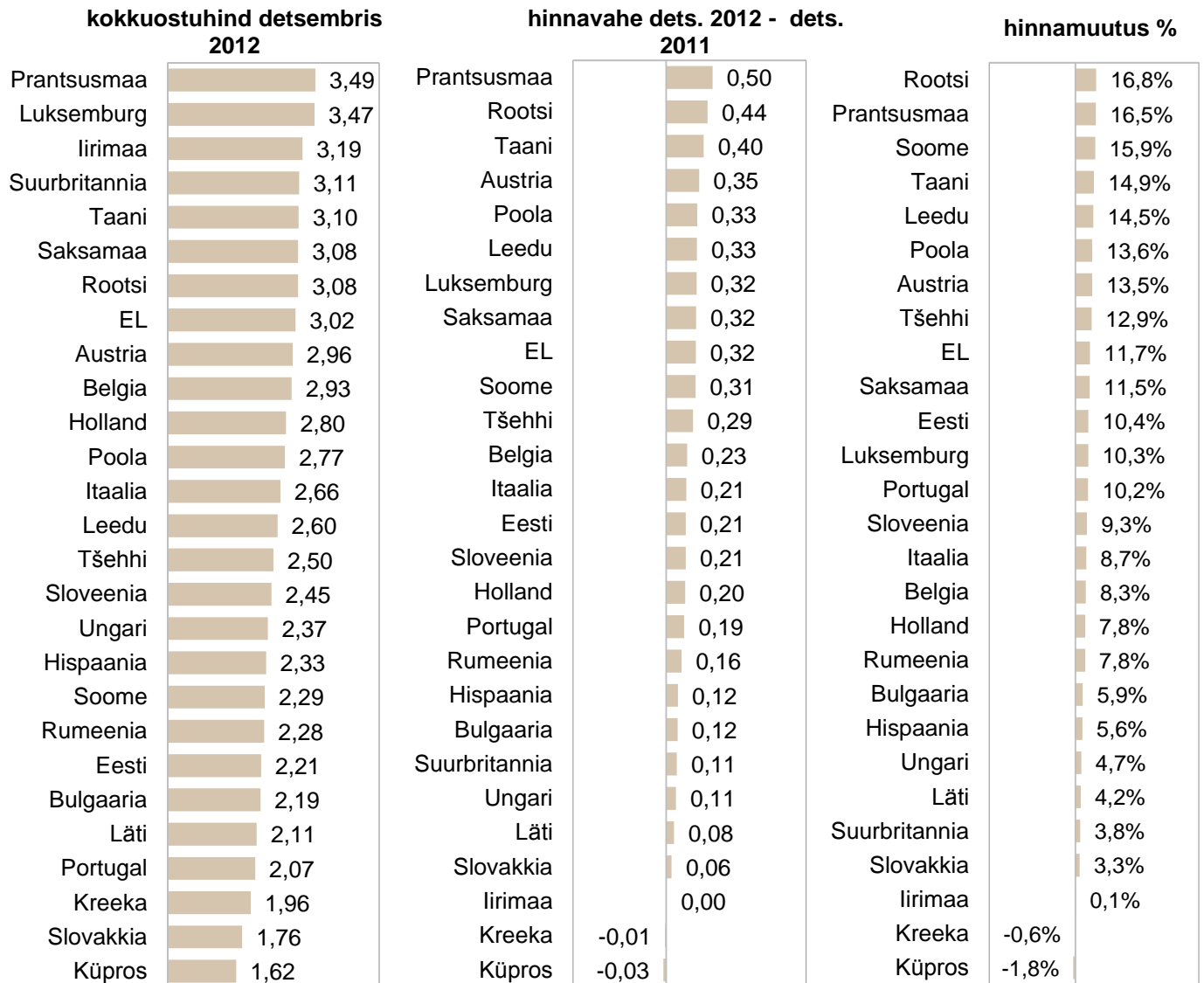
€/kg, tapakaalus, käibemaksuta

	2009	2010	2011	2012	muutus 2012 / 2011 %
EL	2,27	2,31	2,68	3,10	15,5
Taani	2,23	2,42	2,83	3,23	14,4
Eesti	1,59	1,68	1,88	2,33	23,7
Läti	1,65	1,64	2,01	2,33	16,0
Leedu	1,71	1,85	2,26	2,61	15,4
Holland	2,31	2,28	2,61	2,98	14,2
Poola	1,90	1,99	2,41	2,85	18,6
Soome	2,21	2,11	2,17	2,41	10,9
Rootsi	2,05	2,51	2,90	3,24	11,9

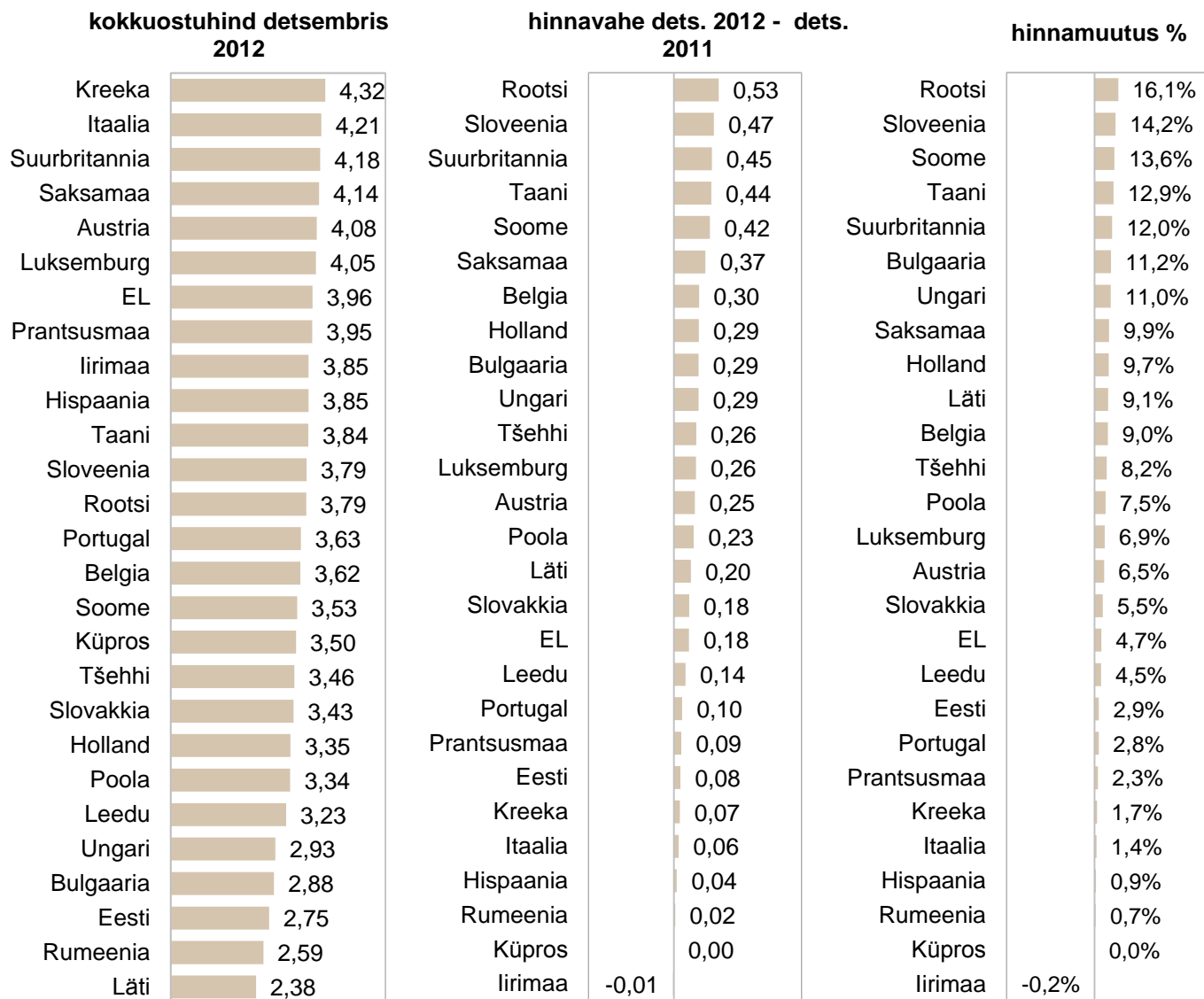
Allikas: Euroopa Komisjon, EKI, TNS Emor

Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: Euroopa Komisjon

Veiste kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2012. aastal
 €/kg, tapakaalus, käibemaksuta

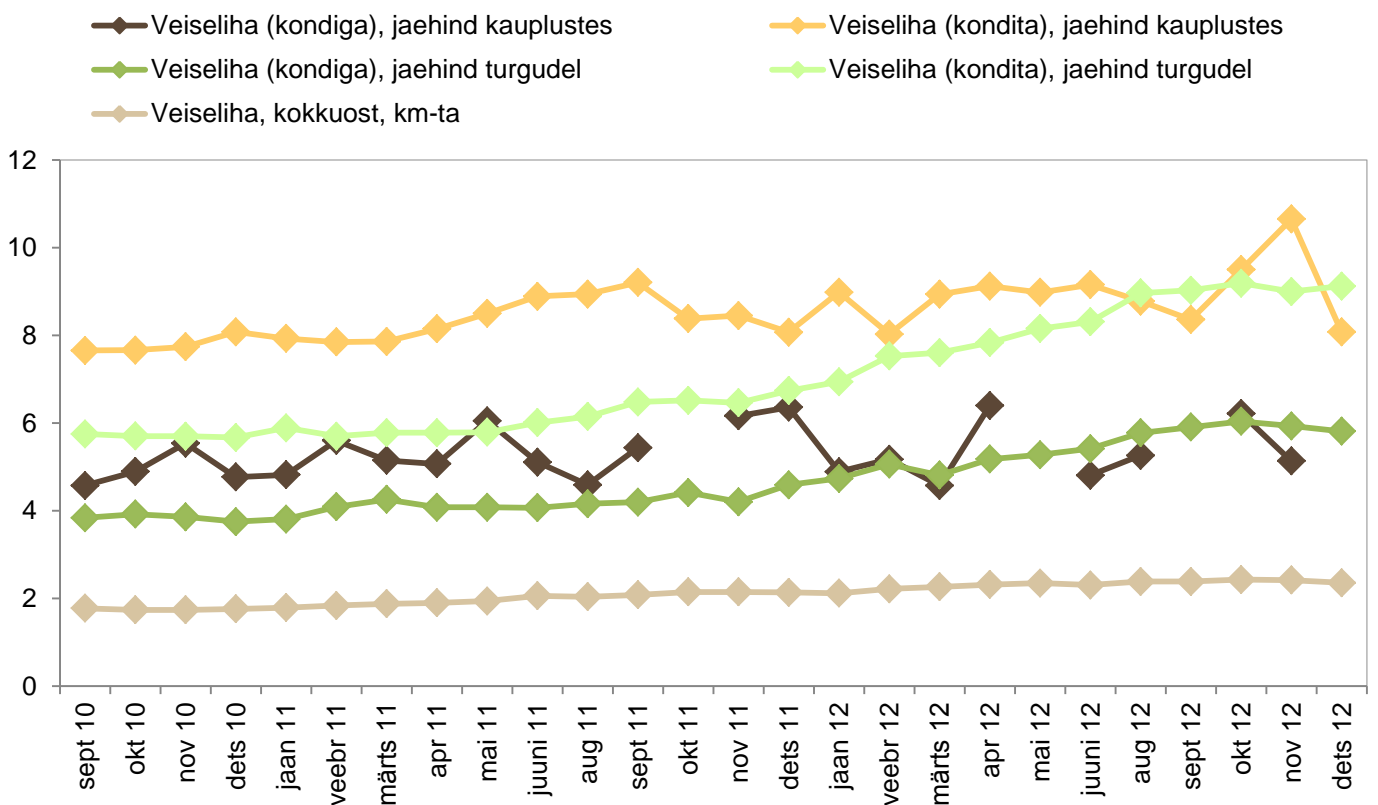
Tabel 26

	keskm. 2011	jaan.12	veebr.12	märts.12	apr.12	mai.12	juuni.12	juuli 12	aug 12	sept.12	okt.12	nov.12	dets.12	keskm. 2012	2011/2012 muutus, %
EUROP	2,00	2,12	2,22	2,27	2,32	2,35	2,31	2,35	2,39	2,39	2,43	2,42	2,36	2,33	16,4
A- Pullid alla 2.a.	2,31	2,47	2,68	2,61	2,65	2,62	2,59	-	2,75	2,70	2,79	2,76	2,70	2,67	15,2
B - Muud pullid	2,34	2,17	2,63	2,26	2,61	2,64	2,73	2,95	2,99	3,10	2,81	2,81	2,76	2,71	15,7
C - Härjad	2,37	3,37	2,65	2,37	2,35	2,93	2,76	2,97	3,17	2,63	2,86	2,75	2,78	2,80	18,3
D - Lehmad	1,75	2,00	2,05	2,08	2,11	2,11	2,13	2,13	2,14	2,15	2,14	2,18	2,17	2,12	20,8
E - Mullikad	2,07	2,25	2,37	2,32	2,26	2,49	2,50	2,55	2,46	2,55	2,44	2,43	2,34	2,41	16,8

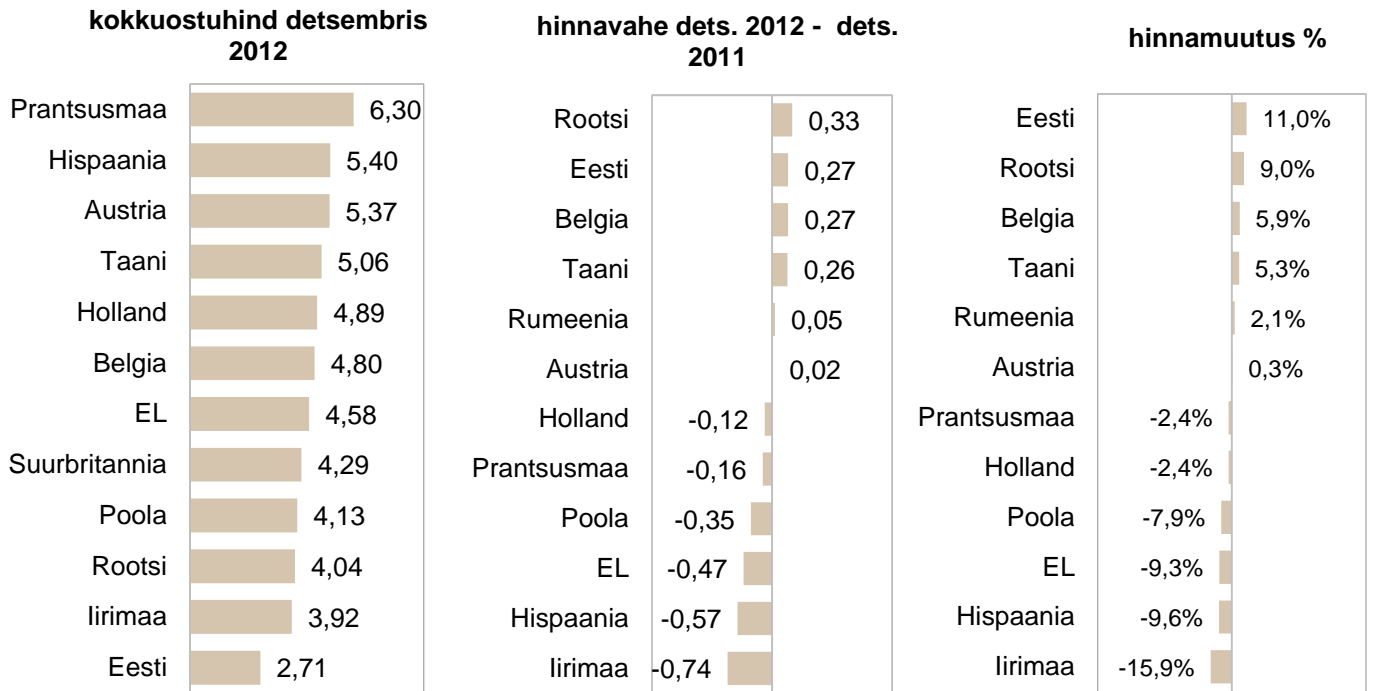
Allikas: EKI, TNS Emor

Veiseliha hinnad Eestis kuude lõikes, september 2010 - detsember 2012
 €/kg

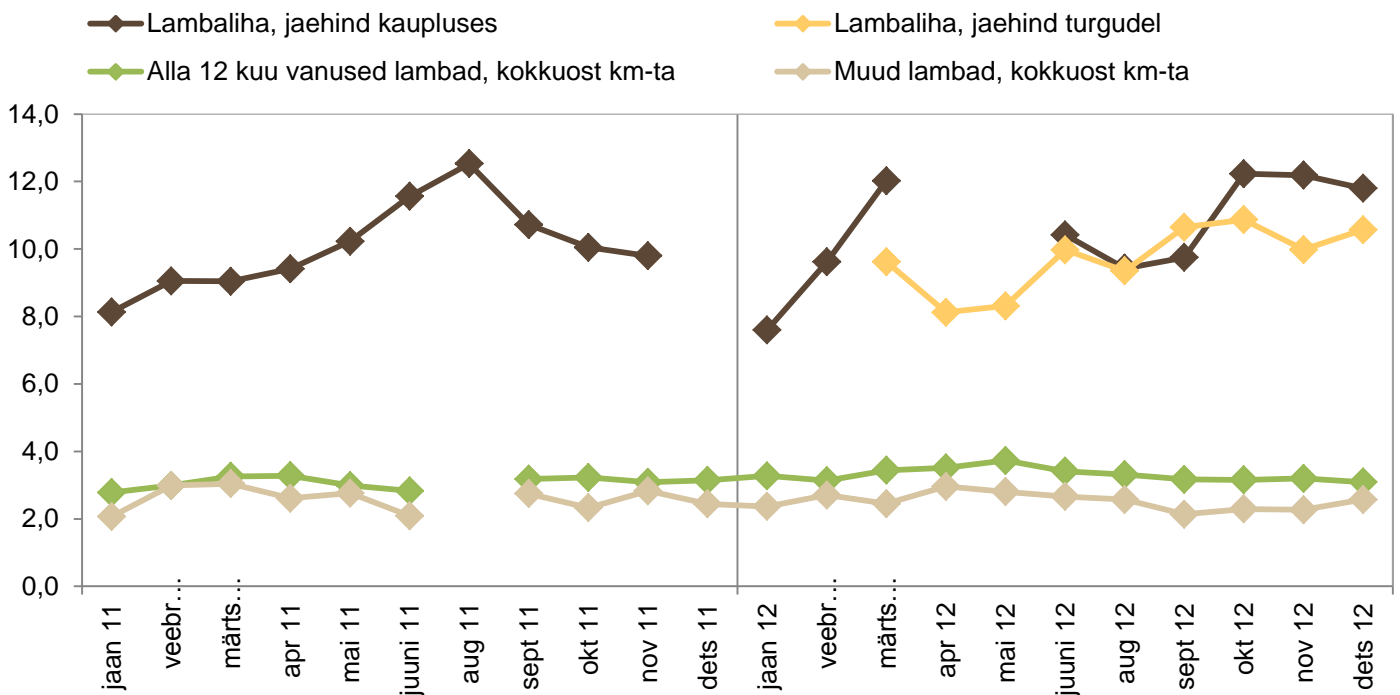
Joonis 35

Allikas: EKI, TNS

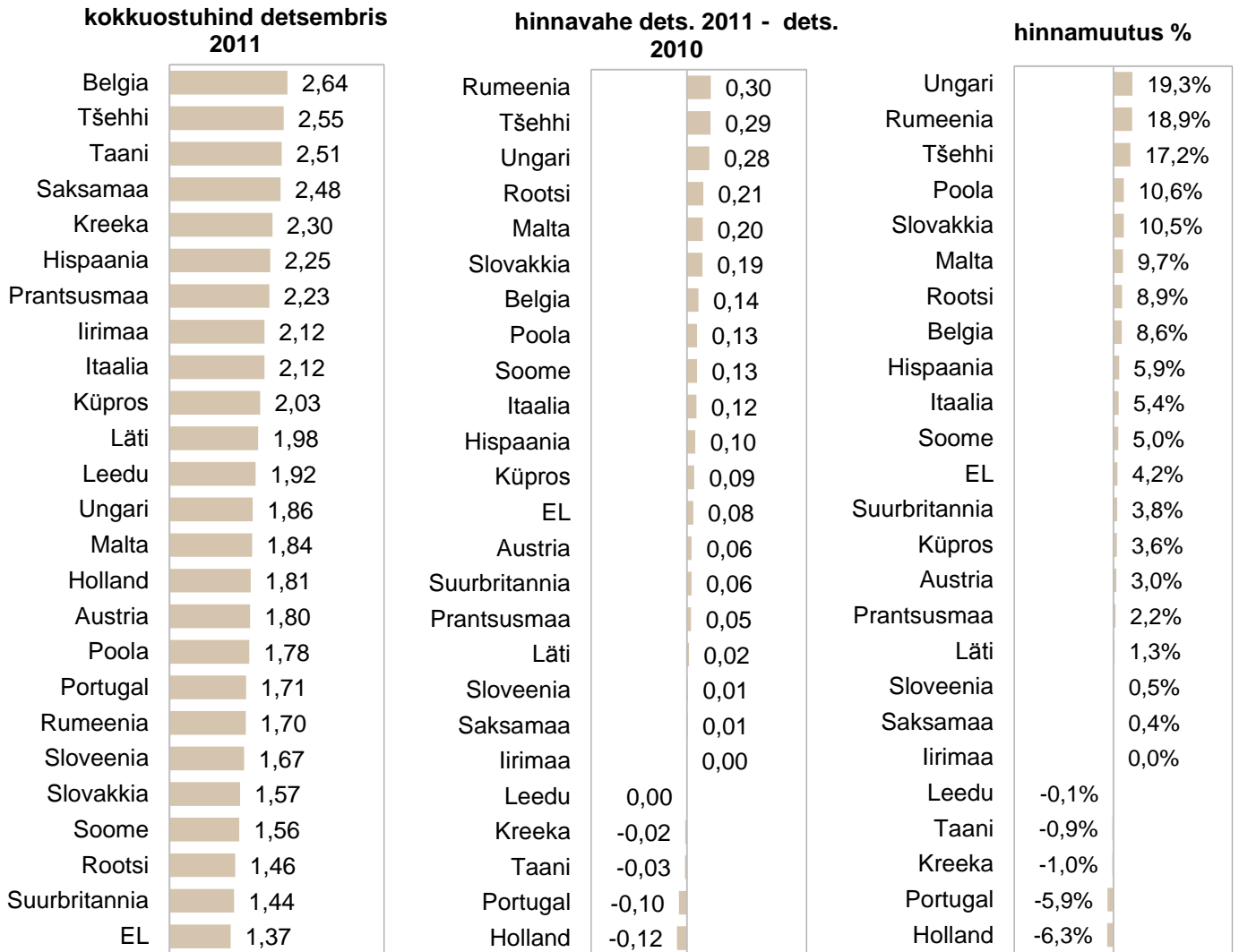

Allikas: Euroopa Komisjon,

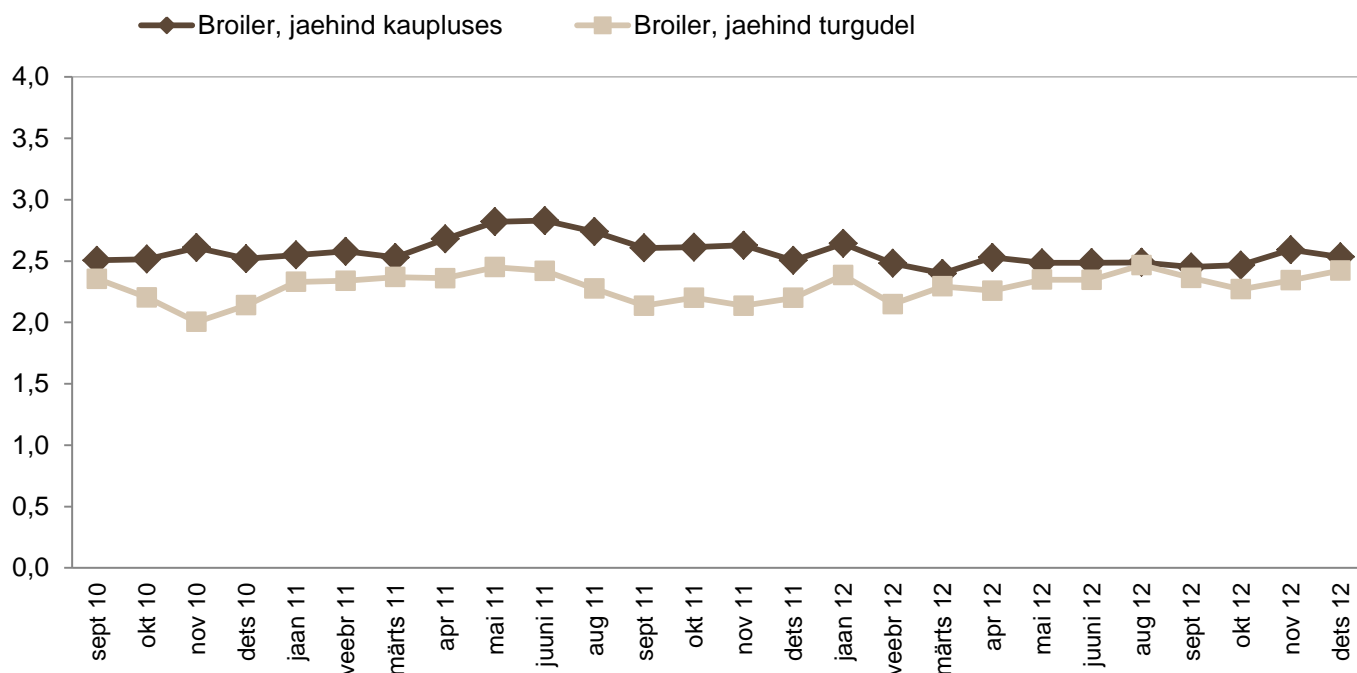

Allikas: EKI, TNS Emor

Allikas: Euroopa Komisjon

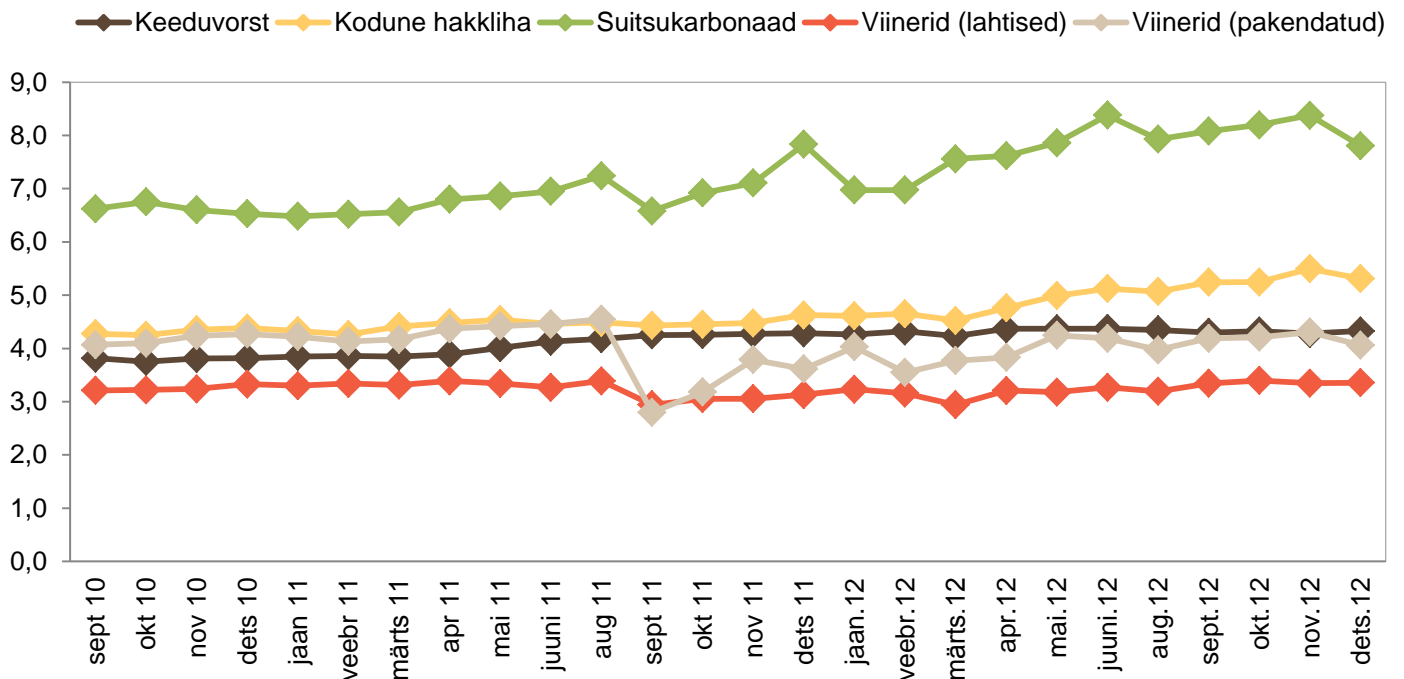
Allikas: EKI, TNS Emor

Liha aasta keskmised hinnad Eestis, 2009-2012
€/kg

Tabel 27

	2009	2010	2011	2012	2013 I kv	kahe viimase perioodi muutus, %
SEALIHA						
kokkuostuhind	1,51	1,44	1,56	1,69	1,70	8,0
jaehind turgudel	3,83	3,69	3,79	4,29	4,55	13,0
jaehind kaupluses	5,19	4,94	5,21	5,43	5,39	4,1
ekspordihind	2,51	2,30	2,30	2,35	2,14	2,1
impordihind	1,81	1,76	1,92	2,18	2,16	13,6
VEISELIHA						
kokkuostuhind	1,77	1,81	2,00	2,34	2,39	17,2
jaehind turgudel	4,64	4,74	5,15	6,92	8,12	34,5
jaehind kaupluses	6,53	6,89	6,98	7,42	7,85	6,4
ekspordihind	2,34	3,06	3,56	3,76	3,69	5,5
impordihind	2,40	2,45	3,01	3,55	3,58	17,8
LAMBALIHA						
kokkuostuhind	2,30	2,32	2,83	2,93	2,93	3,7
kaupluses	8,87	9,36	10,05	10,56	10,66	5,1
ekspordihind	7,33	7,37	4,52	4,57	4,45	1,1
impordihind	5,77	7,04	9,31	8,40	7,44	-9,8
LINNULIHA						
jaehind turgudel	2,71	2,38	2,29	2,33	2,58	1,7
jaehind kaupluses	2,68	2,52	2,64	2,51	2,50	-5,2
ekspordihind	1,54	1,47	1,51	1,50	1,56	-0,4
impordihind	1,17	1,11	1,27	1,43	1,45	12,6

Allikas: Euroopa Komisjon, EKI, TNS Emor, PM

Allikas: EKI, TNS Emor

Lihatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade hüpermarketites, detsember 2012
 (hind eurodes ja muutuse % võrrelduna septembriga 2012)

Tabel 28

	Veise välisfilee (värske) 1 kg	Viinerid (sea või loomalihas) 1 kg	Broiler (värske) 1 kg
Kogus	15,99	4,10	2,89
Tallinn	0%	8%	32%
Riia	8,19	4,49	2,80
	0%	-18%	9%
Vilnius	6,37	5,89	2,60
	0%	0%	0%
Helsinki	16,90	6,25	6,49
	0%	7%	0%
Stockholm	14,84	4,32	3,87
	28%	-3%	-15%
Varssavi	-	4,23	1,43
	-	-2%	-14%
Praha	14,63	5,51	2,97
	-1%	26%	-8%
Amsterdam	10,98	9,05	4,79
	5%	4%	-13%
Berliin	11,79	10,45	3,49
	0%	-3%	-22%
Kopenhaagen	18,75	10,35	7,30
	-22%	-8%	36%
London	31,99	7,38	4,37
	12%	-16%	7%

Allikas: TNS Emor

Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt
 Soodushind detsembris

* Hinnamuutused nendes pealinnades on osaliselt tingitud valuutakursi muutumisest

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus lähiaastatel

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus lähiaastatel

Euroopa Liidu turg on jätkuvalt mõjutatud majanduse madalseisust ja ajalooliselt kõrge tööpuudusest, mis kipuvad suunama Euroopa Liidu lihanõudlust soodsamate toodete suunas. Samuti eeldatakse, et lähitulevikus mängivad sealihasektoris olulist rolli ka uued loomade heaolunõuded. Euroopa lihatootmine, mis 2010. ja 2011. aastal kasvas, pööras 2012. aastal langusesse ning EL-is ennustatakse liha tootmises ja tarbimises pigem väikest langust ka paariks lähemaks aastaks.

Veise- ja vasikaliha

Pärast tugevat, 4% langust 2012. aastal kahaneb Euroopa Liidu veiseliha tootmine prognooside kohaselt edaspidi pisut aeglasemas tempos (0,5%). 2012. aasta detsembri karjaloenduse andmed näitavad, et veiseliha tootmises viimastel aastatel tekkinud langustrend võiks aastal 2014 pöörduda, kui veiseliha tootmine taas tõuseb, tõenäoliselt ligikaudu 1,5%.

Veiseliha ekspordivõimalusi võivad aga pärssida sektori püsivalt kõrge hinnad, mida võimendab ebasoodne vahetuskurss, samal ajal kui Euroopa Liidu veiseliha import või langeda nii aastal 2013 kui ka 2014.

Jaanuariks 2013 tõusid Euroopa Liidu veiseliha hinnad rekordilisele tasemele, olles 5 aasta keskmisega võrreldes umbes 17% kallimad ning enneolematult kõrge hinnad jäävad ilmselt lähiajal ka püsima.

Sealiha

2012. aastal liikus Euroopa sealiha tootmine kerges langustrendis ning peaks jätkuvalt vähenema ka 2013. aastal (2%). Emiste arv jätkas 2012. aasta detsembri andmetel üsna kiiret langust (3,2%), ka aasta varem oli tegu samas suurusjärgus langusega. Vastavalt liikmesriikide poolt Euroopa Komisjonile edastatud infole peetakse umbes 80% emistest loomade heaolunõuetele vastavates tingimustes. Eeldatavasti taastub aga kaks aastat järjest vähenenud sealiha tootmine aastal 2014 (ennustatav kasv 0,9%), kuna karja hoidmise heaolunõuetega vastavusse viimine aitab tootlikkust tõsta ning eeldatavasti langevad ka söödakulud.

Tootmise langusest tingituna ennustatakse sealiha ekspordile käesoleval aastal olulist vähenemist (ca 14%) ning järgmisel aastal kergemat taastumist. Euroopa Liidu sealiha import, mis on suhteliselt marginaalne, püsib lähiajal üsna stabiilsena. Madalam pakkumine ilmselt vähendab pisut sealiha kogutarbimist käesoleval aastal (0,8%), kuid kui tootmine järgmisel aastal taastub, taastub ka tarbimine. Sealiha tarbimine inimese kohta aastas püsib seega lähiajal umbes 40 kg kandis.

Kogu 2012. aasta vältel püsis sealihasektoris kõrge söödahinna tõttu surve tootjate marginaalidele ja selline olukord jätkub tõenäoliselt kogu käesoleva aasta vältel. Jaanuaris 2013 oli sealiha hind tõusnud viimase 5 aasta keskmisest 13% kõrgemale tasemele.

Linnuliha

Linnuliha tootmine Euroopa Liidus on juba mitu aastat järjest üsna olulisel määral kasvanud – 2010. aastal 4,5% ning paaril järgneval aastal umbes 2%, kompenseerides seega osaliselt muu liha tootmise langust. Viimastel aastatel on pidevalt kasvanud ka linnuliha osakaal kogu Euroopa Liidu lihatarbimises ning see jõuab tõenäoliselt haripunkti käesoleval aastal, tõustes ligi 30%-ni.

2014. aastal aga ennustatakse linnulihasektori kasvu peatumist ning usutakse, et toodang pigem veidi langeb (0,7%), kuna sea- ja veiselihasektori oodatav taastumine survestab linnuliha tootmist. Niisugune areng paneb kindlasti proovile linnuliha sektori kohanemisvõime nõudluse ja pakkumise muutustega.

Ka linnuliha ekspordile ennustatakse käesoleval aastal kasvu ning järgmisel aastal kerget tagasilangust, samal ajal liiguvad impordimahud tõenäoliselt vastupidises suunas. Kõrgemad söödahinnad on kergitanud ka linnuliha hindu – jaanuaris 2013 oli hinnatase 5 aasta keskmisega võrreldes 9% kõrgem.

Lamba- ja kitseliha

Lammaste ja kitsede arv vähenes Euroopa Liidus jätkuvalt ka 2012. aastal, kuigi veidi aeglasemas tempos kui varasematel aastatel (-0,3% võrreldes eelmise aasta -1,9%-ga) ja selle tulemusena langes paar protsenti ka lamba- ja kitseliha toodang. Ka käesolevaks aastaks ennustatakse umbes 1,6% tootmise vähenemist ning eeldatavasti jätkub sektori langus ka järgmisel aastal.

Vähese siseturu pakkumise tõttu pidevalt vähenev lambaliha tootmine ning Uus-Meremaa tootmise taastumine kasvatab lähiajal lammaste ja kitsede importi. Käesoleva aasta kasvumääraks ennustatakse ca 4%. Lambaliha ekspordimahud järgnevatel aastatel tõenäoliselt langevad. Tarbimine väheneb prognoosi kohaselt ca 1% nii sel kui ka järgmisel aastal ja langeb 2,1 kg-ni inimese kohta. Lambaliha hinnad jäävad eeldatavalt stabiilseks kõrgel tasemel.

Liha tootmise ja kaubandusega seotud ebakindlust tekitavateks faktoriteks on kasvavad tootmis- ja investeerimiskulud ning nende rahastamine, piiratud kohanemisvõime seoses turu volatiilsustega ja loomade tervisega seotud küsimused. Peamiseks lihaturgu mõjutavaks faktoriks jäävad kõrged söödakulud, kuigi suurema saagi puhul võivad need pisut soodsamaks muutuda.

Lihasektori tootmismahud Euroopa Liidus, 2011-2012
tuh tonni

Tabel 29

	Loomade arv, tuh pead	
	2011	2012
veiste arv	86196	86607
sigade arv	148546	145956
	Liha kaal, tuh tonni	
	2011	2012
veiseliha tootmine	7844	7537
sealiha tootmine	22387	21949
lambaliha tootmine	790	764
linnuliha tootmine	12276	12537

Allikas: Eurostat

Loomade arv 1000 elaniku kohta Euroopa Liidu riikides, 2011-2012
pead

Tabel 30

	Veiste arv		Sigade arv		Lammaste arv	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
EL- 27	172	172	296	290		
EL- 15	227	227	375	373		
Belgia	225	220	575	581		
Bulgaaria	77	72	83	74	197	184
Tšehhi	128	126	142	146		
Taani	290	288	2221	2201		
Saksamaa	153	153	335	346	20	20
Eesti	178	186	273	282		
Iirimaa	1296	1365	340	326	727	749
Kreeka	55	56	98	98	792	
Hispaania	128	126	555	547	368	364
Prantsusmaa	294	292	215	211	117	114
Itaalia	97	100	154	142	131	115
Küpros	68	66	523	458	424	404
Läti	183	193	181	174		
Leedu	246	242	259	268	20	28
Luxemburg	367	359	178	169		
Ungari	69	76	303	297	108	115
Malta	36	37	111	108	29	28
Holland	235	238	727	723	67	65
Austria	235	232	358	353	43	43
Poola	143	143	339	289	6	6
Portugal	144	142	188	192	205	198
Rumeenia	93	95	250	251	398	424
Sloveenia	225	224	169	144		
Slovakkia	86	87	108	117	73	76
Soome	168	167	240	235		
Rootsi	154	152	167	155	66	64
Suurbritannia	155	154	69	67	351	364

Allikas: Eurostat

	Veiseliha		Sealiha		Lambaliha		Linnuliha	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
EL- 27	16	15	45	44	1,6	1,5	24	25
EL- 15	22	21	60	67	2,4	2,3	30	30
Belgia	25	24	101	100	0,2	0,2	37	37
Bulgaaria	1	1	7	7	0,3	0,3	13	14
Tšehhi	7	6	25	23	0,0	0,0	16	15
Taani	24	22	309	287	0,3	0,3	34	27
Saksamaa	14	14	68	67	0,3	0,3	17	17
Eesti	6	5	23	25	0,1	0,1	13	13
Iirimaa	120	108	51	53	10,5	11,7	28	28
Kreeka	5	5	10	10	9,3	8,8	15	16
Hispaania	13	13	75	76	3,1	2,9	30	30
Prantsusmaa	24	23	31	30	1,4	1,4	27	26
Itaalia	17	16	26	27	0,6	0,5	20	21
Küpros	6	6	66	60	5,9	6,7	33	29
Läti	8	8	11	12	0,1	0,2	11	12
Leedu	13	13	19	20	0,0	0,0	25	27
Luxemburg	17	16	19	20	0,1	0,1	0	0
Ungari	3	2	39	35	0,0	0,0	38	41
Malta	3	3	17	14	0,2	0,2	10	10
Holland	23	22	81	79	0,9	0,9	51	51
Austria	26	26	65	63	1,0	1,0	13	13
Poola	10	10	47	44	0,0	0,0	36	40
Portugal	9	9	36	34	1,0	1,0	28	28
Rumeenia	1	1	12	13	0,2	0,2	14	15
Sloveenia	17	16	11	10	0,1	0,1	28	29
Slovakkia	2	2	11	10	0,1	0,1	11	10
Soome	15	15	38	36	0,2	0,2	19	20
Rootsi	16	14	27	25	0,5	0,5	13	12
Suurbritannia	15	14	13	13	4,6	4,4	25	26

Allikas: Eurostat

TNS

Maailmaturu trendid

Maailmaturu trendid kuni 2020

Ülemaailmsel tasandil hakkab liha nõudlus prognooside kohaselt majanduskriisist põhjustatud tagasilöögist toibuma. Ekspordi puhul nähakse keskpikas perspektiivis keskmiselt 1,8% kasvu aastas, kusjuures positiivseid suundumusi ennustatakse kõigis lihasektorites. Maailma lihatarbimise kasvutempo on teiste põllumajandustoodetega võrreldes üks kõrgematest (ca 1,7% iga-aastaselt). Kasv tuleneb peamiselt suurte Aasia, Ladina-Ameerika ja Lähis-Ida riikide ning arengumaade kasvanud nõudluse kasvust seoses suurenevate sissetulekutega. Seevastu arenenud riigid, kes seisavad silmitsi väheneva rahvastiku ja aeglustunud sissetulekute kasvuga, pigem vähendavad liha nõudlust.

Nagu nähtub ka Euroopa hinnavõrdlusest, on liha hinnad tõusnud 2012. aasta lõpuks ja käesoleva aasta alguseks rekordkõrgeks. Selle põhjuseks on olnud ühelt poolt majanduskriisist toibumisega kaasnev aktiivsem nõudlus, teiselt poolt aga tõsine nappus pakkumises, mille taga oli märkimisväärne karja likvideerimine paari eelnenud aasta jooksul.

Karja vähendamist põhjustas jätkuvalt tootjate madal tulutase, mille omakorda tingisid mitmed faktorid nagu järsk tootmiskulude, s.o sööda ja energiahindade kasv aastatel 2007–2008, majanduskriisi tõttu madalal püsivad lihhinnad, paiguti äärmiselt ebasoodsad ilmastikutingimused ja mõnel pool ka ekspordivaenulik riiklik poliitika.

Veiseliha sektoris võtab karja taastamine kindlasti mõnevõrra rohkem aega, samas võidakse nii sealihaku kui ka linnuliha sektoris nõudluse kasvule reageerida üsna kiiresti, seepärast usutakse valge liha hinnad olevat ka väiksema tõusutendentsiga.

Pidades silmas 10 aasta perspektiivi, usutakse nii OECD-FAO (Organisation for Economic Cooperation and Development & Food and Agriculture Organisation) kui ka FAPRI (Food and Agricultural Policy Research Institute) prognoosides, et liha tootmine ja tarbimine järgmise dekaadi jooksul kasvab. Tõusutrend usutakse olevat suurem sealihaku ja linnuliha sektoris (umbes 2% aastas), loomaliha puhul ennustatakse väiksemat kasvumäära – umbes 1,5% aastas.

Arvatakse, et loomaliha puhul saab kasvumäär eelnenud aastakümnega võrreldes olema kõrgem, samas kui sea- ja linnuliha puhul jääb see pigem stabiilseks või võib linnuliha puhul kasvumäärades ette tulla isegi teatavat langust.

Selle tulemusel ennustatakse valge liha ja punase liha sektori kasvumäärade vahe vähenemist prognoosiperioodil.

Mõlemad ülalnimetatud organisatsioonid näevad perioodil 2012–2020 ette liha maailmakaubanduse kasvu aeglustumist võrreldes eelneva dekaadiga. Eriti märkimisväärne usutakse kaubanduse kasvu aeglustumine olevat sealihasektoris, kus FAPRI ennustab isegi väikest kokkutõmbumist.

Vaatamata tootmise kasvule nähakse ka kaubanduse kasvu aeglustumist ette loomaliha puhul.

Nii FAPRI kui ka OECD-FAO prognoosides märgitakse, et kõigi lihaliikide hinnad on 2012. aasta lõpuks teinud läbi kiire tõusu. Arvatakse, et kuigi trend on ka edaspidi kasvavast nõudlusest tulenevalt pigem kasvu suunas, et ole tegemist väga kiirelt jätkuva kasvuga. FAPRI ennustab 2012–2020 veidi kõrgemat tõusutendentsi (+10% loomaliha ja +16% sealihale), samas kui OECD-FAO kasvuprognoos jääb vahemikku 3% loomaliha ja 13% linnuliha puhul.

Üldine lihaturu prognoos tundub seega kahel organisatsioonil ühtivat: maailma lihanõudlus jätkab tingituna demograafilistest ja majanduslikest trendidest (ja seda eriti arenevates riikides) pikaajalist kasvuteed, kuigi veidi madalamate kasvumääradega; pakkumine järgneb nõudlusele teatavate raskustega ning ka hinnad tasapisi kasvavad.

Vaadates maailmakaubandust lihaliigiti, püsib suurima veiseliha pakkujana Brasiilia ja FAPRI prognoosi kohaselt kasvab sealne netoeksport aastaks 2020 võrreldes perioodiga 2008–2010 koguni 57%. Okeania regiooni (nii Austraalia kui ka Uus-Meremaa) veiseliha pakkumist, mis on hetkel veidi madalamal tasemel, usutakse samuti oluliselt kasvavat; samas mõnede teiste traditsiooniliste veiseliha pakkujate, nagu Argentiina ja Kanada, puhul nähakse ette olulist ekspordi mahu langust.

OECD-FAO on samal ajal ettevaatlikum nii Brasiilia ekspordi kasvumäära ennustades (vaid +25%) kui ka Argentiina ja Kanada languse osas (pigem usutakse minimaalset kasvu).

Veiseliha suurima importija osas on 2020. aasta perspektiivis pilgud üksmeelselt pööratud Venemaa suunas, kuigi trendide puhul lähevad siin arvamused lahku: FAPRI ennustab Venemaa netoimpordi 20% kasvu; OECD-FAO 14% impordimahtude kahanemist.

Jaapanilt oodatakse teise suurima importija positsiooni kindlustamist üsna kõrge kasvumääraga (vahemikus +12% kuni +33%). FAPRI ja USDA usuvad aastaks 2020 Mehhiko tõusmist suuruselt kolmandaks loomaliha importijaks, OECD-FAO arvates säilitavad Euroopa Liit ja USA Mehhikost suurema loomaliha nõudluse.

Sealiha osas usutakse, et maailma ekspordis jäävad domineerivateks USA, Euroopa Liit, Kanada ja Brasiilia. Mõlemad organisatsioonid leiavad, et USA ja väiksemal määral ka Brasiilia tugevdavad veelgi oma sealiha ekspordija positsioone, kuivõrd sealsed ekspordimahud kasvavad. Euroopa Liidu ja Kanada puhul nähakse aga ette pigem väikest langustrendi.

Sealiha impordi osas usutakse üksmeelselt, et Venemaa kaotab aastaks 2020 suurima importija positsiooni Jaapanile. Nimetatud arvamuse taga on Venemaa valitsuse deklareerimine kasvatada isevarustamise võimekust, eriti sea- ja linnulihasektoris. FAPRI usub selle taustal, et Venemaast möödub sealiha importijana ka Mehhiko. Nimetatud riikidest veidi madalamal tasemel ennustatakse Lõuna-Korea tähtsuse kasvu sealiha importijana. Hiina osas ollakse ebakindlal positsioonil – maailma suurima sealihatootjana näeb OECD-FAO Hiinat aastaks 2020 väikese netoeksportijana ja FAPRI marginaalse importijana (USDA jääb oma ennustuses vahepeale).

Linnulihasektori puhul usutakse, et ka järgmiseks aastakümneks jäävad ekspordi valitsema Brasiilia ja USA (kokku pannakse nende arvele 90% linnuliha ekspordist). Kaugelt madalamal tasemel järgnevad Tai ning Argentiina.

Kasvumäärade ennustuses aga üksmeelt ei ole – FAPRI ennustab USA ekspordi kiiret kasvu (+55%), mis viiks USA Brasiilia tasemele; OECD-FAO aga näeb kõrgemat kasvumäära Brasiilia puhul ning kindlat liidrikoha säilitamist. Üksmeelne ollakse aga selles, et kõrgeima kasvumääraga linnuliha ekspordijaks saab Tai, kus pärast linnugripi alustatakse kasvu madalamalt tasemelt.

Maailma linnuliha import arvatakse jagunevat suurema arvu riikide vahel. Märkimisväärset kasvu ennustatakse Mehhiko (+35–130%) ja Saudi Araabia (+48-54%) puhul, neid riike nähakse tõusvat suurimateks importijateks, lükates Jaapani kolmandale positsioonile. Venemaa puhul saab taas kaalukeeleks riigi võimekus isevarustamist parandada, seega ühtset nägemust välja tuua ei saa – ennustused kõiguvad oluliseks importijaks jäämisest kuni väikeseks ekspordijaks tõusmiseni välja.

	Tootmine				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
USA	11891	12046	11988	11855	11386
Brasiilia	8935	9115	9003	9307	9500
EU-27	7913	8048	8057	7765	7735
Hiina	5764	5600	5550	5540	5590
India	2514	2842	3244	3460	3800
Argentiina	3380	2620	2530	2620	2800
Austraalia	2106	2129	2129	2152	2210
Mehhiko	1705	1745	1804	1820	1800
Pakistan	1441	1470	1435	1400	1400
Venemaa	1460	1435	1360	1380	1390
Kanada	1252	1273	1154	1075	1000
Teised	8819	8980	8777	8883	8916
Kokku	57180	57303	57031	57257	57527
	Eksport				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
India	609	917	1268	1411	1700
Brasiilia	1596	1558	1340	1524	1600
Austraalia	1364	1368	1410	1407	1465
USA	878	1043	1263	1114	1100
New Zealand	514	530	503	517	505
Uruguay	376	347	320	355	370
Canada	480	523	426	335	330
EU-27	148	338	449	307	300
Paraguay	243	283	197	251	275
Mehhiko	51	103	148	200	225
Argentiina	621	277	213	164	180
Valgevene	158	181	147	155	155
Nicaragua	101	118	147	146	145
Teised	319	236	259	248	251
Kokku	7458	7822	8090	8134	8601
	Import				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
USA	1191	1042	933	1007	1163
Venemaa	1053	1057	991	1023	1035
Jaapan	697	721	745	737	760
Lõuna-Korea	315	366	431	370	370
EU-27	498	437	367	348	350
Hong Kong	154	154	152	241	325
Kanada	247	243	282	301	315
Mehhiko	322	296	265	215	260
Egiptus	180	260	217	250	225
Venezuela	250	143	195	220	220
Teised	1643	1900	1843	1962	2054
Kokku	6550	6619	6421	6674	7077
	Tarbimine				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
USA	12239	12038	11651	11744	11476
Brasiilia	7374	7592	7730	7845	7960
EU-27	8263	8147	7975	7806	7785
Hiina	5749	5589	5524	5597	5725
Argentiina	2761	2346	2320	2458	2622
Venemaa	2505	2487	2343	2395	2416
India	1905	1925	1976	2049	2100
Mehhiko	1976	1938	1921	1835	1835
Pakistan	1414	1436	1402	1367	1367
Jaapan	1211	1225	1237	1255	1270
Kanada	1016	1000	1009	1012	1010
Teised	9796	10428	10279	10396	10478
Kokku	56209	56151	55367	55759	56044

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine		
	2011	2012*	2013**
Prantsusmaa	1559	1500	1460
Saksamaa	1171	1170	1150
Itaalia	1010	987	1005
Suurbritannia	935	902	900
Beneluximaad	663	656	656
	Tarbimine		
	2011	2012*	2013**
Prantsusmaa	1569	1535	1510
Itaalia	1412	1373	1387
Suurbritannia	1180	1150	1155
Saksamaa	990	1000	1000
Hispaania	590	583	577
	Eksport		
	2011	2012*	2013**
Poola	119	100	100
Saksamaa	80	60	60
Itaalia	47	50	52
Beneluximaad	30	29	29
Hispaania	19	21	22

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
Hiina	48905	51070	49500	52350	53800
EU-27	22434	22571	22866	22630	22550
USA	10442	10186	10331	10554	10669
Brasiilia	3130	3195	3227	3330	3370
Venemaa	1844	1920	2000	2075	2150
Vietnam	1910	1930	1960	2000	2025
Kanada	1788	1771	1797	1820	1795
Filipiinid	1234	1247	1275	1382	1420
Japan	1310	1292	1267	1297	1305
Mehhiko	1162	1175	1202	1227	1270
Lõuna-Korea	1062	1110	837	1086	1240
Teised	5362	5516	5767	5782	5832
Kokku	100583	102983	102029	105533	107426
	Eksport				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
USA	1857	1916	2354	2442	2361
EU-27	1416	1754	2205	2226	2260
Kanada	1123	1159	1197	1243	1230
Brasiilia	707	619	584	661	620
Hiina	232	278	244	235	250
Tšiili	152	130	139	180	190
Valgevene	31	62	85	104	110
Mehhiko	70	78	86	95	110
Austraalia	40	41	41	36	35
Teised	54	44	62	83	79
Kokku	5682	6081	6997	7305	7245
	Import				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
Jaapan	1138	1198	1254	1259	1230
Venemaa	876	916	971	1070	1080
Mehhiko	678	687	594	706	770
Hiina	270	415	758	730	700
Hong Kong	369	347	432	414	420
Lõuna-Korea	390	382	640	502	400
USA	378	390	364	363	363
Kanada	180	183	204	241	245
Austraalia	176	183	175	194	210
Ukraina	186	146	119	281	200
Teised	899	1039	1100	1151	1226
Kokku	5540	5886	6611	6911	6844
	Tarbimine				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
Hiina	48823	51157	50004	52725	54225
EU-27	21057	20842	20680	20423	20310
USA	9013	8653	8340	8438	8659
Venemaa	2719	2835	2971	3145	3230
Brasiilia	2423	2577	2644	2670	2751
Jaapan	2467	2488	2522	2557	2533
Vietnam	1891	1912	1940	1980	2005
Mehhiko	1770	1784	1710	1838	1930
Lõuna-Korea	1480	1539	1487	1546	1628
Filipiinid	1344	1405	1419	1518	1556
Taiwan	925	901	919	893	891
Kanada	853	802	785	820	825
Ukraina	713	776	806	852	775
Teised	5015	5166	5455	5595	5725
Kokku	100493	102837	101682	105000	107043

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine		
	2011	2012*	2013**
Saksamaa	5620	5600	5550
Hispaania	3479	2600	3650
Beneluximaad	2465	2472	2453
Prantsusmaa	1995	1965	1950
Taani	1718	1650	1630
	Tarbimine		
	2011	2012*	2013**
Saksamaa	4550	4517	4500
Itaalia	2698	2705	2712
Hispaania	2248	2250	2220
Poola	2144	1900	1850
Prantsusmaa	1860	1856	1846
	Eksport		
	2011	2012*	2013**
Taani	479	500	500
Saksamaa	410	430	450
Hispaania	291	350	400
Poola	228	240	250
Beneluximaad	246	250	245

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

tuh tonni

	Tootmine				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
USA	15935	16563	16694	16621	17012
Hiina	12100	12550	13200	13700	14050
Brasillia	11023	12312	12863	12645	12835
EU-27	8756	9202	9320	9510	9550
India	2550	2650	2900	3160	3420
Mehhico	2781	2822	2906	2958	2975
Venemaa	2060	2310	2575	2830	2950
Argentiina	1500	1680	1770	1936	2022
Türgi	1250	1430	1614	1687	1700
Tai	1200	1280	1350	1550	1560
Indoneesia	1409	1465	1515	1540	1550
Lõuna-Aafrika	1250	1300	1370	1395	1415
Jaapan	1283	1295	1251	1332	1330
Columbia	1020	1067	1075	1098	1120
Teised	9495	9967	10408	10812	11121
Kokku	73612	77893	80811	82774	84610
	Eksport				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
Brasillia	3222	3272	3443	3508	3607
USA	3093	3069	3162	3303	3266
EU-27	765	929	1037	1090	1060
Tai	379	432	467	538	600
Hiina	291	379	423	411	400
Türgi	86	110	206	285	330
Argentiina	178	214	224	281	315
Kanada	147	147	143	140	145
Teised	272	322	427	532	591
Kokku	8433	8874	9532	10088	10314
	Import				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
Jaapan	645	788	895	876	860
Saudi Araabia	605	681	789	799	807
EU-27	719	681	731	718	720
Mehhico	492	549	578	616	640
Iraak	397	522	598	612	624
Venemaa	929	656	463	560	580
Lõuna-Aafrika	206	240	325	371	395
Angola	161	239	287	301	330
Hong Kong	253	295	410	300	310
Hiina	401	286	238	254	270
Teised	2530	2896	2956	3221	3346
Kokku	7338	7833	8270	8628	8882
	Tarbimine				
	2009	2010	2011	2012*	2013**
Hiina	12210	12457	13015	13543	13920
USA	12946	13470	13664	13342	13804
Brasillia	7802	9041	9422	9139	9230
EU-27	8710	8954	9014	9138	9210
Mehhico	3264	3364	3473	3569	3607
Venemaa	2982	2957	3013	3321	3450
India	2549	2648	2891	3151	3411
Jaapan	1979	2079	2104	2219	2185
Lõuna-Aafrika	1443	1524	1685	1756	1800
Argentiina	1327	1475	1556	1659	1710
Indoneesia	1412	1465	1515	1540	1550
Teised	16021	17341	18211	18832	19378
Kokku	72645	76775	79563	81209	83255

Allikas: USDA

* esialgne

	Tootmine		
	2010	2011*	2012**
Suurbritannia	1327	1350	1350
Beneluxi maad	1206	1220	1227
Hispaania	1136	1193	1220
Prantsusmaa	970	1010	1040
Poola	945	1040	1070
	Tarbimine		
	2010	2011*	2012**
Suurbritannia	1617	1650	1650
Hispaania	1128	1143	1156
Prantsusmaa	937	970	995
Saksamaa	956	965	975
Itaalia	724	728	729
	Eksport		
	2010	2011*	2012**
Prantsusmaa	272	280	290
Beneluxi maad	625	275	280
Saksamaa	96	100	105
Poola	75	80	80
Suurbritannia	62	50	50

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos, värskemad andmed ei ole saadaval

Kokkuvõte

Liha tootmine 2012. aastal võrreldes aasta varasemaga veidi langes, tootangu maht oli 113,2 tuhat tonni elusmassis ning 78,4 tonni lihakaalus. Vähenemise taga oli kerge tagasilangus möödunud aastal kasvu näidanud linnuliha ja sealiha tootmises. Veiselihatoodang püsib praktiliselt 2011. aasta tasemel (12,3 tonni lihakaalus) ning veiseliha osatähtsus kogu lihatoodangus mitmeaastase languse järel taas pisut kasvas. Sealiha tootmine langes 2012. aastal ligi 3% võrra ehk 48,8 tonnile lihakaalus ning sealiha osatähtsus kogu lihatoodangus püsis stabiilsena 62% kandis. 2012. aastal kasvas lindude arv ja langes linnuliha tootang. Linnuliha tootang lihakaalus oli ligi 6% väiksem kui 2012. aastal (16,5 tonni), kuid linnuliha osakaal liha kogutoodangus püsis peaaegu läinudaastasel tasemel, moodustades kogu lihatoodangust enam kui viiendiku. 2012. aastal lammaste ja kitsede arv küll vähenes, kuid lihatoodang taas kasvas. Lamba- ja kitseliha tootang lihakaalus oli umbes 700 tonni, mis on 16,7% enam kui 2011. aastal.

2012. aastal ostsid Eesti tapamajad kokku 54% kohalikest tapaküpsetest veistest ning 64% tapaküpsetest sigadest. Enamik kokku ostetud sigadest klassifitseeriti kõrgematesse kvaliteediklassidesse. Veiste kokkuostust moodustasid 2012. aastal enam kui poole lehmad, langustrendis on pullide, kasvusuunal liigub mullikate osakaal.

Statistikaameti leibkonnauuringu kulutusi ning lihatoodete tarbijahinnaindeksit arvesse võttes jäi lihatoodete tarbimismaht Eestis (SA liha ressursside ja nende kasutamise alusel hinnates) aasta varasemaga võrreldes praktiliselt muutumatuks. Ühe elaniku kohta tarbiti aastas ligikaudu 73 kg liha- ja lihatooteid.

Ka TNS Emori Atlas-uuringu tulemuste kohaselt ei ole erinevate lihatoodete tarbimissageduses aasta varasemaga võrreldes olulisi muutusi toimunud.

Liha hinnad on 2012. aastal nii Eestis kui ka Euroopa Liidus jätkanud liikumist valdavalt tõusujoones, hindade kasv iseloomustab nii kokkuostu- kui ka jaehindu.

Aasta keskmisena tõusis sealiha kokkuostuhind nii Euroopa Liidus kui ka Eestis viimaste aastate kõrgeimale tasemele, kasvumäär vastavalt Eestis 8,7% ning EL-is 11,3%. Lähiriikidest on hinnatase enim tõusnud Lätis. Eestis on kaalutud keskmised sealiha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis lihaklassides.

Pärast 2009.–2010. aasta madalseisu tõusid veiseliha kokkuostuhinnad Euroopa Liidus alates 2011. aastast pidevalt kuni 2012. aasta viimase kvartalini ning sarnaselt sealihale on ka veiste puhul aasta keskmised hinnad kerkinud viimaste aastate kõrgeimale tasemele. Eestis kasvasid veiste kokkuostuhinnad terve 2012. aasta vältel ning tõus on jätkunud ka uue aasta alguskuudel, seejuures on Eesti kaalutud keskmised veiseliha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis kategooriates üsna sarnasel määral.

Lambaliha kokkuostuhinnad Euroopa Liidu keskmisena detsembris võrreldes aastatagusega veidi langesid (langus 9,3%). Eestis kasvasid lambaliha kokkuostuhinnad aasta keskmisena 3,4%. Broileriliha kokkuostuhind EL-i keskmisena kasvas 2012. aasta detsembris aasta varasemaga võrreldes 4,2%.

Liha ja lihatoodete 2012. a jaehindu Eestis iseloomustab üldiselt kerge tõusutrend läbi aasta. Aasta keskmisena tõusis sealiha hind kauplustes 4,1% võrra, mis tähendab pisut tagasihoidlikumat hinnatõusu kui aasta eest. Veiseliha kallines aastases võrdluses kauplustes 6,4%, turgudel oli sea- kui veiseliha puhul hinnatõus veelgi kiirem. Ka lambaliha ning erinevate lihatoodete jaehind liikus 2012. aastal kasvu suunas, aasta varasemast madalamale tasemele jäi vaid broileri jaehind kauplustes.

Lihatoodete väliskaubanduse rahalised mahud on alates 2009. aastast pidevalt kasvanud ja kasv jätkus ka 2012. aastal. Kokkuvõtvalt eksporditi liha ja lihatooteid Eestist 2012. aastal 87,2 mln euro eest ning imporditi Eestisse 127,6 mln euro väärtuses. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenes liha ja lihatoodete väliskaubanduse negatiivne saldo 0,9 mln euro võrra, ulatudes 40,4 mln euroni. Koguseline liha eksport langes aga kõigi peamiste lihaliikide puhul.

Lisaks lihale ja lihatoodetele viidi 2012. aastal Eestist välja 31,2 mln euro eest elusloomi, mis on 2011. aastaga võrreldes oluliselt, ca 29% võrra vähem. Seejuures vähenes nii elusveiste kui ka elussigade väljavedu.

Põllumajandussaaduste koguekspordist moodustas liha ja lihatoodete eksport 7,5% (aasta varem 7,8%). Kogusisseveost andis liha ja lihatoodete import 9,4% (aasta varem 9,6%).

Peamine eksporditav ning ka imporditav lihaliik on sealiha, mis moodustas 2012. aastal kolmandiku liha ja lihatoodete rahalisest koguekspordist ning 42% sisseveetud liha ja lihatoodete rahalisest impordist.

Statistikaameti valimis olevate lihatööstuste müügitulu (sektori käive) oli 2012. aastal lühiajastatistika alusel 260,5 miljonit eurot, mis on aastatagusega võrreldes 13,1% enam. Kulude tase tõusis 2011. aastaga võrreldes veidi vähem (10,3%), kokkuvõttes tähendab sektorile 8,9 mln euro suurust kasumit.